

Euroopa Nõukogu

— 800 miljonit eurooplast

Eessõna

Terry Davis
Euroopa Nõukogu peasekretär

Euroopa Nõukogu peaesmärk on saavutada suurem üksmeel oma neljakümne kuue liikmesriigi vahel, kaitstes inimõigusi, poliitilist vabadust ja õigusriiki – demokraatia põhialuseid, mis eri viisil puudutavad iga eurooplast. Kõigi liikmesriikide valitsused on kohustatud seadma need põhimõtted oma tegevuse lähtealuseks.

1949. aastal loodud Euroopa Nõukogu on algusest peale aidanud kindlustada rahu ja koostööd, toetudes niisugustele väärtustele nagu Euroopa ühispärand, inimõigused ja demokraatia. Berliini müüri kokkuvarisemise järel 1989. aastal hakkasid demokraatia põhimõtted levima kogu Euroopas ning Euroopa Nõukogu saavutas uue poliitilise mõõtme. Täna ühendab Euroopa Nõukogu 800 miljonit eurooplast, kes järgivad inimõigusi, demokraatia ja õigusriigi põhimõtteid.

Käesolev brošüür heidab pilgu Euroopa Nõukogu eesmärkidele ja tema töö korraldusele, tutvustab organisatsiooni põhiorganeid, kes üheskoos edendavad julgeolekut ja demokraatiat Euroopas.

See esitab väljakutse organisatsioonile, kelle sihiks on saavutada mitmepalgelise Euroopa ning eurooplaste suurem ühtsus ja võrdsus.

Sisukord

Euroopa Nõukogu – 800 miljonit eurooplast

3	Eessõna. Terry Davis
7	Euroopa Nõukogu: lühiülevaade
11	Ministrite Komitee
15	Parlamentaarne Assamblee
19	Euroopa Nõukogu peasekretär
21	Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongress
25	Rahvusvaheliste Valitsusväliste Organisatsioonide Kongress
27	Inimõiguste kaitse ja edendamine ning nende rikkumise ennetamine
37	Ajakirjandus ja demokraatia
41	Õigusaalne koostöö
47	Sotsiaalne ühtekuuluvus
50	Euroopa Nõukogu Arengupank
51	Põhja-Lõuna Keskus
53	Tervisekaitse ja -edendus
55	Euroopa kultuurikonventsioon – raamistik tegevusele
57	Haridus
63	Kultuur ja kultuuripärand
69	Looduspärand, maastikukaitse ja säästev areng
73	Sport
77	Noorsootöö
81	Euroopa lipp, hümni ja auhinnad
85	Euroopa institutsioonid: mis on mis?
87	Olulised kuupäevad
91	Euroopa Nõukogu kontaktandmed ja infopunktid
101	Euroopa Nõukogu 46 liikmesriiki

Euroopa Nõukogu

lühivõtte

Inimõiguste deklaratsioon

Euroopa Nõukogu liikmeks võib saada iga riik, juhul kui ta tunnustab õigusriigi põhimõtteid ning tagab igale oma võimkonnas olevale isikule inimõigused ja põhivabadused.

Eesmärgid

Euroopa Nõukogu on valitsustevaheline organisatsioon, mille peamised eesmärgid on:

- kaitsta inimõigusi, pluralistlikku demokraatiat ja õigusriigi põhimõtteid;
- teadvustada Euroopa kultuurilist identiteeti ja aidata kaasa selle arengule;
- leida ühiselt lahendusi Euroopa riikide ees seisvatele väljakutsetele, milleks on rahvusvahemuste diskrimineerimine, ksenofoobia, sallimatus, bioetika ja kloonimine, terrorism, inimkaubandus, organiseeritud kuritegevus ja korruptsioon, küberkuritegevus, vägivald laste suhtes jmt;
- kindlustada poliitiliste, seadusandlike ja põhiseaduslike reformide toetamisega stabiilne demokraatia Euroopas.

46 liikmesriiki

1949. aasta 5. mail Euroopa Nõukogu asutanud kümnele liikmesriigile (Belgia, Holland, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Norra, Prantsusmaa, Taani, Ühendkuningriik) lisandusid 1949. aasta augustis Kreeka ja Türgi. Praegu on organisatsioonis 46 liikmesriiki: Island ja Saksamaa (1950), Austria (1956), Küpros (1961), Šveits (1963), Malta (1965), Portugal (1976), Hispaania (1977), Liechtenstein (1978), San Marino (1988), Soome (1989), Ungari (1990), Poola (1991), Bulgaaria (1992), Eesti, Leedu, Sloveenia, Tšehhi Vabariik, Slovakkia, Rumeenia (1993), Andorra (1994), Läti, Albaania, Moldova, Ukraina, endine Jugoslaavia Vabariik Makedoonia (1995), Venemaa ja Horvaatia (1996), Gruusia (1999), Armeenia ja Aserbaidžaan (2001), Bosnia ja Hertsegoviina (2002), Serbia ja Montenegro (2003) ning Monaco (2004).

Euroopa Nõukogu ei ole Euroopa Liit. Need on kaks täiesti erinevat organisatsiooni. Samas kuuluvad kõik 25 Euroopa Liidu liikmesriiki ka Euroopa Nõukogusse.

<i>Liikmestaatuse taotlejad</i>	1993. aasta märtsist taotleb liikmestaatust Valgevene, 2006. aasta juunist Montenegro.
<i>Vaatlejad</i>	Ameerika Ühendriigid, Jaapan, Kanada, Mehhiko ja Vatikan osalevad Euroopa Nõukogu valitsustevahelistes organites vaatlejatena.
<i>Euroopa palee</i>	Euroopa palee Prantsusmaal Strasbourgis on Euroopa Nõukogu peakorter.
<i>Laiahaardeline tegevus</i>	Euroopa Nõukogu käsitleb kõiki Euroopa ühiskonna ees seisvaid peamisi probleeme, välja arvatud kaitseküsimused. Euroopa Nõukogu tegevuskavva kuuluvad järgmised valdkonnad: inimõigused, meedia, õiguslane koostöö, sotsiaalne ühtekuuluvus, tervishoid, haridus, kultuur, muinsuskaitse, sport, noorsooküsimused, kohalik demokraatia ja piiriülene koostöö, keskkonnakaitse ja regionaalne planeerimine.
<i>Koostöö raamistik</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ministrite Komitee on kõigi 46 liikmesriigi välisministritest (või nende alalistest esindajatest) koosnev otsuseid langetav organ. • Organisatsiooni nõuandev organ on Parlamentaarne Assamblee, mille liikmed (315 liiget ja 315 asendusliiget) on liikmesriikide parlamentide määratud. • Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongress on nõuandev organ, mis esindab kohalikke ja regionaalseid omavalitsusi. <p>Riikide valitsused, parlamendid ning kohalikud ja regionaalsed omavalitsused on seega eraldi esindatud.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Euroopa Nõukogu Rahvusvaheliste Valitsusväliste Organisatsioonide Konverents hõlmab umbes 400 rahvusvahelist valitsusvälist organisatsiooni, kellel on Euroopa Nõukogu juures osaleja staatus.
<i>Valitud peasekretär</i>	2004. aastal valis Parlamentaarne Assamblee viieks aastaks Euroopa Nõukogu peasekretäriks Terry Davise (Ühendkuningriik), kes juhib ja koordineerib organisatsiooni tööd.
<i>Tippkohtumised annavad uut hoogu</i>	<p>Pärast kommunistlike režiimide kokkuvarisemist on Euroopa Nõukogule andnud uue kõrgeimal tasemel poliitilise tõuke liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide tippkohtumised. Tänapäevaks on toimunud kolm tippkohtumist.</p> <p>1993. aasta Viini tippkohtumisel kiitsid kõik tollase 32 liikmesriigi poliitilised liidrid heaks organisatsiooni laiendamise kava.</p>

1997. aastal võtsid 40 liikmesriigi poliitilised liidrid Strasbourgis vastu uue tegevuskava, mis hõlmab nelja põhivaldkonda: demokraatia ja inimõigused, sotsiaalne ühtekuuluvus, kodanike turvalisus, demokraatlikud väärtused ja kultuuriline mitmekesisus.

16. ja 17. mail 2005 peeti Poolas Varssavis kolmas tippkohtumine, et anda Euroopa Nõukogule uus poliitiline mandaat ning määrata kindlaks organisatsiooni uued eesmärgid ja prioriteedid. Vastuseks uuesajandi väljakutsetele taaskinnitas tippkohtumine organisatsiooni põhiväärtused ja standardid.

Eri valdkondade ministrite konverentsid

Euroopa Nõukogu korraldab regulaarselt konverentse, kus osalevad ministrid, kelle vastutusalasse kuuluvad õigus, haridus, pereprobleemid, tervishoid, keskkonnakaitse, kohalikud omavalitsused, migratsioon, naiste ja meeste võrdõiguslikkus, tööturg, massimeedia, kultuur, sport, noorsooküsimused jpm.

Konverentsidel analüüsitakse nimetatud valdkondade põhiprobleeme ja tugevdatakse sidemeid liikmesriikide ministeeriumide vahel. Ministrid töötavad välja koostööprojekte ning teevad ettepanekuid Euroopa Nõukogu töökava kujundamiseks.

Euroopat rajatakse päev päeva kõrval

Euroopa Nõukogu töö tulemuseks on konventsioonid ja kokkulepped, mille alusel ühtlustatakse ja muudetakse liikmesriikide õigusakte. Mõne konventsiooni ja kokkuleppega võivad ühineda ka need riigid, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed. Tehtud uuringute tulemusi kasutavad valitsused Euroopa ühiskonna arengut tugevdava koostöö tõhustamiseks.

Rahvusvaheline personal

Peasekretär juhib 1800 rahvusvahelist ametnikku, kes on värvatud liikmesriikidest.

Eelarve

Euroopa Nõukogu rahastavad liikmesriikide valitsused, kelle osamaksu suurus sõltub elanike arvust ja riigi rikkusest. Organisatsiooni 2006. aasta eelarve on 262 miljonit eurot.

Ametlikud keeled

Euroopa Nõukogu ametlikud keeled on inglise ja prantsuse keel, kuid töökeelena kasutatakse ka saksa, itaalia ja vene keelt. Paljude dokumentide tõlked eri keeltesse on avaldatud veebisaidil **www.coe.int**.

Ministrite Komitee

Ministrite Komitee on Euroopa Nõukogu otsuseid langetav organ, mis koosneb kõigi liikmesriikide välisministritest või nende riikide alalistest diplomaatilistest esindajatest Strasbourgis. See on nii valitsusorgan, kus on võimalik võrdsetel alustel arutada eri riikide seisukohti Euroopa ühiskonna ees seisvates probleemides, aga ka kollektiivne foorum, kus neile probleemidele leitakse üleeuroopaline lahendus. Koostöös Parlamentaarse Assambleega kaitseb Ministrite Komitee Euroopa Nõukogu põhiväärtusi ning jälgib, kuidas liikmesriigid täidavad endale võetud kohustusi.

Valitsuste hääl

Otsused ja tegevus

Ministrite Komitee teeb otsuseid Euroopa Nõukogu tegevuse kohta. Ta määrab, milliseid samme astuda Parlamentaarse Assamblee ning Kohalike- ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi soovitude, samuti mitmesuguste valitsustevahelise komiteede ja eri valdkondade ministrite konverentside ettepanekute alusel. Ministrite Komitee kiidab heaks Euroopa Nõukogu tegevuskava ja eelarve.

Dialog

Ministrite arutelud hõlmavad kõiki vastastikust huvi pakkuvaid poliitilisi küsimusi (välja arvatud julgeolek) – Euroopa integratsiooni poliitilisi aspekte, koostöö arendamist, demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste kaitset – teiste sõnadega, kõiki probleeme, mis nõuavad üleeuroopalist kooskõlastatud lahendamist.

Aktiivselt tegutsev organ

Liikmesriikide välisministrid kohtuvad kord aastas, et arutada Euroopas aktuaalseid poliitilisi küsimusi ning anda vajalik poliitiline tõuge organisatsiooni tegevusele. Ministrite alalised esindajad (suursaadikud) kohtuvad kord nädalas ning nende nõupidamisi täiendavad raportööride ja töörühmade koosolekud, kus arutatakse põhjalikult läbi konkreetsed küsimused enne, kui neis võetakse vastu otsus.

Iga minister juhib komiteed kuus kuud. Komitee esimees vahetub iga aasta mais ja novembris.

Paindlikkus

Kui kõik liikmesriigid ei toeta mõnd projekti, saab Ministrite Komitee need ellu viia osaliste kokkulepete alusel, mis annab osale liikmesriikidest võimaluse ühiselt tegutseda teatud valdkondades. Teiselt poolt võimaldavad laiendatud kokkulepped teha liikmesriikidel (või osal neist) koostööd mitteliikmesriikidega, pakkudes neile Euroopa Nõukogu püsistruktuuri eeliseid.

Euroopalikud lahendused

Mõjuvõimsad dokumendid

Ministrite Komitee otsused edastatakse liikmesriikide valitsustele soovitude või Euroopa konventsioonide ja lepingutena, mis on neid ratifitseerinud riikidele õiguslikult siduvad. Jooksvates poliitilistes küsimustes võtab komitee vastu deklaratsioone ja resolutsioone.

Tänaseks on vastu võetud üle 200 konventsiooni. Need käsitlevad peamiselt inimõigusi, kuid hõlmavad ka teisi valdkondi, väljendades selgelt Euroopa Nõukogu püüdu tugevdada demokraatlikku, sotsiaalset ja kultuurilist ühtekuuluvust.

Enamik otsuseid nõuab vastuvõtmiseks kahekolmandikulist häälteenamust, kuid protseduurilistes küsimustes piisab lihthäälteenamusest.

Asjatundlik ettevalmistus

Konventsioone ja soovitusi koostavad Ministrite Komitee ees vastutavad ekspertide komiteed, tagades sellega tasakaalu poliitiliste huvide ning tehniliste ja sisuliste kaalutluste vahel. Paljud poliitilised algatused on samuti tulnud konverentsidelt, mida regulaarselt peavad eri valdkondade ministrid.

Demokraatia ja solidaarsus

Euroopa Nõukogu on algatanud koostöö- ja abiprogramme uute liikmesriikide abistamiseks, et nad saaksid kasutada Euroopa Nõukogu kogemusi. Programmid tuginevad valitsustevahelise koostöö tulemusele – soovitudele, ekspertide võrgule ja koostööstruktuuridele. Koostööprogrammide eesmärk on tugevdada, kindlustada ja kiirendada demokraatlikke reforme uutes liikmesriikides ning aidata kaasa nende riikide järkjärgulisele ja harmoonilisele integratsioonile Euroopa koostööstruktuuride ja - protsesside, eelkõige aga Euroopa Nõukoguga.

Väärtuste kaitsja

Statuudi kaitsmine

Euroopa Nõukoguga ühinenud riigid kohustuvad järgima õigusriigi põhimõtteid ning tagama oma riigi kodanikele peamised inimõigused ja põhivabadused. Samuti kohustuvad nad tegema tõhusat koostööd suurema ühtsuse saavutamise ning majandusliku ja sotsiaalse arengu nimel. Kõik riigid peavad endale võetud kohustusi täitma ning Ministrite Komitee jälgib, et nad seda teevad.

Raskete rikkumiste korral võib Ministrite Komitee statuudijärgselt katkestada riigi esinduse kohaloleku, peatada või isegi lõpetada tema liikmeksoleku.

Konventsioonide rakendamine

Ministrite Komitee tagab konventsioonide ja liikmesriikide vahel sõlmitud kokkulepete rakendamise. See on eriti tähtis inimõigusi käsitlevate dokumentide puhul, millest olulisemates (Euroopa inimõiguste konventsioon, parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta, piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise konventsioon ja rahvusvähemuste kaitse raamkonventsioon) on ette nähtud ka järelevalvemehhanismi loomine.

Euroopa inimõiguste kaitse süsteemi nurgakivi, Euroopa inimõiguste konventsiooni tähtsus avaldub Ministrite Komitee vastutuses selle täitmise kontrollimisel. Komiteel on oluline roll selle maailmas ainulaadse süsteemi usaldusväärsuse tagamiseks: ta peab jälgima, et liikmesriigid täidaksid Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid.

Kohustuste täitmine

Berliini müüri kokkuvarisemise järel levinud Euroopa Nõukogu laienemist käsitlevate põhimõtete kohaselt on Ministrite Komitee täitnud oma kohustusi erapooletult ja konstruktiivselt, rõhutades positiivseid muutusi taotleva dialoogi ning poliitiliste ja materiaalsete meetmete tähtsust. Sel eesmärgil on komitee loonud järelevalvesüsteemi, mis peab tagama, et kõik liikmesriigid täidaksid endale võetud kohustusi. See süsteem võimaldab liikmesriikidel kasutada Euroopa Nõukogu põhiväärtuste saavutamiseks vajalikke tingimusi ja vahendeid.

Euroopa Nõukogu laienemine on kutsunud esile olulisi muutusi Ministrite Komitee ülesannetes ja töökorras. Eelkõige võib seda täheldada komitee töö poliitilise aspekti märkimisväärses arengus.

Dialoog ja vastastikune täiendavus

Euroopa Nõukogu on elavdanud dialoogi esindajatega, kes on valitud Euroopa kohalikesse või riigivõimuorganitesse, ning laiendanud poliitilist mõttevahetust mitteliikmesriikidega, kaasa arvatud väljaspool Euroopat asuvad vaatlejariigid (Ameerika Ühendriigid, Jaapan, Kanada, Mehhiko) ja Vatikan. Samuti on tugevnenud koostöö teiste Euroopa organisatsioonide, eriti Euroopa Liidu, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga (ÜRO).

Riigipeade ja valitsusjuhtide tippkohtumised

Tänaseks on toimunud kolm Euroopa Nõukogu liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide tippkohtumist. Esimene tippkohtumine peeti 1993. aastal Viinis kohe pärast kommunismi kokkuvarisemist ja uute demokraatlike riikide tekkimist Kesk- ja Ida-Euroopas. See kinnitas Euroopa Nõukogu avatuse ja laienemise poliitikat ning käivitas Euroopa inimõiguste konventsiooni reformi inimõiguste kaitse süsteemi tõhustamiseks. Teine tippkohtumine toimus 1997. aastal Strasbourgis. Kohtumisel anti uus tõuge inimõiguste kaitseks ning otsustati luua inimõiguste erivoliniku ametikoht.

*Varssavi tippkohtumine
seadis uued eesmärgid*

2005. aasta mais toimus Varssavis Euroopa Nõukogu liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide kolmas tippkohtumine. 46 liikmesriigi juhid pühitsesid Euroopa enneolematut ühtsust ning sõnastasid vastavas deklaratsioonis ja tegevuskavas organisatsiooni uued eesmärgid.

Olulisemad eesmärgid:

- tugevdada Euroopa Nõukogu põhiülesannet kaitsta ja edendada inimõigusi, demokraatiat ja õigusriigi põhimõtteid;
- ergutada üleeuroopalist poliitilist dialoogi valitsuste ja parlamentide ning kohalikul ja regionaalsel tasandil;
- viia ellu Euroopa Inimõiguste Kohtu reform, et kiirendada otsustusprotsessi ning tagada selle pikaajaline kasutegur;
- edendada Euroopa Nõukogu tegevust sellistes valdkondades nagu sotsiaalne ühtekuuluvus, kultuuridevaheline dialoog ja kodanikuühiskond;
- tugevdada koostööd Euroopa Liidu, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga (ÜRO).

*Üleeuroopalised
kampaaniad*

Euroopa Nõukogu on käivitanud neli üleeuroopalist kampaaniat:

- lapsed ja vägivald: *Euroopa laste jaoks koos lastega*;
- inimkaubanduse vastane võitlus;
- *Kõik erinevad – kõik võrdsed* – Euroopa noortekampaania, mille märksõnadeks on mitmekesisus, inimõigused ja osalus;
- võitlus vägivallaga naiste suhtes, sh koduvägivallaga.

Parlamentaarne Assamblee

Parlamentaarne Assamblee on üks Euroopa Nõukogu kahest peamisest organist. Selles on esindatud liikmesriikide erinevad poliitilised voolud. Assamblee näeb oma osa koostöö tugevdamises kõigis Euroopa demokraatlikes riikides.

Euroopa demokraatlik südametunnistus

Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee oli esimene Euroopa ajaloos moodustatud assamblee. Koosnedes 46 riigi parlamendidelegatsioonidest, on see Euroopa kõige laiahaardelisem organ.

Oma päevakorda vabalt valides, käsitleb assamblee Euroopa ühiskonna aktuaalseid probleeme (sh sotsiaalprobleeme) ning rahvusvahelise poliitika eri aspekte.

Assamblee istungitel on oluline osa Ministrite Komitee ja Euroopa Nõukogu valitsustevahelise tegevuse suunamisel. Assamblee liikmed edastavad informatsiooni istungitel käsitletust oma riikide parlamentidele, mõjutades niiviisi ka liikmesriikide valitsusi.

1990. aastate alguses Kesk- ja Ida-Euroopas aset leidnud sündmused on assamblee ette seadnud ainulaadse ülesande aidata neil riikidel sulanduda Euroopa demokraatlike riikide perre ning ergutada kõigi Euroopa riikide parlamentide koostööd. Niimoodi aitab assamblee kaasa suurema ja ühtsema Euroopa loomisele.

1989. aastal loodi erikülalise staatus, et anda parlamendidelegatsioonidele Kesk- ja Ida-Euroopa riikidest, kes ei olnud veel organisatsiooni täisliikmed, võimalus osaleda assamblee plenaaristungitel ja kutsetega ka komitee istungitel. Sel viisil algatatud kontaktide ja mõttevahetuse eesmärk on hoogustada demokraatia arengut neis riikides ning aidata kaasa, et neist saaksid Euroopa Nõukogu täieõiguslikud liikmed.

Struktuur ja töökorraldus: Euroopa demokraatia peegelpilt

Parlamentaarne Assamblee 315 liiget ja nende 315 asendajat valivad või nimetavad liikmesriikide parlamendid oma liikmete seast. Sõltuvalt riigi rahvaarvust esindab iga riiki kaks kuni kaheksateist liiget. Parlamentaarne Assamblee delegatsioonid peavad olema esindatud kõik riigi tähtsamad parteid või parlamendifraktsioonid.

Assamblees on moodustatud viis poliitilist rühma: sotsialistide rühm, Euroopa rahvaparteide rühm, liberaalide, demokraatide ja reformistide rühm, Euroopa demokraatide rühm ning Euroopa ühinenud vasakpoolsete rühm. Mõned assamblee liikmed ei ole poliitiliste rühmitustega ühinenud.

Assamblee koguneb nädalapikkusele plenaaristungile neli korda aastas Strasbourgis Euroopa palee istungitekojas. Need istungid on üldsusele avatud. Samuti korraldab assamblee kevadise istungi ühes oma liikmesriigis.

Assamblee valib oma liikmete hulgast omale presidendi üldjuhul kolmeks aastaks. Assamblee president ja asepresidendid (praegu 19) ning viie poliitilise rühmituse juhid moodustavad assamblee büroo.

Assamblee valib ka Euroopa Nõukogu peasekretäri, Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunikud ja Euroopa Nõukogu inimõiguste erivoliniku.

Assamblee tööd valmistavad ette spetsialistide komiteed, kes on pädevad järgmistes valdkondades: poliitikaküsimused, õigusküsimused ja inimõigused, sotsiaal-, tervishoiu- ja perekonnaküsimused, kultuur, teadus ja haridus, keskkond ja põllumajandus, kohalikud ja regionaalsed küsimused, majandusküsimused ja -areng, migratsioon, pagulased ja elanikkond, naiste ja meeste võrdsuslikkus, sisekorraeskiri ja puutumatused ning liikmesriikide kohustuste täitmise järelevalve.

Euroopa ja ülemaailmsete sündmuste arutelu

Iga istungjärgu päevakorras on üks põhiarutelu, kus käsitletakse Euroopa ja maailma sündmusi. Peamiselt pöörab assamblee tähelepanu üleeuroopalisi lahendusi vajavatele sündmustele. Neil istungitel on osalenud silmapaistvaid poliitikuid kogu maailmast (Johannes Paulus II, Mihhail Gorbatšov, Václav Havel, Viktor Juštšenko jpt).

Assamblee pakub võimalust osaleda aruteludes teistelegi rahvusvahelistele organisatsioonidele, näiteks OECD-le, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangale ning mitmetele ÜRO spetsialiseeritud asutustele.

Valitsusvälised organisatsioonid osalevad mitmes komitees vaatelejana ning annavad oma tähelepanuväärse panuse assamblee töösse.

Algatused ja tulemused

1989. aastast on assamblee andnud panuse kriisikollete kaotamiseks kogu Euroopas ning tugevdanud seega oma poliitilist rolli. Assamblee arutelud põhinevad infol, mis on kogutud kohapeal tehtud visiitidel ning dialoogi käigus asjaosaliste riikidega.

Assamblee vastuvõetud dokumendid annavad juhtnõore Ministrite Komiteele, valitsustele, parlamentidele, erakondadele ja teistele ühiskonnas olulistele institutsioonidele. Assamblee on algatanud paljude rahvusvaheliste lepingute (Euroopa konventsioonide) ja teiste õigusaktide välja töötamise, mis kujundavad Euroopa õigusüsteemi aluse. Neist tuntuim on Euroopa inimõiguste konventsioon, mis avati allkirjutamiseks 1950. aastal (vt peatükki "Inimõiguste

kaitse ja edendamine ning nende rikkumise ennetamine”). Enne konventsioonide vastuvõtmist konsulteerib Ministrite Komitee kõigi eelnõude üle Parlamentaarse Assambleega.

Samuti korraldab assamblee regulaarselt parlamendiliikmete ja spetsialistide konverentse, sümposioone ja avalikke arutelusid olulisemates aktuaalsetes küsimustes nagu vägivald, sallimatus, keskkonnakaitse, sisseänne, narkootikumid, bioetika ja meedia. See loob dialoogi parlamendiliikmete ja spetsialistide vahel.

Parlamentaarne partnerlus

Assamblee suhtleb mitteliikmes- ja liikmesriikide parlamentide, rahvusvaheliste parlamentaarsete assambleede ja valitsustevaheliste organisatsioonidega, juhindudes assamblee büroo otsustest.

Assamblee suhete iseloom riikide parlamentidega sõltub sellest, kas tegu on liikmesriigi, erikülalise või vaotlejariigiga. Parlamentaarsel Assambleel on sidemed ka teiste rahvusvaheliste parlamentaarsete assambleedega nagu Euroopa Parlament, Lääne-Euroopa Liit, OSCE Parlamentaarne Assamblee, Parlamentidevaheline Liit, Benelux, Põhjamaade Nõukogu, Musta mere riikide majanduskoostöö parlamentaarne assamblee (PABSEC) ja Sõltumatute Riikide Ühendus (SRÜ).

Tulevik

Parlamentaarne Assamblee on olnud oma asutamisest alates viiskümmend aastat tagasi paindlik organ. Ta on eriti hästi kohanenud viimastel aastatel Euroopas toimunud suurte muutustega. Mitte ükski teine rahvusvaheline parlamentaarne foorum pole olnud nii hästi ette valmistatud Kesk- ja Ida-Euroopa uute demokraatlike riikide integreerimiseks Euroopa rahvaste perre. Et assamblee liikmed on ka oma riigi parlamendi liikmed, on assambleel tihe side liikmesriikide poliitikaga.

Parlamentaase Assamblee üks põhiroll on kandidaatriikide ettevalmistamine Euroopa Nõukoguga liitumiseks. Assamblee toetab riike, kes on valinud demokraatliku arengutee, ning jälgib vastu võetud riikide kohustuste täitmist.

Milles on kahe organi erinevus?

Parlamentaarne Assamblee koosneb Euroopa Nõukogu kõigi 46 liikmesriigi parlamentide liikmetest.

Euroopa Parlamenti kuuluvad aga Euroopa Liidu 25 liikmesriigi otseselt valitud esindajad.

Liikmesriigid ja nende esindatus

Albaania (4), Andorra (2), Armeenia (4), Aserbaidžaan (6), Austria (6), Belgia (7), Bosnia and Hertsegoviina (5), Bulgaaria (6), Eesti (3), endine Jugoslaavia Vabariik Makedoonia (3), Gruusia (5), Hispaania (12), Holland (7), Horvaatia (5), Iirimaa (4), Island (3), Itaalia (18), Kreeka (7), Küpros (3), Leedu (4), Liechtenstein (2), Luksemburg (3), Läti (3), Malta (3), Moldova (5), Monaco (2), Norra (5), Poola (12), Portugal (7), Prantsusmaa (18),

Rootsi (6), Rumeenia (10), Saksamaa (18), San Marino (2), Serbia ja Montenegro (7), Slovakkia (5), Sloveenia (3), Soome (5), Šveits (6), Taani (5), Tšehhi Vabariik (7), Türgi (12), Ukraina (12), Ungari (7), Venemaa (18), Ühendkuningriik (18).

Vaatlejad Iisraeli, Kanada ja Mehhiko parlamendiliikmetel on Parlamentaarse Assamblee juures vaateleja staatus.

Erikülalised Valgevene erikülalise staatus Parlamentaarse Assamblee juures peatati 13. jaanuaril 1997.

Veebisait: <http://assembly.coe.int>

Euroopa Nõukogu peasekretär

2004. aastal valis Parlamentaarne Assamblee viieks aastaks Euroopa Nõukogu peasekretäriks Terry Davise (Ühendkuningriik), kes vastutab kogu organisatsiooni töö strateegilise kavandamise ja eelarve täitmise eest ning jälgib nõukogu igapäevast juhtimist.

Peasekretär koostab igal aastal olulisemate ettepanekute põhjal valitsustevahelise tööprogrammi, mille kinnitab Ministrite Komitee. Peasekretär vastutab koos sekretariaadiga programmi täitmise eest. Valitsustevahelist koostööd suunavad vahetult organisatsiooni vastava tegevusvaldkonna eest vastutavad direktoraadid.

Strateegiline tegevuskava

Peasekretär on visandanud Euroopa Nõukogu prioriteetid ja strateegiad, mis toetuvad sellistele demokraatlikele põhimõtetele nagu õigusriik ja austus inimõiguste vastu ning on suunatud demokraatliku, rahuliku ja stabiilse ühinenud Euroopa ülesehitamisele.

Võtmepunktid on järgmised:

- määrata koos liikmesriikidega kindlaks Euroopa Nõukogu roll ja kohustused ning anda talle kindel mandaat;
- tugevdada demokraatiastandardeid ning tagada, et riigid neid järgivad;
- turvalisus ja kuritegevus liikmesriikides, eriti mis puudutab korrupsiooni, rahapesu, küberkuritegevust, inim- ja narkokaubandust;
- inimõiguste, demokraatia, pagulaste, sotsiaalse ühtekuuluvuse, kultuuri ja keskkonnakaitse eriprogrammid;
- uued algatused võitluseks rahvusvahelise terrorismiga;
- piinava ja alandava kohtlemise vastane kampaania;
- võitlus rassismi, antisemitismi ja islamofobiaga;
- edendada soost, rahvusest, usulistest või poliitilistest veendumustest sõltumatut võrdõiguslikkust;
- tagada kõikide riikide õiglane ja võrdne kohtlemine, olenemata nende suurusest, rikkusest või geograafilisest asukohast;

- tugevdada sidemeid Euroopa Liidu, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni, OSCE ning regionaalsete ja valitsusväliste organisatsioonidega;
- anda hinnang Euroopa Nõukogu senisele tegevusele, et suurendada organisatsiooni mõjusust ja nähtavust.

Riigipeade ja valitsusjuhtide kolmanda tippkohtumise korraldamine ja järeltoimingud

Peasekretär juhtis aruannete ettevalmistamist 2005. aasta mais Varssavis toimunud riigipeade ja valitsusjuhtide kolmandal tippkohtumisel toimunud aruteludeks. Tippkohtumine keskendus Euroopa Nõukogu põhitegevusele ja tugevdas tema osa 21. sajandi Euroopa struktuuri loojana.

Peasekretär vastutab ka tippkohtumisel vastu võetud otsuste ja tegevuskava elluviimise eest.

Veebisait: <http://www.coe.int/SG>

Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongress

Kohalik ja regionaalne demokraatia – suurema vabaduse saavutamise vahend

1957. aastal astus Euroopa Nõukogu esimese sammu kohaliku omavalitsuse esindatuse poole. Praegu hõlmab tema töö kogu Euroopat, ulatudes Islandist Venemaani ja Norrast Balkanini.

1994. aastal moodustas Euroopa Nõukogu nõuandva organina Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi, et asendada senist Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Alalist Konverentsi. Kongress töötab Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee resolutsiooni (2000) 1 alusel.

Kongressi roll

Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongress

- esindab Euroopa regioone ja kohalikke omavalitsusi;
- võimaldab kohalike ja regionaalsete omavalitsuste esindajatel arutada probleeme, vahetada kogemusi ja edastada valitsustele oma seisukohti;
- nõustab Euroopa Nõukogu Ministrite Komiteed ja Parlamentaarset Assambleed kõigis regionaalpoliitika küsimustes;
- teeb koostööd kohalike ja regionaalsete omavalitsusi esindavate riiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega;
- korraldab kohalikul ja regionaalsel tasandil arutelusid ja konverentse, et jõuda laiemale avalikkuseni, kelle kaasamine on oluline demokraatia toimimiseks;
- koostab regulaarselt aruandeid kohaliku demokraatia arengu kohta liikmesriikides;
- jälgib Euroopa kohaliku omavalitsuse harta täitmist;
- annab uutele liikmesriikidele praktilist nõu mõjusa kohaliku ja regionaalse omavalitsuse rajamiseks.

Uus tegelikkus seab uued eesmärgid

Uute, erineva poliitilise ja majandusliku põhjaga liikmesriikide vastuvõtmine Euroopa Nõukogusse on tingitud vajaduse sõnastada ümber kongressi töö eesmärgid. Need on järgmised:

- edendada kohalikke ja regionaalsete omavalitsusstruktuure kõigis Euroopa Nõukogu liikmesriikides, esmajoones uutes liikmesriikides;

- analüüsida kohaliku ja regionaalse demokraatia arengut liikmes- ja kandidaatriikides;
- otsida võimalusi tõhusaks kodanikuosaluseks kohalikus ja regionaalses demokraatias;
- esindada kohalike ja regionaalsete omavalitsuste huve üleeuroopalise poliitika kujundamisel;
- edendada regionaalset ja piiriülest koostööd rahu, sallivuse ja säästva arengu nimel, et säilitada meie regioonid ka tulevastele põlvetele;
- soodustada euroregioonide loomist;
- jälgida kohalike ja piirkondlike võimuorganite valimiste korraldamist.

Kahekojaline assamblee

Kongress on kahekojaline: üks koda esindab kohalikke, teine regionaalseid omavalitsusi. Kahekojalisel assambleel on 315 liiget ja 315 asendusliiget, kes kõik on Euroopa Nõukogu liikmesriikide 200 000 kohalikusse ja regionaalsesse võimuorganisse valitud rahvaesindajad. Kongressi president valitakse iga kahe aasta järel kordamööda kummastki kojast.

Kongressipeaoma plenaaristungil kord aastas Strasbourgis. Istungitel võivad osaleda ka teiste Euroopa organisatsioonide delegatsioonid ning erikülalised või vaatlejad mitteliikmesriikidest.

Kongressi kevad- ja sügisistungil vahel tagab töö järjepidevuse alaline komitee, kuhu kuulub iga liikmesriigi delegatsioonist üks esindaja.

Kongressi töö toimub neljas komitees:

- institutsiooniline komitee, kelle põhiülesandeks on koostada aruandeid kohaliku ja regionaalse demokraatia arengu kohta Euroopas ja keda abistab sõltumatute ekspertide komisjon;
- kultuuri- ja hariduskomitee käsitleb meedia-, spordi- ja kommunikatsiooniküsimusi;
- säästva arengu komitee vastutab keskkonnaküsimuste ning linna- ja ruumilise planeerimise eest;
- sotsiaalse ühtekuuluvuse komitee töövaldkonda kuuluvad tööhõive, kodakondsuse ja kogukondadevaheliste suhete, soolise võrdsuslikkuse ja solidaarsusega seotud probleemid.

Regioonide kijas on loodud seadusandlikku võimu omavate regioonide töörühm.

Kongressi eelarve haldamise ja kongressi sekretariaadi 40 töötaja juhtimise eest vastutab sekretariaadi juhataja.

Praktiline abi

Kohalike ja regionaalsete omavalitsuste koostöökogude üleeuroopaline võrk (ENTO)

Koolituskeskuste võrk pakub konsultatsioone ja koolitust Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele, kus puuduvad teatavad korralduskogemused ja tehnilised oskused. Samuti edendatakse koostööd kohalike ja regionaalsete omavalitsuste koolituskeskuste vahel, ühendades eri riikide asjaomaseid organisatsioone.

Kesk- ja Ida-Euroopa kohalikul ja regionaalsel tasandil demokraatia toetamise programm pakub eelkõige abi selleks, et välja töötada kohaliku omavalitsuse õigusakte. Samuti saab selle kaudu koolitust ning eksperdiabi kohalike omavalitsuste reformimiseks, linnade tervishoiukorraldust ning kohaliku omavalitsuse rahastamist käsitlevates õpikodades ja kursustel ning käia õppereisidel.

Omavalitsusdemokraatia esindused (LDAd)

Omavalitsusdemokraatia esindused rajati 1993. aastal osana Jugoslaavia rahuprotsessist. Need aitavad regiooni kohalikul võimuorganil luua partnerlussuhteid mõne teise Euroopa kohaliku või piirkondliku võimuorganiga, et pakkuda abi piiriülese koostöö, kultuuridevahelise dialoogi ja kohaliku elu edendamiseks ning suurendada austust inimõiguste ja demokraatia vastu.

Osalemine Kagu-Euroopa stabiilsuspaktis

Kongress osaleb aktiivselt Kagu-Euroopas kohaliku demokraatia ja piiriülese koostöö tugevdamise projektide elluviimisel. Selleks lõi kongress Kagu-Euroopa kohalike ja regionaalsete võimuorganite esindajate *ad hoc* töörühma, kes vastutab stabiilsuspakti järelmeetmete eest.

See pakub toetust

- Kagu-Euroopa linnade ja regioonide aastafoorumi korraldamiseks;
- Kagu-Euroopa kohalike omavalitsuste üleriigiliste ühenduste võrgustiku (NALAS) arendamiseks;
- interaktiivse andmebaasi loomiseks Kagu-Euroopa omavalitsuste ja regioonide koostöö kohta;
- Kagu-Euroopa kohalike ja regionaalsete omavalitsuste piiriülese koostöö poliitika väljatöötamiseks.

Selged õiguslikud juhised poliitika kujundamiseks

Euroopa kohaliku omavalitsuse harta (1985) märgib, et demokraatia toimimiseks on hädavajalikud tõhusad omavalitsused. Uued demokraatlikud riigid juhivad hartast oma õigusreformi läbiviimisel, mõned neist on inkorporeerinud harta põhimõtted põhiseadusesse.

Euroopa territoriaalsete kogukondade või võimuorganite koostöö raamkonventsioon (1980) ja selle kaks lisaprotokollitunnustavad kohalike ja regionaalsete võimuorganite õigust teha piiriülest

koostööd avalike teenuste osutamisel ja keskkonnakaitse alal.

Välismaalaste kohalikul tasandil avalikus elus osalemise Euroopa konventsioon (1992) esitab põhimõtte anda välismaalastele järkjärgult riigi kodanikega võrdsed kodaniku- ja poliitilised õigused kuni valimisõiguseni välja.

Euroopa regionaal- ja vähemuskeelte harta (1992) eesmärk on säilitada vähemus- ja regionaalsed keeled kui Euroopa kultuuripärandi ainulaadne osa, suurendades selleks nende kasutamist õigusaktides, koolides, kultuuri-, majandus-, ühiskonna- ja avalikus elus ning meedias.

Euroopa maastikukaitse konventsioon (2000) esitab avaliku võimu organitele nõude kohalikul, regionaalsel, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil töötada välja poliitika ning kavandada meetmed maastikualade kaitseks, korraldamiseks ja planeerimiseks.

Euroopa linnade harta (1992) määratleb Euroopa linnakodanike õigused. Harta pakub praktilisi juhiseid linnade heaks majandamiseks, pidades silmas nii elamumajandust, linnaarhitektuuri, transpordi, energeetikat, sporti ja vaba aega, reostust kui ka turvalisust.

Harta noorte osalemise kohta kohalikus elus (1992), mida muudeti 2003. aastal, innustab noori osa võtma neid puudutavate otsuste tegemisest ning aitama kaasa sotsiaalsetele muudatustele ümbruskonnas, omavalitsuses või regioonis.

Käimasolevad projektid

Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee menetleb praegu järgmisi eelnõusid:

- mägipiirkondade harta eelnõud, mis visandab juhised mägipiirkondade arenguks ja kaitseks;
- regionaalse omavalitsuse harta eelnõud Euroopa kohaliku omavalitsuse harta täiendamiseks;
- kodanikuõiguste ja -vastutuse harta eelnõud.

Liikmesriigid ja nende esindatus

Albaania (4), Andorra (2), Armeenia (4), Aserbaidžaan (6), Austria (6), Belgia (7), Bosnia ja Hertsegoviina (5), Bulgaaria (6), Eesti (3), endine Jugoslaavia Vabariik Makedoonia (3), Gruusia (5), Hispaania (12), Horvaatia (5), Iirimaa (4), Island (3), Itaalia (18), Kreeka (7), Küpros (3), Leedu (4), Liechtenstein (2), Luksemburg (3), Läti (3), Holland (7), Malta (3), Moldova (5), Monaco (2), Norra (5), Poola (12), Portugal (7), Prantsusmaa (18), Rootsi (6), Rumeenia (10), Saksamaa (18), San Marino (2), Serbia ja Montenegro (7), Slovakkia (5), Sloveenia (3), Soome (5), Šveits (6), Taani (5), Tšehhi Vabariik (7), Türgi (12), Ukraina (12), Ungari (7), Venemaa (18) ja Ühendkuningriik (18).

Veebisait: <http://www.coe.int/cplre>

Euroopa Nõukogu Rahvusvaheliste

Valitsusväliste Organisatsioonide Konverents

Euroopa Nõukogu töö toetub paljus sidemetele ja koostööle ühiskonna dünaamiliste elementide – valitsusväliste organisatsioonidega. Organisatsiooni üks peamisi väljakutseid on tugevdada uute liikmesriikide valitsusväliseid organisatsioone ja kodanikuühiskonda ning edendada üleeuroopalist osalusdemokraatiat. Euroopa Nõukogu koostööprogrammid toetuvad valitsusvälistele organisatsioonidele ja keskenduvad demokraatlikele reformidele.

Euroopa Nõukogu Rahvusvaheliste Valitsusväliste Organisatsioonide Konverents

Euroopa Nõukogu Rahvusvaheliste Valitsusväliste Organisatsioonide Konverentsi liikmed on rahvusvahelised valitsusvälised organisatsioonid, kellel on Euroopa Nõukogu juures osalejastaatus. Selle alusel kaasab Euroopa Nõukogu need organisatsioonid rahvusvahelisse töösse ning õhutab parlamendiliikmete, kohalike ja regionaalsete võimuorganite ning ühingute oluliste sotsiaalprobleemide alast dialoogi.

Nõustaja- ja osalejastaatus

1952. aastast on rahvusvahelistel valitsusvälistel organisatsioonidel olnud võimalus omandada Euroopa Nõukogu nõustaja staatus. 2003. aasta novembris muudeti see osalejastaatuseks, et tunnustada valitsusväliste organisatsioonide tähtsust Euroopa Nõukogu poliitika kujundamisel. Osalejastaatust reguleerib Ministrite Komitee resolutsioon (2003) 8. Osalejastaatust omandada soovivad rahvusvahelised valitsusvälised organisatsioonid peavad olema esinduslikud oma valdkonnas, jagama Euroopa Nõukogu eesmärke Euroopa suhtes ja aitama kaasa tema tööle. Tänapäev on selline staatus umbes 370 valitsusvälisel organisatsioonil, kes moodustavad Euroopa Nõukogu Rahvusvaheliste Valitsusväliste Organisatsioonide Konverentsi, mis koguneb korra aastas, et otsustada peamised tegevussuunad.

Sidekomitee

Konverents valib sidekomitee, kes koguneb regulaarselt ning aitab kaasa Euroopa Nõukogu sekretariaadi ja rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide vahelisele pidevale dialoogile ja koostööle. Komitee suhtleb tihedalt Euroopa Nõukogu poliitiliste organite – Ministrite Komitee, Parlamentaarse Assamblee ja Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi ning inimõiguste erivolinikuga.

Rühmitused

Osalejastaatusega valitsusvälised organisatsioonid on loonud kümme temaatilist rühmitust (inimõigused, sooline võrdsus, sotsiaalne

Euroopa sotsiaalharta ja sotsiaalpoliitika, äärmuslik vaesus ja sotsiaalne ühtekuuluvus, haridus ja kultuur, kodanikuühiskond ja demokraatia Euroopas, tervishoid, maakohad ja keskkond, linnad, Põhja-Lõuna dialoog ja solidaarsus), kes kogunevad kolm korda aastas Parlamentaarse Assamblee istungite ajal. Rühmitused peavad regulaarseid läbirääkimisi Euroopa Nõukogu esindajatega, saavad sel moel informatsiooni Euroopa Nõukogu tegevusest ning jagavad samas oma teadmisi ja kogemusi.

Erinevad koostöövormid

Koostöö rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonidega toimub eri vormis – nõusaamisest täiemahulise koostööni eri projektide läbiviimisel. Valitsusväliste organisatsioonide eksperdid osalevad mitmesugustes projektides nõustajatena. Nad võivad aidata kaasa valitsustevaheliste institutsiooniliste või *ad hoc* komiteede tööle, valmistada ette märgukirju peasekretärile, teha suulisi või kirjalikke avaldusi Parlamentaarse Assamblee komiteedele ning Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressile ning võtta sõna Euroopa Nõukogu korraldatud seminaridel või teistel kogunemistel.

Osalejastaatusega rahvusvahelised valitsusvälised organisatsioonid levitavad ka informatsiooni Euroopa Nõukogu eesmärkidest ja tegevusest oma toetajaskonna seas.

2003. aasta novembris täiendati rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide osalejastaatust Euroopa Nõukogu ja siseriiklike valitsusväliste organisatsioonide partnerlusstaatusega (resolutsioon (2003) 9), et peegeldada nende organisatsioonide olulist rolli demokraatliku ja avatud ühiskonna tugevdamises kõigis Euroopa Nõukogu liikmesriikides ning aktiivset ja konstruktiivset panust organisatsiooni töösse.

Veebisait: www.coe.int/ngo

Inimõiguste kaitse ja edendamine ning nende rikkumise ennetamine

Inimõiguste igapäevane kaitse on üks Euroopa Nõukogu põhieesmärke, mille poole liigutakse neljal peamisel viisil:

- tõhusalt valvates ja kaitstes põhiõigusi ja -vabadusi;
- tuvastades inimõigusi ja -väärikust varitsevaid uusi ohte;
- juhtides üldsuse tähelepanu inimõiguste tähtsusele;
- edendades inimõiguste alast haridust ning andes erialast koolitust.

Kõige olulisemad lepingud selles valdkonnas on Euroopa inimõiguste konventsioon, Euroopa sotsiaalharta, piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa konventsioon ning rahvusvahemuste kaitse raamkonventsioon.

Euroopa inimõiguste konventsioon

Otsustav samm edasi

Euroopa Nõukogu tähelepanuväärseim saavutus on 1950. aastal vastu võetud ja 1953. aastal jõustunud Euroopa inimõiguste konventsioon. See määrab kindlaks üksikisiku võõrandamatud õigused ja vabadused ning kohustab riike tagama need õigused ja vabadused kõigile oma jurisdiktsiooni all olevatele isikutele. Veelgi enam, konventsiooniga on loodud ka rahvusvaheline kaitsemehhanism, mille raames riigid ja üksikisikud, olenemata nende kodakondsusest, võivad saata Strasbourgi pädevatele organitele kaebuse konventsiooni oletatavate rikkumiste kohta lepinguosalises riigis.

Konventsioon sätestab ka õiguse elule, kaitse piinamise ja ebainimliku kohtlemise vastu, isikuvabaduse ja turvalisuse, õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele, õiguse, et austataks igäihe era- ja perekonnaelu ning kirjavahetussaladust, sõnavabaduse (sh ajakirjandusvabaduse), mõtte-, südametunnistus- ja usuvabaduse ning kogunemiste ja ühingute moodustamise vabaduse. Protokollidega on konventsiooni lisatud täiendavaid õigusi, näiteks surmanuhtluse keelustamine (protokoll nr 6).

Konventsiooni kaitsemehhanism

Esialgse kaitsemehhanismi kohaselt kontrollisid konventsiooni järgimist kaks institutsiooni: 1954. aastal loodud Euroopa Inimõiguste Komisjon, kes andis kaebustele esialgse hinnangu, ja 1959. aastal loodud Euroopa Inimõiguste Kohus, kes tegi otsused komisjoni või valitsuste esitatud asjades. Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee, kuhu kuuluvad esindajad organisatsiooni liikmesriikide valitsustest, kontrollis kohtu otsuste täitmist ja langetas otsused nendel juhtudel,

mida ei saadetud edasi kohtusse, kuid mille puhul komisjon oli tuvastanud konventsiooni rikkumise.

Kaebuste arvu pidev suurenemine 1980. aastate algusest peale koormas selle süsteemi üle ning kaebuse esitamisest lõpliku otsuseni kulunud menetlusaeg pikenes kuni viie aastani.

Pidevalt arenev süsteem

Kaebuste pidev suurenemine, nende keerukamaks muutumine ja Euroopa Nõukogu liikmeskonna kasv kahekümne kolmelt riigilt 1989. aastal neljakümneni 1996. aastal nõudsid protseduurireeglite muutmist. Seetõttu võeti vastu Euroopa inimõiguste konventsiooni protokoll nr 11, mis jõustus 1. novembril 1998 ja millega loodi ühtne Euroopa Inimõiguste Kohus seni kehtinud kahe institutsiooni asemele.

Ühtne Inimõiguste Kohus

Praegu on igal üksikisikul Euroopa Inimõiguste Kohtusse vahetu juurdepääs ning kohtu otsustele peavad alluma kõik lepinguosalisel riigid. Kohus tegutseb alaliselt ning menetleb kaebust alates selle vastuvõetavuse üle otsustamisest kuni lõpliku otsuse langetamiseni.

Inimõiguste Kohtu kohtunike arv on võrdne lepinguosaliste riikide arvuga. Kohtunikud valib Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee asjaosalise riigi valitsuse pakutud kolme kandidaadi seast. Kohtunikud on oma tegevuses täiesti sõltumatud ega esinda nende kandidatuuri üles seadnud riiki.

Kohtu president on praegu Luzius Wildhaber (Šveits).

Kõik selgelt põhjendamatud kaebused (näiteks need, mille lahendamiseks ei ole kasutatud kõiki asjaomaseid siseriiklikke õiguskaitsevahendeid) sõelub juba varases staadiumis kohtu ühehäälsel otsusega välja kolmest kohtunikust koosnev komitee. Enamikku asju arutab kohus seitsmeliikmeliste kodadena. Kui kaebus kuulutatakse vastuvõetavaks, pakub koda pooltele võimalust sõbralikuks lahenduseks. Kui sõbralikku lahendust ei leita, langetab otsuse kohus.

Erandjuhul, näiteks konventsiooni mõne sätte tõlgendamise või kohaldamisega seotud eriti keerulise asja puhul, võib koda taotleda selle edasiandmist seitsmeteistkümnelt liikmest koosnevale suurkojale. Niisuguse taotluse võib teha kas asjaomane koda ise enne otsustamist või üks pooltest kolme kuu jooksul pärast koja otsust. Koja otsus jõustub kolme kuu pärast, suurkoja otsus on lõplik. Kohtu otsus on lõplik ja asjaosalisele riigile siduv.

Kohtu otsuste täitmist valvab Ministrite Komitee, kes jälgib, et riigid rakendaksid piisavalt abinõusid (muudaksid õigusakte, revideeriksid kohtupraktikat või korrigeeriks haldustavastusi), vältimaks samalaadsete rikkumiste kordumist. Samuti tagab Ministrite Komitee, et konventsiooni sätteid rikkunud riik maksaks

kaebajale kohtu määratud hüvitise ja mõningatel juhtudel võtaks kahju täielikuks kompenseerimiseks muid konkreetseid meetmeid (näiteks asja uuesti läbivaatamine, konfiskeerimisorderi tühistamine, politseitoimiku tühistamine, elamisloa andmine).

Lai küsimusteriing

Individuaalkaebused hõlmavad üha laiemat küsimusteriingi, sealhulgas alljärgnevat:

- inimeste kadumised ja ebaseaduslikud tapmised,
- kinnipeetavate piinamine ja väärkohtlemine,
- omavoliline vabaduse võtmine,
- kohtute kättesaadavus,
- õigus õiglasele kohtumõistmisele mõistliku aja piires,
- telefonikõnede pealtkuulamine,
- maalt väljasaatmine ja väljaandmine,
- homoseksuaalide diskrimineerimine,
- ajakirjandusvabadus,
- lapse hooldusõigus,
- sekkumine omandiõigusesse,
- parteide keelustamine.

Kohtureform

Kohtu pidevalt suureneva töökoormuse tõttu võeti vastu Euroopa inimõiguste konventsiooni uus, 14. protokoll, mis jõustub pärast seda kui kõik lepinguosalisel riigid selle ratifitseerivad. Protokoll vähendab kohtnike osalust lihtsates kaasustes ning selle kohaselt võib juhul, kui vastuvõetamatus on ilmne, tunnistada avalduse vastuvõetamatuks üks kohtunik (varem oli selleks vaja kolmest kohtunikust koosneva komitee otsust) ning kolmest kohtunikust koosnev komitee on volitatud vastuvõetavaks tunnistama ja langetama otsuse igapäevaste korduvate kaasuste kohta, millega seni tegeles seitsmest kohtunikust koosnev koda. Lisaks on kasutusele võetud märkimisväärse kahju mõiste. Kohus võib tunnistada avalduse vastuvõetamatuks, kui ta leiab, et selle esitaja ei ole kandnud märkimisväärset kahju, välja arvatud juhul, kui inimõiguste austamine nõuab avalduse sisulist läbivaatamist. Protokollil alusel ei või kohus tagasi lükata ka ühtegi asja, mida siseriiklik kohus ei ole nõuetekohaselt läbi vaadanud.

Euroopa sotsiaalharta

Põhilised sotsiaalsed õigused

Parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta sätestab õigused ja vabadused ning järelevalvesüsteemi, mis tagab, et lepinguosalised riigid neid sätteid järgivad. 1996. aastal parandatud ja täiendatud sotsiaalharta jõustus 1999. aastal ning asendab nüüd järk-järgult 1961. aasta hartat.

Hartas sätestatud õigused laienevad kõigile eurooplastele ning hõlmavad igapäevaelu kõiki aspekte, sh õigust eluasemele, haridusele, tööhõivele, sotsiaalkaitsele, reisimisele ja mittediskrimineerimisele.

Euroopa Sotsiaalsete Õiguste Komitee

Euroopa Sotsiaalsete Õiguste Komitee hindab, kuidas riigid on oma kohustusi täitnud. Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee valib komiteesse kuueks aastaks viiesteist sõltumatut ja erapooletut liiget, kelle volitusi võidakse üks kord pikendada. Sotsiaalsete Õiguste Komitee otsustab, kas lepinguosaliste riikide õigusaktid ja tavad on vastavuses harta sätetega.

Riikide aruannetel põhinev järelevalve

Osalisriigid peavad igal aastal esitama aruande harta sätete rakendamise kohta. Euroopa Sotsiaalsete Õiguste komitee hindab aruandeid ja avaldab igal aastal oma järeldused trükis. Kui riik ei arvesta komitee otsuseid, saadab Ministrite Komitee riigile soovitus siseriiklike õigusaktide ja tavade muutmiseks.

Kollektiivkaebused

1995. aastal vastu võetud ja 1998. aastal jõustunud harta lisaprotokoll näeb harta sätete rikkumise korral ette võimaluse esitada kaebusi Euroopa Sotsiaalsete Õiguste Komiteele.

Organisatsioonid, kellel on õigus esitada komiteele kaebusi

Kollektiivkaebuste süsteemi tunnustanud riikide puhul:

- Euroopa Ametiühingute Keskliit (ETUC), Euroopa Tööstuse ja Tööandjate Keskliitude Organisatsioon (UNICE) ja Rahvusvaheline Tööandjate Organisatsioon (IOE);
- valitsusvälised organisatsioonid, kellel on Euroopa Nõukogu nõustaja staatus ja kes on kantud valitsustevahelise komitee koostatud nimestikku;
- asjaomase riigi tööandjate organisatsioonid ja ametiühingud;

Riikide puhul, kes on sellega nõustunud:

- siseriiklikud valitsusvälised organisatsioonid.

Sotsiaalsete Õiguste Komitee vaatab kaebuse läbi ja tunnistab selle vastuvõetavaks, kui see on vormistatud nõuetekohaselt. Kui kaebus on tunnistatud vastuvõetavaks, alustatakse kirjalikku menetlust, mille käigus pooled vahetavad argumente. Komitee võib pidada vajalikuks avalikku istungit. Seejärel teeb komitee kaebuse kohta

sisulise otsuse ja edastab selle **aruande kujul** lepinguosalistele ja Ministrite Komiteele. Aruanne avalikustatakse nelja kuu jooksul pärast selle üleandmist. Menetluse lõpetuseks võtab Ministrite Komitee vastu **resolutsiooni**. Vajaduse korral võib Ministrite Komitee esitada asjaomasele riigile soovitusi võtta oma õigusaktide ja tavade hartaga kooskõlla viimiseks erimeetmed.

*Harta kohaldamise
mõju riikides*

Harta järelevalvesüsteemi rakendamise tulemusena viivad riigid oma seadused või tavad hartaga kooskõlla. Ajakohastatud ettekujutuse riikide vastavast tegevusest saab Euroopa Nõukogu sotsiaalhartat käsitleva veebisaidi kaudu.

Veebisait:

http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Esc

Piinamise tõkestamise Euroopa konventsioon

*Piinamise ja ebainimliku
või alandava kohtlemise
või karistamise
tõkestamine*

Üldiselt teatakse vähe sellest, mis toimub vanglate, politseijaoskondade, psühhiaatriaiglate ja teiste seda laadi asutuste suletud uste taga. 1987. aastal võeti vastu piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa konventsioon, mis jõustus 1989. aastal. Konventsioon on Euroopa inimõiguste konventsiooniga tagatud õiguste kaitset täiendanud Piinamise Tõkestamise Euroopa Komitee loomisega.

Komitee koosneb sõltumatutest ja erapooletutest ekspertidest, esindades mitmesuguseid erialasid (juristid, arstid, vanglaametnikud ja poliitikud).

Kontroll kohapeal

Komitee külastab selliseid kinnipidamisasutusi nagu vanglad, noortevanglad, politseijaoskonnad, samuti sõjaväeosi ja psühhiaatriaiglasid, et näha, kuidas neis kinnipeetavaid koheldakse. Komitee liikmetel on piiramatult aega ükskõik millisesse kinnipidamiskohta ja nad võivad eraviisiliselt küsitleda vabaduse kaotanud isikuid. Samuti võivad nad suhelda teiste isikute ja instantsidega, sealhulgas inimõiguste kaitset käsitlevate valitsusväliste organisatsioonide esindajatega, kes saavad anda neile vajalikku informatsiooni.

Komitee töö eesmärk on tugevdada kinnipeetavate kaitset piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastu, mitte niivõrd süüdistada riiki konventsiooni rikkumises.

Pärast iga külastust koostab komitee aruande ja annab soovitusi, mida teha kinnipeetavate olukorra parandamiseks, ning edastab need asjaomasele riigile. Aruanne sisaldab nõuet saata komiteele teavet komitee soovitusi järgimiseks võetud meetmete kohta ning vastuseid märkustele ja teabenõuetele.

Komitee aruanne ja asjaomase riigi vastused sellele on salastatud, kuid tavaliselt lubab riik need avalikustada.

Komitee võib asja avalikustada juhul, kui lepinguosaline riik keeldub komitee soovitude kohaselt olukorda parandamast.

Rahvusvähemuste kaitse raamkonventsioon

Rahvusvähemustesse kuuluvate isikute kaitse

1993. aastal Viinis toimunud riigipeade ja valitsusjuhtide tippkohtumise järel võttis Euroopa Nõukogu 1994. aastal vastu rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni. See on esimene õiguslikult siduv mitmepoolne dokument, mis pakub üldist kaitset rahvusvähemustele. Konventsioonis on esitatud põhimõtted, mida lepinguosalisel riigid kohustuvad järgima ning ellu viima siseriiklike õigusaktide ja sellekohase valitsuspoliitika kaudu. Konventsiooni eesmärgid on: tagada rahvusvähemustesse kuuluvatele isikutele võrdsed õigused seaduse ees; nende kultuuri alalhoidmine ja areng; nende identiteedi, keele, religiooni ja traditsioonide kaitse, juurdepääs meediale ning vabade ja rahumeelsete piiriüleste kontaktide loomine teistes riikides elavate inimestega.

Konventsioon jõustus 1. veebruaril 1998. Lepinguosalised riigid peavad pärast konventsiooni jõustumist ühe aasta jooksul ning edaspidi iga viie aasta järel edastama täieliku info raamkonventsioonis sätestatud põhimõtete täitmiseks rakendatud meetmete kohta. Ministrite Komitee ja kaheksateistkümnest sõltumatust eksperdist koosnev nõuandekomitee jälgivad raamkonventsiooni täitmist. Nõuandekomitee hindab aruandeid, teeb kindlaks, kas riik on täitnud endale võetud kohustusi, ja esitab oma arvamuse Ministrite Komiteele, kes võtab vastu asjakohaseid järeldusi ja soovitusi sisaldavaid resolutsioone. Järelevalvekorra reeglid lubavad täiendavat infot ja/või variettekandeid edastada ka valitsusvälistel organisatsioonidel ja rahvusvähemuste ühingutel.

Rahvusvähemused Euroopas

Euroopa Nõukogu on kavandanud valitsustevahelise koostöö ja abiprogrammi raames rahvusvähemuste kaitseks mitmesuguseid ettevõtmisi – korraldatakse kohtumisi rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni (ja teiste Euroopa õigusaktide) sisu selgitamiseks ning julgustatakse mitteosalisriike konventsioonile alla kirjutama ja seda ratifitseerima.

Lepinguosalised riigid arutavad neil kohtumistel siseriiklike arenguid ning üksikasjalikult konventsiooni rakendamist. Kohtumistel osalevad parlamendiliikmed, valitsusametnikud ja rahvusvähemuste esindajad. Euroopa Nõukogu eksperdid annavad hinnanguid rahvusvähemusi kaitsvatele õigusaktidele. Järelevalve tõhustamiseks korraldab Euroopa Nõukogu riikidele ka aruannete koostamise alaseid koolitusi.

2004. aasta 3. novembril võtsid ministrite asendajad vastu otsuse taastada rahvusvähemuste kaitsega seotud küsimuste ekspertkomisjon (DH-MIN). Komisjoni ülesanne on arendada koostööd teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Rassismi ja Sallimatuse Vastu Võitlemise Euroopa Komisjon (ECRI)

Võitlus rassismi ja sallimatusega

Komisjon loodi 1993. aastal Viini tippkohtumise otsusega ning see on sõltumatu järelevalveorgan, kelle ülesandeks on inimõiguste kaitseks võidelda rassismi, ksenofoobia, antisemitismi ja sallimatusega kõigis Euroopa Nõukogu liikmesriikides. Komisjon rakendab oma tegevuses kõiki vajalikke meetmeid võitluseks vägivalda, diskrimineerimise ja eelarvamustega, millega puutuvad kokku üksikisikud või inimrühmad oma rassi, nahavärvuse, keele, kodakondsuse või etnilise päritolu tõttu.

Komisjon tegevus on kolmetine: riigiti lähenemine, töö teemadega üldiselt ja suhted kodanikuühiskonnaga.

Komisjon koostab iga Euroopa Nõukogu liikmesriigi kohta aruande, mis analüüsib põhjalikult rassismi ja rassilise diskrimineerimise alal valitsevat olukorda, ning teeb riikide valitsustele ettepanekuid, kuidas lahendada tuvastatud probleeme.

Komisjon on vastu võtnud üheksa Euroopa Nõukogu liikmesriikide valitsustele suunatud üldpoliitilist soovitusi, mis käsitlevad rassismi ja sallimatuse alaseid olulisemaid päevaprobleeme ning annavad juhiseid siseriikliku poliitika kujundamiseks neis küsimustes.

Komisjon teeb tööd kodanikuühiskonna rassismi ja sallimatuse vastasesse võitlusesse kaasamise ja eri ühiskonnakihtide vastastikusel austusel põhineva kultuuridevahelise dialoogi nimel.

Soolise võrrdõiguslikkuse edendamine

Inimõiguste kaitseks ja nende edendamise üldpõhimõtetest lähtudes püüab Euroopa Nõukogu võidelda naiste vabaduse ja väärikuse igasuguse piiramisega, nagu naistele suunatud vägivald ja inimkaubandus naiste seksuaalse või mistahes muu eksploateerimise eesmärgil. Sihiks on kaotada sool põhinev diskrimineerimine, tagada naiste ja meeste tasakaalustatud osalemine avalikus elus ning soolise võrrdõiguslikkuse põhimõtte arvestamine programmide ja poliitika kujundamisel.

Soolise Võrddõiguslikkuse Komitee (CDEG) valmistab ette ministrite konverentse, korraldab seminare ja avaldab sel teemal tehtud uuringute tulemusi.

Inimkaubanduse vastane konventsioon

Inimene ei ole kaup

Igal aastal langevad tuhanded naised, lapsed ja mehed seksuaalsel või mõnel muul otstarbel riigisisese või rahvusvahelise inimkaubanduse ohvriks. See nähtus on omandanud enneolematu ulatuse nii, et seda võib tõepoolest nimetada uueks orjuse liigiks.

Euroopa Nõukogu esmane ülesanne on kaitsta inimõigusi. Tema 46 liikmesriigi seas on inimkaubanduse ohvrite päritolu-, transiidija sihtkohariike. Seepärast on organisatsioonil head võimalused aidata kaasa sellele, et riigid rakendaksid inimkaubanduse vastaseid meetmeid.

2005. aasta mais võttis Euroopa Nõukogu vastu inimkaubanduse vastase konventsiooni, mis on liikmesriikidele allkirjutamiseks avatud. Konventsiooni eesmärk on inimkaubanduse ennetamine ja selle kõigi vormidega võitlemine ükskõik, kas see on seotud organiseeritud kuritegevusega või mitte, on see riigisisene või rahvusvaheline.

Uue konventsiooni esimene põhimõte on tagada ohvrite õiguste kaitse, diskrimineerimata neid selliste tunnuste alusel nagu sugu, rass, nahavärvus, keel, usutunnistus, poliitilised või muud veendumused, etniline või sotsiaalne päritolu, kuulumine rahvusvähemusse, omand, sünnijärgne või muu staatus.

Konventsiooni peamised lisaväärtused on keskendumine inimõigustele ja ohvri kaitsele ning sõltumatu järelevalvemehhanism, mis tagab konventsiooni järgimise lepinguosaliste poolt.

Inimõiguste alane teadlikkus

Koostööprogrammid

Euroopa Nõukogu teeb koostööd liikmesriikide ja valitsusväliste organisatsioonidega, et suurendada austust inimõiguste vastu.

Koostööprogrammide raames korraldab Euroopa Nõukogu kohtunike, prokuröride, advokaatide ja teiste õiguskaitseorganite töötajate koolitust Euroopa inimõiguste konventsiooni rakendamiseks, annab ekspertiisi siseriiklike õigusaktide või nende eelnõude vastavusse viimiseks Euroopa inimõiguste alaste standarditega ning toetab inimõigusi käsitlevate dokumentide tõlkimist kohalikesse keeltesse ja nende levitamist. Organisatsioon toetab ka seminariide ja ümarlaudade korraldamist koos inimõigustega siseriiklikult tegelevate institutsioonidega ning liikmesriikide valitsusi Euroopa Inimõiguste Kohtu juures esindavate ametnike koolitust. Inimõigusi käsitlevate programmide kõrval on Euroopa Nõukogul veel mitu töösuunda, mis suurendavad inimeste inimõiguste alast teadlikkust. Näiteks korraldatakse teavituskampaaniaid ja antakse välja infomaterjali nii paberandjal, audiovisuaalsena kui Internetis.

Avaliku korra tagajad on Euroopa Nõukogu silmis alati olnud oluline sihtrühm. Laiahaardeline programm *Politsei ja inimõigused 1997-2000* sillutas teed uuele, praegu käimasolevale programmile *Politsei ja inimõigused pärast 2000. aastat*. Programmi eesmärk on suurendada austust inimõiguste vastu politseis ning selle sisuks pikaajaline koostöö liikmesriikidega, vajaduste hindamine, tegevuskavade väljatöötamine ja elluviimine ning hinnangu andmine projektide tulemustele.

Inimõiguste erivolinik

Inimõiguste erivolinik

1999. aastal loodi inimõiguste erivoliniku ametikoht.

Erivoliniku institutsioon on sõltumatu ning ta vastutab inimõiguste õpetamise, nendest teadlikkuse ja nende austuse edendamise eest liikmesriikides, aga ka Euroopa Nõukogu dokumentide täieliku järgimise ja tulemusliku järelevalve eest.

Erinevalt Euroopa Inimõiguste Kohtust ja teistest järelevalve-organitest on erivoliniku roll eelkõige ennetav. Tal ei ole täitev-võimu, kuid ta analüüsib inimõiguste alaseid probleeme liikmesriikides, nõustab neid ning annab neile soovitusi seadusandlike puudujääkide parandamiseks ja inimõiguste rikkumise ennetamiseks.

Erivoliniku pädevuses on ka koostöö arendamine teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega, kes kaitsevad ja edendavad inimõigusi, ning võimalus tegutseda valitsustelt, riikide parlamentidelt, ombudsmanidelt ja teistelt seda laadi institutsioonidelt, üksikisikutelt ja organisatsioonidelt saadud asjakohase info põhjal.

Erivolinik võib vajaduse korral esitada Ministrite Komiteele ja Parlamentaarsele Assambleele aruandeid, soovitusi või arvamusi mõningate konkreetsete juhtude kohta. Esimesena täitis erivoliniku ülesandeid Alvaro Gil-Robles (Hispaania), kelle valis Parlamentaarne Assamblee 1999. aasta septembris. 2005. aasta oktoobris valiti erivoliniku ametikohale Thomas Hammarberg (Rootsi), kes asus ametisse 2006. aasta aprillis.

Veebisaidid:

Euroopa Inimõiguste Kohus
<http://www.echr.coe.int/echr>

Inimõiguste direktoraat
http://www.coe.int/T/E/Human_rights

Inimõiguste erivolinik
http://www.coe.int/T/E/Commissioner_H.R

Ajakirjandus ja demokraatia

Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 10 kohaselt on vabal, sõltumatul ja pluralistlikul ajakirjandusel täita oluline koht demokraatliku ühiskonna toimimises. Euroopa Nõukogu tegevus ajakirjanduse valdkonnas taotleb

- sõna- ja infovabaduse ning vaba piiriülese info- ja ideelevi tagamist;
- sel eesmärgil üleeuroopalise poliitika ning õiguslike ja muude meetmete väljatöötamist;
- selliste abinõude väljatöötamist, mis tagavad meediaalaste õigusaktide ja poliitika sammupidamise tehnoloogiliste, majanduslike ja seadusandlike muudatustega.

Sõna- ja infovabadus

Euroopa sõnavabaduse ja vaba infolevi deklaratsioon, mille Ministrite Komitee võttis vastu 1982. aastal, väljendab liikmesriikide valitsuste tahet austada sõna- ja infovabadust ning aidata kaasa selle levikule.

Saadete piiriülese edastamise lihtsustamine

1993. aastal jõustunud piiriülese televisiooni Euroopa konventsiooni eesmärk on lihtsustada televisioonisaadete piiriülest levikut, tagades nende vaba vastuvõtmise ja taasedastamise lepinguosaliste riikide territooriumil. Konventsiooni eesmärgi saavutamiseks kohustuvad lepinguosalisel riigid täitma miinimumnorme, mis sätestavad programmide sisu, vastulausete esitamise õiguse, reklaami esitamise ning programmide toetamise.

Konventsiooni algseid, laiale publikule huvipakkuvate suursündmuste kajastamist, reklaami ja otsepakkumist puudutavaid sätteid muudeti 2002. aasta 1. märtsil jõustunud lisaprotokolliga. Praegu on konventsiooniga ühinenud 31 riiki (sh üks mitteliikmesriik).

Teisi siduvaid dokumente

Euroopa kokkulepped

- teleprogrammide vahetust käsitlev leping (jõustus 1. juulil 1961);
- telesaadete kaitset käsitlev leping (jõustus 1. augustil 1961);
- piiritaguste telesaadete tõkestamise leping (jõustus 19. oktoobril 1967) ja selle protokollid.

Euroopa konventsioonid, mis käsitlevad

- satelliitide vahendusel edastatavate piiriüleste saadete autoriõigust ja sellega piirnevaid õigusi;
- piiratud juurdepääsul põhinevate või seda sisaldavate teenuste õiguskaitset.

Soovitused Ministrite Komitee on vastu võtnud soovitused, mis käsitlevad massimeedia järgmisi eri aspekte:

- ajakirjaniku infoallika kaitset,
- ajakirjandust ja valimisi,
- avalik-õigusliku ringhäälingu sõltumatust,
- õigussubjektide kaitset,
- ajakirjanduse läbipaistvust ja pluralismi,
- suursündmuste ülekandmise ainuõigust,
- vägivalda sisaldavate programmide esitamist elektroonilises meedias,
- vaenu õhutamist,
- meediat reguleeriva organi funktsioone ja sõltumatust,
- kommunikatsioonivabadust Internetis,
- kriminaalprotsesse kajastava info edastamist meedias,
- poliitilise arutelude vabadust meedias.

Euroopa ministrite meediakonverentsid

Regulaarselt toimuvad ministrite konverentsid taaskinnitavad pühendumist ajakirjandusvabadusele. Konverentsidel tehakse olulisi strateegilisi ettepanekuid ja antakse suuniseid Euroopa Nõukogu edasiseks tööks meediavaldkonnas. 2005. aasta 10.–11. märtsil Kievis toimunud ministrite konverentsil võeti vastu kolm resolutsiooni ning tegevuskava, mis käsitlevad sõnavabadust ja pluralismi, kommunikatsiooniteenuste mitmekesisuse suurendamist ja nende sisu, inimõiguste kaitset infoühiskonnas ning ühiskonnaliikmete võimalikult laia kaasamist sellesse.

Eelisvaldkonnad

Massimeedia Juhtkomitee vastutab jooksva töö eest viies põhivaldkonnas:

- sõna- ja infovabadus kriisiaegadel (ajakirjanike kohustused ja töötingimused kriisiolukordades, sealhulgas õigus eraelu puutumatusel ja inimväärikusele);
- kultuuriline mitmekesisus ja meedia pluralism meediaettevõtete koondumuse ning uute sidetehnoloogiate ja -teenuste taustal;
- avalik-õiguslik ringhääling infoühiskonnas;
- inimõigused infoühiskonnas (alaealiste kaitse meedia loostava toime eest, rollide ja vastutuse jagunemine infoühiskonnas, meediahariduse edendamine sotsiaalsete lõhede vältimiseks infoühiskonnas);

- liikmesriikide laimamist reguleeriva siseriikliku seadusandluse vastavuse hindamine Euroopa Inimõiguste Kohtu pretsedendiõigusele.

*Demokraatia stabiilsuse
kindlustamine ja
edendamise*

Demokraatliku ühiskonna nõuetele igakülgset vastava meediasüsteemi rajamine eriti uutes liikmesriikides on prioriteetne Euroopa Nõukogu demokraatia arengule kaasaaitavates algatustes. Meediavaldkonna koostööprogrammid toetavad neid riike seadusandluse väljatöötamisel eksperdiabiga ning nende raames korraldatakse infoseminare ja koolitusi ajakirjandusvabanduse, meedia ja rassismi, valimiste meedias kajastamise, informatsiooni kättesaadavuse jm teemadel.

*Euroopa
Audiovisuaalsektori
Vaatluskeskus*

Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus kogub ja levitab informatsiooni Euroopa audiovisuaalsektori kohta. Vaatluskeskus töötab osalise ja laiendatud kokkuleppe alusel ning sellega on ühinenud 36 Euroopa Nõukogu liikmesriiki. Euroopa Ühendus, keda esindab Euroopa Komisjon, on samuti kokkuleppega ühinenud.

Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskuse ülesanne on parandada Euroopa audiovisuaalsektori läbipaistvust nii sektori töötajate kui poliitiliste otsuste langetajate huvides.

Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus haldab ainulaadset, rohkem kui 400 eri infoallika (partnerid, kutseorganisatsioonid, korrespondendid jt) materjale hõlmavat infovõrgustikku. Selle võrgustiku toel suudab vaatluskeskus vahendada asjakohast ja värsket infot suundumuste kohta turul ning õigusteavet.

Info levitamiseks annab vaatluskeskus välja trükiseid, pakub Internetis tooteid ja teenuseid ning teeb tasuta kättesaadavaks andmebaase ja konverentside materjale.

Veebisaidid:

<http://www.coe.int/media>

Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus

<http://www.obs.coe.int>

Õigusalane koostöö

Euroopa Nõukogu õigusalane töö on oluline Euroopa seadusandluse täiustamiseks ning nõukogu kõigi liikmesriikide õigussüsteemide ühtlustamiseks ja ajakohastamiseks organisatsiooni ühiste standardite alusel. Euroopa Nõukogu eesmärgiks on aidata kaasa riiklike, regionaalsete ja kohalike demokraatlike institutsioonide ning menetluskorra ülesehitamisele ja edendamisele ning suurendada austust õigusriigi põhimõtete vastu.

Eesmärgid:

- edendada õigust demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi põhimõtete elluviimiseks;
- tõhustada õigusemõistmist ja teha kõigile kodanikele kättesaadavaks;
- leida ühtseid lahendusi õigus- ja eetikaküsimustele, mille on tõstatanud teaduse ja tehnika areng.

Õigussüsteemi täiustamine

Euroopa Nõukogu tähelepanu keskmes on tõhusa ja sõltumatu õigussüsteemi kujundamine. Seda peegeldab vastuvõetud õigusaktide suur arv. Tööd tehakse eelkõige kohtunike sõltumatuse tagamiseks, milles on oluline osa Euroopa Kohtunike Konsultatiivnõukogul, ning õigussüsteemi kvaliteedi ja tõhususe parandamiseks eriti Õigusemõistmise Tõhususe Euroopa Komisjoni (CEPEJ) kaudu. Komisjoni ülesanne on anda hinnang Euroopa Nõukogu liikmesriikide kohtusüsteemidele.

Avalikkuse tähelepanu juhtimiseks kohtusüsteemi tööle algatasid Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjon Euroopa kohtunike päeva tähistamise traditsiooni iga aasta 25. oktoobril.

Õigussüsteemi ametnike koolitus

Euroopa Nõukogu tegeleb õigusriigi põhimõtete austava tõhusa kohtusüsteemi kujundamiseks Euroopas õigussüsteemi ametnike – kohtunike, prokuröride, advokaatide, kohtutäiturite, kohtusekretäride, notarite, aga ka politseinike ja vanglaametnike – koolitusega. Organisatsiooni edendab koolitusasutusi, näiteks kohtunike koole (eriti Lissaboni võrgustiku tegevuse kaudu) ja politseiakadeemiaid.

Euroopa Nõukogu soodustab õigussüsteemi ametnike otsesidemeid ja töötab välja suuniseid süsteemi eri valdkondade edendamiseks. Regulaarselt korraldatakse õigussüsteemis töötavate isikute, näiteks Euroopa riigikohtute esimeeste, kohtunike, prokuröride ja advokaatuuri liikmete kohtumisi ja konverentse.

Võitlus terrorismiga

Võitlus terrorismiga rahvusvahelises koostöös on kujunenud Euroopa Nõukogu üheks prioriteediks. Terrorismi tõkestamise Euroopa konventsiooni ja selle protokollid ning väljaandmise Euroopa konventsiooni on nii mitteliikmes- kui liikmesriigid laialdaselt heaks kiitnud. Seadusandlik töö jätkub. Koostatud on tegevuskava

õigusaktide kaasajastamiseks, arvestades muutusi rahvusvahelises olukorras. Kavas on tugevdada koostööd mitmes valdkonnas, isearanis terroristide rahastusallikate avastamise, terrorismi uurimismeetodite täiustamise, tunnistajakaitse tõhustamise, ohvriabi programmide ning isikudokumentide standardimise osas.

Prantsuse ja inglise keeles on trükist ilmunud mõistet *terrorismile õhutamise* selgitav aruanne.

Võitlus korruptsiooni, organiseeritud kuritegevuse ja rahapesuga

Võitlus korruptsiooni, organiseeritud kuritegevuse ja rahapesuga eeldab laiemat ja eri valdkondi hõlmavat lähenemist. Euroopa Nõukogu sellealane tegevus tugineb kolmele üksteisega seotud elemendile. Need on: euroopalike nõuete kehtestamine (korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsioon ja selle protokoll, korruptsiooni tsiviilõiguslike aspektide konventsioon, rahapesu ning kriminaaltulu avastamise, arestimise ja konfiskeerimise konventsioon ning terve rida soovitusi ja resolutsioone), euroopalikele nõuetele vastavuse järelevalve (riikide korruptsioonivastane ühendus GRECO ja korruptsiooni ja riikide rahapesu vastane ühendus MONEYVAL) ning õigusvõime tugevdamine tehnilise koostöö kaudu.

Küberruumi kaitse

2004. aasta 1. juulil jõustus Euroopa Nõukogu arvutikuritegevuse vastane konventsioon. See on esimene rahvusvaheline leping, mis kriminaliseerib arvutisüsteemide kaudu toime pandud õigusrikkumised ning käsitleb autoriõiguse rikkumise, arvutikelmuste, lapsporno ning arvutiandmete ja -süsteemide konfidentsiaalsuse vastu toimepandud süütegusid. Konventsiooni lisaprotokoll kriminaliseerib arvutisüsteemide kaudu toime pandud rassistliku või ksenofoobse iseloomuga teod.

Lastekaitse

Euroopa Nõukogu tegutseb aktiivselt ka lastekaitse valdkonnas. 2001. aastal võeti Euroopa tasandil vastu laste seksuaalse ekspluaateerimise tõkestamise tegevuskava ja sama probleemi käsitlev soovitus.

Tsiviilõiguse alal on koostatud laste kaitsega seonduvaid norme, mis puudutavad regulaarseid kontakte laste ja nende vanemate vahel, eestkosteküsimusi, välisriikides elavate vanemate või laste külastamist. Samuti käsitleb organisatsioon probleeme, mis võivad tekkida vanemaõiguste määramisega

Bioetika, ksenotransplantatsioon, biotehnoloogia ja toiduainete ohutus

Biomeditsiini valdkonnas on inimeste kaitse eriti tähtis. Esimene dokument, mille Euroopa Nõukogu selles valdkonnas koostas, oli inimõiguste ja biomeditsiini konventsioon. Seda on täiendatud lisaprotokollidega, mis käsitlevad pöördeliste teaduslike saavutustega kaasnenut, näiteks inimkloonimise keelustamist ning elundisiiret ja elundite biomeditsiinilist uurimist. Arutluse all on ka uute, inimembrüot ja -feetust ning inimgenoomi käsitlevate protokollide lisamine.

Loomade väärkohtlemisest ajendatuna on Euroopa Nõukogu vastu võtnud mitmeid loomade kaitsega seotud konventsioone eriti loomade rahvusvahelise transpordi ja tõuaretuse osas.

*Psühhiaatria ja
inimõigused*

Euroopa Nõukogu tagab õiguskaitses ka isikutele, kes on paigutatud psühhiaatriasutusse nende enda tahte vastaselt. Selleks on välja töötatud vastav soovitus.

*Seadusandluse
uendamine*

Euroopa Nõukogu teeb liikmesriikidega koostööd, et tagada nende seadusandluse vastavus euroopalikele normidele. Antav õigusabi hõlmab kõiki õigusvaldkondi: tsiviil-, kriminaal- ja haldusõigusaktidest erialaste aktideni näiteks bioetika või andmekaitse valdkonnas. Euroopa Nõukogu abi seisneb ekspertihinnangute andmises õigusaktidele.

Organisatsiooni üks eesmärk on tõhusama kohtumenetlussüsteemi kujundamine liikmesriikides ning tänapäevasemate, õigusüsteemi sidusamaks ja õigusnormid avalikkusele arusaadavamaks muutvate meetodite kasutuselevõtt seadusloomes.

*Põhiseadused ja
põhiseaduslikud
küsimused*

Põhiseadus on riigi ülim õigusakt, millest lähtub riigi institutsiooniline struktuur ja toimimine. See on õigusriigi nurgakivi. Euroopa Nõukogu osaleb Euroopa põhiseaduslikes vaidlustes aktiivselt, olles loonud Euroopa Demokraatia Saavutamise Õiguskomisjoni ehk Veneetsia komisjoni. Nimetatud komisjonis vahetavad riigid põhiseaduse alast infot, õpivad üksteiselt ning arutlevad ideede ja projektide üle.

*Välismaalased ja
kodanikud*

Kuna Euroopa Nõukogul on head võimalused info vahetuseks ja kogumiseks, püüab ta leida riikide vahel üksmeelt kodakondsuse andmise, varjupaiga taotlemise ning isikute liikumisvabaduse küsimustes. Samuti üritab ta vähendada kodakondsuseta isikute arvu ning leida lahendusi sellega seonduvatele õiguslikele probleemidele. Täna on jõustunud ainuke seda valdkonda käsitlev rahvusvaheline õigusakt – Euroopa kodakondsuse konventsioon.

Kriminaalpreventsioon

Euroopa Nõukogu töötab välja kriminaalpreventsiooni ja noorsookuritegevuse ennetamise suuniseid. Selleks selgitatakse välja riikide ennetuspoliitika tõhusus ning töötatakse välja põhimõtted, mida riigid peaksid järgima.

*Kriminaalõiguse alased
konventsioonid*

Vastu on võetud mitu tähtsat õigusakti, näiteks kurjategijate väljaandmise konventsioon, kriminaalasjades vastastikuse abistamise konventsioon ja kohtulikult karistatud isikute üleandmise konventsioon. Et tagada nende rahvusvaheliste lepingute rakendamine, jälgitakse kavakindlalt nende täitmist. Euroopa Nõukogu õhutab järgima Rahvusvahelise Kriminaalkohtu (ICC) põhikirja.

*Politsei ja
sisejulgeolekuteenistused*

Liikmesriikide nende organite reformide toetamiseks võeti 2001. aastal vastu politseieetika koodeks. Koodeksi rakendamiseks loodi spetsiaalne nõuandekomitee. Eetikakoodeksi alusel toimub Euroopa Nõukogu koostöö liikmesriikidega.

Vanglasüsteem

Euroopa Nõukogu annab liikmesriikidele suuniseid vanglaolude parandamiseks. Karistusest tingimisi vabastamine, pikaajalist vangistust kandvate kinnipeetavate kohtlemine ja vahistatute eelvangistuses pidamine on põhiteemad, millele pööratakse hetkel suurt tähelepanu. Vaatluse all on ka vangistusele alternatiivsete karistuste väljatöötamine. Asjaomastes juhtrühmades osalevate ekspertide ülesandeks on abistada liikmesriike, eriti SRÜ ja Kagu-Euroopa riike vanglareformide elluviimisel.

*Rahvusvaheline avalik
õigus*

Riikide vastastikuse sõltuvuse õhkkonnas on Euroopa Nõukogu üks eesmärke rahvusvahelise õiguskooostöö raamistiku loomine. Seeläbi loodetakse tugevdada rahvusvahelise avaliku õiguse rolli ja mõjutada selle valdkonna arengut kogemuste vahetamisega õigusnõustajate vaheliste kontaktide kaudu.

*Halduskohtud ja avalik
haldus*

Euroopa Nõukogu pöörab suurt tähelepanu haldussüsteemi ja kodanike suhete arendamisele. Organisatsiooni haldusaktide järelevalvesüsteem tagab, et võimuorganid järgiksid seadust ja kohtunikud valvaksid selle järele tõhusalt.

Perekonnaõigus

Euroopa Nõukogu on teinud märkimisväärsed pingutusi perekonnaõigusnormide ühtlustamiseks. Tegeldakse probleemidega, millega üksikisikud eraelus kokku puutuvad. Iseäranis aktiivne on organisatsioon lastekaitsega seonduvates küsimustes. Euroopa Nõukogu on vastu võtnud lapse õiguste Euroopa konventsiooni.

Kodanikuühiskond

Euroopa Nõukogu on koostanud kodanikuühiskonna mõistega seonduva ainsa rahvusvahelise akti, rahvusvaheliste valitsusvälise organisatsiooni juriidilise isikuna tunnustamise Euroopa konventsiooni. 2003. aastal avaldas Euroopa Nõukogu valitsusväliste organisatsioonide õiguslikku seisundit määratleva harta eelnõu. Riigid, kes soovivad luua oma territooriumil tegutsevatele valitsusvälistele organisatsioonidele tugeva õigusliku aluse, peaksid kasutama hartat vastava valdkonna alusdokumendina.

Andmekaitse

Üksikisiku eraelu austamise põhimõttest lähtuvalt tuleb kõiki isikuandmeid isiku eraelu või tervise kohta, olgu need kogutud ja kasutatud statistika või kindlustuse jaoks, politsei või õiguskaitseorganite poolt või videojälgitamise või kiipkaardi lugemise seadmete abil, kasutada kindlaksmääratud korra alusel. Andmete konfidentsiaalsuse tagamiseks on koostatud isikuandmete automatiseeritud töötlemisel isiku kaitse konventsioon, mida täiendavad selle järelevalvet ja piirilest andmevahetust käsitlev lisaprotokoll ning mitmed soovitusel.

Kohalik ja regionaalne demokraatia

Eesmärgid:

- edendada kohalikku ja regionaalset omavalitsust, vahetada kogemusi ning kujundada kohalike ja regionaalsete võimuorganite haldusstruktuure ja õigusüsteeme ning nende rahastamist puudutavat poliitikat;
- aidata kaasa kohalike ja regionaalsete võimuorganite piiriülese koostöö tugevdamisele ning juhtida tähelepanu Euroopa regioonide kultuurilisele ja keelelisele mitmekesisusele.

Euroopa Nõukogu soovib kaitsta ja tugevdada kohalikku ja regionaalset demokraatiat, soodustada devolutsiooni ning kodanike osalust kohalikus ja regionaalses omavalitsuses. Seda silmas pidades töötati välja Euroopa kohaliku omavalitsuse harta. Seega hõlmab Euroopa Nõukogu töö kõiki küsimusi, mis seonduvad kohaliku ja regionaalse omavalitsuse õigusliku raamistiku, haldusstruktuuri, ülesannete, ressursside ja toimimisega.

Koostöö keskendub eelkõige õigusabile, vastutuse jagunemisele eri valitsemistasandite vahel ja nende tasandite vahelistele suhetele. Euroopa Nõukogu pakub õigus- ja tehnilist abi ka kohalike ja regionaalsete finantseerimissüsteemide kavandamisel ja avalike teenuste korraldamisel, kohalike haldusametite töötajate ja valitud rahvaesindajate koolitamisel ning kohalike ja regionaalsete võimuorganite ühenduste loomisel ja juhtimisel.

Piiriülese koostöö tugevdamine

Piirialade järjest avatumaks muutumine on pakkunud uusi koostöövõimalusi, näiteks võimaldanud luua euroregioone. Territoriaalsete kogukondade ja võimuorganite piiriülese koostöö Euroopa raamkonventsioon annab sellisele koostööle õigusliku aluse. Euroopa Nõukogul on selles valdkonnas kaks eesmärki: luua usalduslikud ja heanaaberlikud suhted ning kaotada kõik, eriti õiguslikud takistused, mis võiksid häirida kohalike ja regionaalsete võimuorganite koostööd.

Regionaalsed või rahvusvähemuste keeled

Regionaalseid ja rahvusvähemuste keeli kui Euroopa kultuuripärandi lahutamatu osa tuleb kaitsta ja edendada. Alates 1992. aastast on Euroopa riikidel võimalus väljendada oma pühendumist rahvusvähemuste keelte kaitsele allkirjastades Euroopa regionaalsete või rahvusvähemuste keelte harta.

Euroopa Nõukogu õigusaktid

Euroopa Nõukogu töö väljundiks on kahte liiki õigusaktid: konventsioonid ja soovitusel.

*Euroopa Nõukogu
konventsioonid
kehtestavad
liikmesriikidele
õigusnormid*

- Konventsioon on rahvusvaheline täitmiseks kohustuslik õigusakt, mis on välja töötatud Euroopa Nõukogu võtmeorganite, eelkõige Ministrite Komitee ja Parlamentaarse Assamblee arutelude ja kokkulepete tulemusena.
- Euroopa Nõukogu konventsioonide põhieesmärk on soodustada ja lihtsustada rahvusvahelist koostööd ja kehtestada ühtsed õigusnormid organisatsiooni tegevusvaldkondades.
- Konventsiooni allkirjastanud ja ratifitseerinud riik on kohustatud järgima selle tingimusi ning inkorporeerima selle oma siseriiklikku õigusesse.
- Euroopa Nõukogu konventsioonide järgimise ja järelevalve tagavad mitmed mehhanismid.

Täna on Euroopa Nõukogu välja töötanud ligi kakssada konventsiooni, millest paljud on avatud allkirjastamiseks ka mitteliikmesriikidele.

Soovitusel

Probleemidele, mis ei vaja konventsiooniga reguleerimist ning mille osas on kokku lepitud “ühine poliitika”, pakub Euroopa Nõukogu välja lahendusi Ministrite Komitee soovitusel. Liikmesriigid ei pea soovitusi järgima, kuid Euroopa Nõukogu statuudi kohaselt on Ministrite Komiteel õigus paluda valitsustel informeerida teda nende poolt soovitusel alusel võetud meetmetest.

*Euroopa Nõukogu
õigusdirektoraadi
veebisaidid:*

Direktoraadi portaal:

www.coe.int/legal

Õigusalane koostöö:

www.coe.int/legalcooperation

Konventsioonid:

conventions.coe.int

Veneetsia komisjon:

www.venice.coe.int

Riikide korrupsioonivastane ühendus (GRECO):

www.greco.coe.int

Kohalik ja regionaalne demokraatia:

www.coe.int/local

Sotsiaalne ühtekuuluvus

Euroopa Nõukogu aitab aktiivselt kaasa sellele, et saavutada Euroopas suurem sotsiaalne ühtekuuluvus. Tema peamised eesmärgid on järgmised:

- propageerida sotsiaalse ühtekuuluvuse käsitust vastavalt sotsiaalse ühtekuuluvuse muudetud strateegiale;
- analüüsida sotsiaalseid muutusi sotsiaalse ühtekuuluvuse käsituste seisukohalt;
- töötada välja käsituse vastutuse jagamisest sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamiseks kodanikuühiskonna suurema kaasatuse abil;
- tagada piisav sotsiaalkaitse;
- analüüsida rahvastiku tööõhivet ja selle mõju sotsiaalsele ühtekuuluvusele, koolitusprobleeme ning töötajate õiguste muutusi;
- kaitsta sotsiaalselt kõige kaitsetumaid inimrühmi ning otsida võimalusi nende heaolu parandamiseks;
- austades erinevusi luua kõigile võrdsed võimalused kasutada oma õigusi;
- võidelda tõrjutuse ja diskrimineerimise kõigi vormide vastu.

Sotsiaalse ühtekuuluvuse strateegia

Sotsiaalse ühtekuuluvuse strateegia aluseks on parandatud ja täiendatud sotsiaalhartas sätestatud kõigi ühiskonnaliikmete põhiliste sotsiaalõiguste edendamine. Selle saavutamiseks tehakse valitsus-tevahelist koostööd järgmistes valdkondades:

- **sotsiaalkaitse:** püütakse laiendada Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksi ja Euroopa parandatud ja täiendatud sotsiaalkindlustuskoodeksi nõudeid riikidele, kes on suutelised neid järgima;
- **sotsiaalteenused:** et sotsiaalteenuseid osutavate töötajad suudaksid paremini aidata kõrge sotsiaalse tõrjutuse riskiga inimesi, on koostatud vastavad soovitusel;
- **tööõhiv:** keskendutakse võrdsete võimaluste loomisele, võttes arvesse muutusi tööjõuturul ja tööturuteenuste osas;
- **eluase:** tegeletakse inimeste eluasemevajaduse rahuldamise probleemiga eriti liikmesriikides, kus see probleem on terav;
- **lapsed ja perekond:** valdkonnas tehtavate jõupingutuste eesmärk on kujundada ühtne lähenemisviis lapse õigustele kooskõlas Euroopa Nõukogu konventsioonide ja ÜRO lapse õiguste konventsiooniga. Keskendutakse lapsevanema rollile lapse täielikul ja igakülgisel arendamisel tänapäeva ühiskonnas.

Sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamine

Sotsiaalse ühtekuuluvuse muudetud strateegia määratleb Euroopa Nõukogu sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamise osakonna töö

põhijooned. Osakonna töö keskendub vajalike näitarvude ning teiste põhimõtteliste ja metoodiliste vahendite välja töötamisele, mis võiksid kaasa aidata sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamisele. Sotsiaalsete muutuste mõju üle arutamiseks korraldatakse ka iga-aastaseid avalikke foorume. Arutluste tulemused avaldatakse sarjas *Trends in social cohesion*. Elektrooniline infoleht *Social Cohesion Developments* kirjeldab algatusi lähemalt.

*Euroopa konventsioonid,
mis kaitsevad
sotsiaalseid õigusi*

Parandatud ja täiendatud sotsiaalharta ja selle protokollid tagavad põhilised sotsiaalsed õigused (vt ptk "Inimõiguste kaitse ja edendamine ning nende rikkumise ennetamine"). Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeks ja selle protokoll garanteerivad miinimumkaitse haigestumise, tööõnnetuse, raseduse ja sünnituse ja töötuse puhul, arstiabi, invaliidsus- ja toitjakaotushüvitise ning peretoetused ja pensioni.

Kaitstus välisriigis

Järgmised kokkulepped lihtsustavad töötajate ja nende pereliikmete rahvusvahelist liikumist ning integreerumist võõrasse keskkonda, ilma et nad kaotaksid kultuurilist identiteeti ning seaduslikku ja sotsiaalset kaitset.

- **Euroopa sotsiaalkindlustuse konventsiooni** aluseks on järgmised neli põhiprintsiipi: kodanike võrdne kohtlemine, ühetaoline seaduste kohaldamine, õiguste kehtima jäämine ning hüvitiste maksmine välisriigis. Konventsioon kehtib järgmistes sotsiaalkindlustuse valdkondades: haigus- ning rasedus- ja sünnitustoetused, invaliidsus-, vanadus- ja toitjakaotuspensionid, toetused tööõnnetuste ja kutsehaiguse korral, elukindlustuse väljamaksed, töötü abiraha ning peretoetused.
- **Sotsiaal- ja arstiabi Euroopa konventsiooni** aluseks on inimeste võrdse kohtlemise põhimõte. Lepinguosalised riigid kohustuvad tagama, et nende territooriumil seaduslikult viibivatel teiste osalisriikide kodanikel oleks õigus saada samasugust sotsiaal- ja arstiabi, nagu võivad saada oma riigi kodanikud.
- **Võõrtöötajate õigusliku staatuse Euroopa konventsioon** sätestab võõrtöötajate ja vastuvõtva riigi kodanike võrdse kohtlemise põhimõtte ning tagab perekondade ühinemisõiguse. Selle konventsiooni rakendamist jälgib nõuandekomitee.

*Sotsiaalkindlustuse
alane kahepoolne ja
regionaalne koostöö*

Euroopa Nõukogul on ulatuslik kahepoolse ja regionaalse abi programm Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesriikidele, mille eesmärgiks on aidata nende siseriiklikud sotsiaalkindlustuse alased õigusaktid viia vastavusse Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksi ja selle protokoll miinimumnõuetega. Euroopa Nõukogu toetab oma õigusaktidega ka liikmesriikide sotsiaalse kindlustatuse taseme ühtlustamist. Need tagavad võrdsel tasemel sotsiaalkindlustuse võõrtöölisele ja nende perekondadele eriti juhul, kui võõrtöölised on töötanud kahes või enamais riigis.

Puudega inimesed

Euroopa Nõukogu toetab puudega inimesi puudutatavat selget poliitikat, pidades eelkõige silmas nende taastusravi, sotsiaalset integratsiooni ning täielikku osalust ühiskonnaelus. Eesmärk on kõrvaldada integratsiooni takistavad tõkked, olgu need psühholoogilised, hariduslikku laadi, perekonnaga seotud, kultuurilised, sotsiaalsed, tööalased, majanduslikud või ehituslikud. Euroopa Nõukogu on välja töötanud ning aidanud viia Euroopas ellu põhimõtteid, mille lähtekohtaks on täisväärtuslikuks kodanikuks olemine ja sõltumatu toimetulek ning mis on olnud eeskujuks riikides tehtud seadusemuudatustele ja mitmele üle-euroopalisele algatusele.

Migratsiooniküsimused

Euroopa Nõukogu migratsioonialane töö keskendub migratsiooni põhjustele, immigrandide õiguslikule seisundile ning immigrandide ja pagulaste integratsioonile. Nõukogu rõhutab integratsiooni olulisust, annab suuniseid kogukonnasiseste suhete parandamiseks ning ühtekuuluvuse ja sallivuse suurendamiseks ning soovib tagada sisseäänanutele sotsiaalsed õigused. Ühes soovitusel propageerib organisatsioon mittekodanike töötamist avalikus sektoris.

Ebaseadusliku migratsiooni piiramiseks on Euroopa Nõukogu vastu võtnud migratsiooni juhtimise strateegia, mille aluseks on sisseäänanute inimõiguste kaitse ning nende päritolu-, transiit- ja sihtriikide vahelise dialoogi ja koostöö soodustamine. Organisatsiooni üks ülesandeid on hinnata välisriigist pärit residentide ja teiste riigi territooriumile lubatud isikute õiguslikku seisundit reguleerivaid määrusi ja nende suhtes rakendatavaid tavasid.

Romi ja rändurite kogukonnad

Euroopa Nõukogu aitab abiprogrammide kaudu parandada liikmesriikides romi ja rändurite kogukondade olukorda. Koos Euroopa Komisjoniga on käivitatud näiteks ühisprogramm Kagu-Euroopa romide kaitseks. Rõhutatakse kahte olulist külge: kompleksse riikliku poliitika vajadust ja nende kogukondade kaasamise vajadust selle poliitika kujundamisse ja eriti kohalikul tasandil elluviimise. Romide, mustlaste ja rändajate probleeme käsitlev ekspertrühm koostab liikmesriikidele suuniseid ja soovitusi nimetatud kogukondade põhiõiguste tagamiseks. Olulist osa täidab romisid puudutatavate projektide koordinaator, kel on tihedad sidemed Euroopa Romide ja Rändurite Foorumiga. See on rahvusvaheline ühendus, mis loodi 2004. aastal Strasbourgis, et anda sõna nimetatud kogukondadele kogu Euroopas.

Rahvastik ja demograafilised muutused

Igal aastal väljaantav aruanne *Recent demographic developments in Europe* (Demograafilised muutused Euroopas) kajastab kõige värskemad ja olulisemad teavet 46 Euroopa riigi demograafiliste suundumuste kohta nagu rahvaarv, iive, migratsioon, abiellumus ja lahutuste arv, fertiilsus, suremus ja välismaalaste arv. See on saadaval trükisena koos CD-ROMiga.

Veebisait:

http://www.coe.int/T/E/Social_cohesion

Euroopa Nõukogu Arengupank

*Euroopa sotsiaalse
arengu pank*

1956. aastal Euroopa Nõukogu osalepingu alusel loodud arengupangal (CEB) on praegu 38 osalisriiki. Panga peamine eesmärk on anda liikmesriikidele rahalist abi sotsiaalsete probleemide lahendamiseks, mis tulenevad rahvastikule lisandunud uutest elanikerühmadest nagu pagulased, ümberasustatud isikud ning loodus- või ökokatastroofi ohvrid. Tänapäev on panga tegevus laienenud. Lisandunud on uued sotsiaalmajanduslikud eesmärgid, eelkõige sotsiaalselt kaitsetute rühmade, näiteks vanemate poolt hüljatud laste, puudega inimeste, rahvusvähemuste esindajate või allpool vaesuspiiri elavate inimeste elutingimuste parandamine.

Neid eelistusi silmas pidades finantseerib pank sotsiaalprojekte kolmes peamises valdkonnas:

- **sotsiaalse integratsiooni tugevdamine:** pagulaste ja sisserännanute abistamine, sotsiaalkorterite ehitamine, elutingimuste parandamine maapiirkondades ja linnades ning töökohtade loomise ja säilitamise soodustamine;
- **keskkonna vastutustundlik majandamine:** keskkonnakahjude ennetamine ja ökokatastroofi piirkondade abistamine, veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rajamine ja renoveerimine, taastuvenergia tootmine, kultuuripärandi kaitse ja ennistamine;
- **inimkapitali arendamine:** haridus-, kutseharidus- ja tervishoiuvaldkonna projektid.

Pank on loonud selektiivse usalduskonto, mille kaudu ta suunab oma iga-aastaseid tulusid intressitoetuseks projektidele, mis on sotsiaalselt eriti kaalukad ja mis viiakse läbi kõige rohkem abi vajavates riikides.

Loomisest saadik on pank andnud laene rohkem kui 20 miljardi euro eest ja tema aastane laenumaht püsib 1,6 miljardi euro ümber. 2004. aasta 31. detsembril oli panga sanktsioneeritud kapital 3,294 miljardit eurot, mis jaguneb 38 osalisriigi vahel.

Ajavahemikul 2005–2009 kavatab pank laiendada oma tegevust osalisriikides, eriti Kesk- ja Kagu-Euroopas.

Veebisait: <http://www.coebank.org>

Põhja-Lõuna Keskus

1988. aastal läbi viidud Euroopa Põhja ja Lõuna vastastikuse sõltuvuse ja solidaarsuse kampaania järel loodi 1990. aastal Euroopa Nõukogu osalepingu alusel Lissabonis Ülemaailmse Vastastikuse Sõltuvuse ja Solidaarsuse Euroopa Keskus ehk Põhja-Lõuna Keskus.

Keskusel on kaks eesmärki: tõsta Euroopa riikide üldsuse teadlikkust põhja- ja lõunapoolsete riikide vastastikusest sõltuvusest ja solidaarsusest ning arendada suhteid valitsuste, kohalike omavalitsuste, valitsusväliste organisatsioonide, parlamendiliikmete ja meediaga maailma eri paikkondade riikides, edendamaks inimõigusi, pluralistlikku demokraatiat ja haridust.

Kuna Põhja-Lõuna Keskuse roll on levitada Euroopa Nõukogu väärtusi ka väljaspool Euroopat, kutsutakse teda sageli piltlikult Euroopa Nõukogu aknaks maailma.

*Riikide koostööle
õhutamise, nende suhete
arendamine ja teabe
levitamine*

Ülemaailmse koostöö ja solidaarsuse edendamiseks püüab keskus arendada valitsuste, parlamentide, kohalike omavalitsuste ja valitsusväliste organisatsioonide vahelisi suhteid. Info- ja mõttevahetuse hõlbustamiseks ja üleilmastumist puudutava teabe levitamiseks korraldab ta õpikodasid, foorumeid ja seminare ning annab välja õppematerjale ja trükiseid.

Põhja-Lõuna Keskuse tegevuse võib jaotada kaheks.

*Globaalharidus ja
noored*

Selle tegevussuuna eesmärk on globaalhariduse edendamine säästva arengu, inimõiguste ja rahu kaitse, konfliktide ärahoidmise ja kultuuridevahelise dialoogi arendamise nimel. Keskus on käivitanud noorsoo koolitusprogrammi ning loonud ülemaailmse ja kohalikud võrgustikud.

Põhja-Lõuna Keskus koordineerib globaalharidust üleeuroopaliselt, et parandada selle kvaliteeti ja mõju, lihtsustada vastastikust infovahetust ja parimate tegutsemistavade vastastikust hindamist. Põhja-Lõuna Keskus teeb koostööd ka Euroopa Liidu uute liikmetega, et tõsta globaalhariduse taset neis riikides.

Samuti püütakse tähtsustada ning tuua esile noorte ja noorteorganisatsioonide ülemaailmse arengu ja riikide vastastikuse sõltuvuse mõjutajate rolli.

*Koostöö abil
solidaarsuse edendamine
vastastikku sõltuvas
maailmas*

Euroopa Nõukogu õhutab Euroopa, Vahemere idakalda ja Aafrika riikide dialoogi. Nii kujuneb poliitika, mille rakendamine aitab tugevdada demokraatiat, inimõigusi, sotsiaalset ühtekuuluvust ning nimetatud riikide arengut. Selle tegevussuunaga soovib organisatsioon propageerida Euroopa Nõukogu väärtusi ja Põhja-Lõuna koostööd.

Programm *Transmed* soodustab eri kultuure ja religioone lähendavat dialoogi ning edendab naiste õigusi, demokraatiat ja õigusriigi põhimõtteid Vahemere lõunakalda riikides.

Euroopa ja Aafrika koostööprogrammi (*Europe-Africa Dialogue*) eesmärk on hõlbustada Euroopa ja Aafrika partnerite, eriti parlamendiliikmete suhtlust ja kogemuste vahetamist sellistes küsimustes nagu inimõiguste kaitse, head valitsemistavad, konfliktide ärahoidmine ja immigratsioon.

Neis programmides osaleb ka keskuse kommunikatsiooniosakond, kes annab välja Põhja-Lõuna Keskuse väljaandeid, sh infolehte *The Interdependent* (Üksteisest Sõltumas), haldab keskuse veebi ja vastutab avalike suhete eest.

Veebisait: <http://www.nscentre.org>

Tervisekaitse ja -edendus

Euroopa Nõukogu eesmärk on välja arendada eetikareeglitest lähtuv Euroopa ühtne tervishoiu- poliitika

- hõlmates ühtaegu inimõigusi, sotsiaalset ühtekuuluvust ning tervishoiu arenduskavasid;
- ühtlustades liikmesriikide tervishoiupoliitika käsitusi ohutusest ja kvaliteedist;
- tehes haigusi ennetavat ja tervisekasvatuslikku selgitustööd;
- propageerides patsientide õigusi, arstiabi võrdset kättesaadavust, kodanikuosalust ja sotsiaalselt kaitsetute inimrühmade kaitset.

Euroopa tervishoiukonverentsid

Euroopa tervishoiuministrid kohtuvad regulaarselt, et tervishoiupoliitikat tänapäeva nõuetega vastavusse viia. Ministrite seitsmes tervishoiukonverents Oslos (Norra) keskendus teemale “Tervishoid, vääriskus ja inimõigused – tervishoiuministrite roll ja vastutus”. Ministrite kaheksanda konverentsi korraldab 2007. aastal Slovakkia.

Tervishoiuteenused sotsiaalse ühtekuuluvuse vaatenurgast

Euroopa Nõukogu võttis hiljaaegu vastu kaks soovitus. Esimene neist, soovitus Rec (2003) 24 käsitleb tundlikku eetikateemat – palliatiivset ja surmahäigete ravi – kui tervishoiusteemi ja kodanikuõiguste lahutamatu osa. Soovitus Rec (2004) 17, mis käsitleb info- tehnoloogia mõju tervishoiule suhtes patsient ja Internet, rõhutab Interneti kui patsiendi jaoks uue infoallika rolli ning annab valitsustele soovitusi, milliseid meetmeid selles kontekstis võtta.

Noorte tervisekasvatus

Koostöös Euroopa Komisjoni ja Maailma Tervishoiuorganisatsiooni Euroopa osakonnaga juhib Euroopa Nõukogu 1991/1992 loodud Euroopa tervislikke eluviise propageerivate koolide võrku. Alustanud katseprojektina neljas Kesk- ja Ida-Euroopa riigis, haarab võrk praegu rohkem kui 500 kooli kokku 400 000 õpilasega 40 riigis. Tervislikke eluviise propageerivad koolid püüavad innustada nii õpetajaid, õpilasi, lapsevanemaid kui ka laiemat üldsust tegema koostööd, et tagada parem tervis.

Vereülekannete ohutus ja eetika

Vabatahtlik vere annetamine ning hemoteraapia ohutus ja täiustamine on Euroopa Nõukogu esmatahtsad põhimõtted, mida tuleb järgida vereülekande nõuete ühtlustamisel. Viimati anti välja verekomponentide ettevalmistamise, kasutamise, kvaliteedi ja usaldusväärsuse eeskirjade 11. trükk. Eeskirju täiendatakse igal aastal ja neist on saanud üldlevinud infoallikas.

Elundite siirdamine päästab inimelusid

Euroopa Nõukogu on töötanud välja inimelundite siirdamise eetilised põhimõtted ja andnud välja juba teise trüki organite, kudede ja rakkude siirdamise Euroopa ohutusstandardite ja kvaliteedi tagamise nõuetest. Lisaks on ilmunud juhendmaterjal ksenotransplantatsiooni

– loomaelundite ja -kudede inimorganismi siirdamise – eetiliste ja sotsiaalsete mõjude kohta. Soovitus Rec (2004) 7 annab liikmesriikidele juhiseid organisatsiooniliste ja seaduslike vahendite kohta elundite annetamise riskide maksimaalseks vähendamiseks. Soovitus juhib tähelepanu organite siirdamisega seotud ohtudele ja annab näpunäiteid, kuidas saavutada, et avalikkus usaldaks siirdamissüsteemi.

*Farmakopöa:
maailmas esirinnas*

Euroopa farmakopöa (Euroopa arstimiraamat) sätestab ravimitele üldised ja kohustuslikud standardid, mis kehtivad kõigis liikmesriikides. Standarditakse kõiki meditsiinisi ja veterinaarias kasutatavaid ravimeid ja analüüsimeetodeid, et tagada tarbija tervise seisukohalt nende optimaalne kvaliteet. Euroopa farmakopöa kirjeldab 70 % praegu arstiteaduses kasutusel olevatest ravimitest. Riikide norme ühtlustatakse järjepidevalt ning uute ravimite kohta on avaldatud umbes 1850 Euroopas kohustuslikku standardit.

Selle töö tegemisel lähtutakse Euroopa konventsioonist, mille on ratifitseerinud Euroopa Liit ja 34 liikmesriiki. Euroopa farmakopöa mõju ulatub kaugele väljaspoole Euroopa piire, kuna paljud riigid viitavad oma õigusaktides selles kehtestatud nõuetele.

Euroopa farmakopöa 5. trükk, mis kehtib kohustuslikuna alates 2005. aasta jaanuarist, on saadaval nii trükisena, CD-ROMil kui võrguväljaandena. Täiendused ja parandused jõuavad infovajajani trükitud lisadena kolm korda aastas.

*Pompidou grupp:
koostöö
narkoprobleemide
lahendamiseks*

Pompidou grupp on eri ministriumide koostöörühm, mis võitleb uimastite tarvitamise ja narkokaubanduse vastu. Grupis osaleb praegu 34 liikmesriiki. Uimastitevastane koostöö uute demokraatlike riikidega tiheneb koolitusseminaride, vahetusprogrammide ning narkokeskuste personali väljaõpetamise kaudu.

Pompidou gruppi kuuluvad tervishoiuministrid kohtuvad iga kolme aasta järel, et arutada tehtut ja kavandada uusi koostöösuundi. Praegu on grupi tähelepanu keskmes uimastite tarvitamise ennetamine, narkosõltlaste ja uimastite tarvitajate taasintegreerimine ühiskonda, kriminaalõigussüsteemi toimimine ning koolituse ja uimastite tarvitamisega kaasnevate sotsiaalsete kulutuste ja eetikaküsimuste alaste uuringute hoogustamine.

Ühtlasi teeb Euroopa Nõukogu koostööd Vahemeremaadega, et luua epidemioloogiaekspertide võrgustik.

Tarbija tervise kaitse

Euroopa Nõukogu soovib tõhustada tarbija tervise kaitset uue lähenemisviisi kaudu toitumisele ja ohutusele. Organisatsioon on aidanud kaasa paljude siseriiklike õigusaktide ja Euroopa Liidu direktiivide väljatöötamisele, et ühtlustada inimeste toiduahelat vahetult või kaudselt mõjutavate toodete, ravimite või kosmeetikavahendite kvaliteeti ja ohutust käsitlevaid seadusi ning tavasid.

Euroopa kultuurikonventsioon

– raamistik tegevusele

Euroopa kultuurikonventsioon loob ametliku raamistiku Euroopa Nõukogu tegevusele hariduse, kultuuri ja kultuuripärandi, spordi ja noorteküsimuste vallas. Euroopa kultuurikonventsiooni kui Euroopa inimõiguste konventsiooni täiendava dokumendi idee algataja oli Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee.

Euroopa kultuurikonventsioon avati allkirjutamiseks Pariisis 19. detsembril 1954 ja jõustus 5. mail 1955. On ainulaadne, et praeguseks on konventsiooniga ühinenud 48 Euroopa riiki. Neist 46 on Euroopa Nõukogu liikmesriigid, lisaks veel Valgevene ja Vatikan.

Konventsiooni põhieesmärk on kaitsta Euroopa kultuuri ning arendada üksteisemõistmist ja kultuurilise mitmekesisuse hindamist selle eri rahvaste seas. Konventsiooniga loodeti hariduse ja kultuuri abil kaotada vanad ebakõlad, ennetada uusi konflikte ja tugevdada demokraatiat. Lootuses, et parem vastastikune arusaamine toob kaasa eurooplaste suurema ühtsustunde, olid konventsiooni esmased sihid

- õhutada eurooplasi kaitsma oma kultuuripärandit, sealhulgas keelt, ajalugu ja päritolu, ning tunnetama seda Euroopa pärandi kui terviku osana;
- soodustada inimeste liikumist ja kultuuriobjektide levikut, et suurendada teiste riikide kultuuri ja kultuuripärandi mõistmist;
- edendada laialdast üleeuroopalist kultuurikoostööd.

Aastate jooksul on esile kerkinud järgmised kolm eesmärki:

- luua tingimused täielikuks demokraatias osalemiseks;
- anda kultuurinormidele, -poliitikale ja -tavadele euroopalik mõõde;
- süvendada austust kultuurilise mitmekesisuse vastu, luues jagatud väärtusi.

Kultuurikonventsiooni idee oli terviklik Euroopa. See avas pääsu läbi raudse eesriide, olles lävepakuks Euroopa Nõukogu täisliikmeks saamisele. Viimase viiekümne aasta jooksul on konventsioon aidanud kaasa ulatuslikule rahvusvahelisele koostööle kõikides kultuurivaldkondades.

*Wroclawi deklaratsioon
– 50 aastat
kultuurikoostööd*

Euroopa kultuurikonventsioon võeti vastu 1954. aasta detsembris ja Euroopa Nõukogu tähistas oma viiekümnendat aastapäeva 2004. aasta detsembris. 50. aastapäeva pidustused avati 2004. aasta detsembris konverentsiga Wroclawis Ossolineumi Instituudis Poola Valitsuse kutsel (sel ajal oli Poola Ministrite Komitee eesistujariik). Wroclaw valiti konverentsi toimumispaigaks kui ajalooline kultuuride ristumiskoht.

Konverentsi tipphetk oli Wroclawi deklaratsiooni vastuvõtmine. See dokument võtab kokku konventsiooni senised põhisaavutused ning paneb paika kesksed tulevikusuunad ja -ülesanded. Põhiliseks peeti järgmist:

- süvendada Euroopa identiteedi tunnet, et hoida ära edasist lõhede tekkimise ohtu laienenud Euroopas;
- soodustada kultuurilist mitmekesisust, kodanikuühiskonda ja kodanikuharidust;
- edendada kultuuride- ja religioonidevahelist dialoogi, mis võimaldab ennetada konflikte, aitab leppida ja tagab sotsiaalse ühtekuuluvuse.

Veebisait: Kultuuripoliitika ja tegevus
http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation

Haridus

Tegevusraamistik

Euroopa Nõukogu haridusprogrammide eest vastutavad kaks organit – Hariduse Juhtkomitee (CDED) ning Kõrghariduse ja Teadustöö Juhtkomitee (CD-ESR):

- CDED koosneb Euroopa kultuurikonventsioonile alla kirjutanud riikide haridusministeeriumide esindajatest.
- CD-ESR vastutab Euroopa Nõukogu kõrghariduse ja teadustöö programmi eest. Kui enamik Euroopa Nõukogu komiteesid on valitsustevahelised, siis CD-ESR on ainus üleeuroopaline foorum, mis koondab haridusministeeriumide esindajaid ja akadeemilisi ringkondi.

Eesmärgid ja liikumapanevad jõud

Euroopa Nõukogu peab hariduse valdkonnas oluliseks alljärgnevat.

- Kuidas saab haridus tuua esile inimõiguste ja pluralistliku demokraatia olulisust?
- Kuidas suudab haridus lähendada Euroopa rahvaid, aidata kaasa vastastikuse mõistmise ja usalduse kujunemisele mitmekultuurilises Euroopas?
- Mil viisil võiks haridus aidata Euroopa riikide valitsustel ja kodanikel lahendada meie ühiskonna ees seisvaid probleeme?

Need on kaalukad probleemid, millele Euroopa Nõukogu püüab leida lahendust

- viies ellu kooli- ja koolivälise haridusega seotud olulisi projekte (poliitika, õppekavad, meetoodika);
- koondades uusi ideid, kogemusi ja uuringumaterjale;
- toetades sidemete loomist ja õpilasvahetusi, luues koostöövõrke ja soodustades partnerlust;
- edendades kutsekvalifikatsioonide üleeuroopalist tunnustamist;
- andes välja uuringumaterjale ja käsiraamatuid hariduspoliitiliste otsuste tegijate ja haridustöötajate tarvis;
- tehes koostööd teiste Euroopa institutsioonide ja valitsusväliste organisatsioonidega.

*Partnerlus
haridussüsteemi
uuendamiseks*

Haridusuuenduste kavandamisel on Euroopa Nõukogu kooli-, koolivälise ja kõrghariduse direktoraadi koostöö- ja abiprogramme läbiv põhimõte partnerlus. Selles avaldub organisatsiooni roll hariduse vallas – edendada Euroopas demokraatiat, toetada haridusreforme, levitada üleeuroopalisi standardeid ja häid tavasid ning abistada liikmesriike, kes seda vajavad, ja anda neile nõu.

Peamiselt kätkeb see praeguste või tulevaste liikmesriikide abistamist hariduspoliitika struktuuri muutmisel, seadusandlust ning standardite ja meetodite väljatöötamist direktoraadi tegevusvaldkondades (demokraatlik kodanikuühiskond, keeled, ajalugu). Hariduse direktoraat õhutab tegema ka regionaalset koostööd ja dialoogi kõigi jaoks olulistes küsimustes, nagu haridus, vähemustepoliitika ja hariduse kvaliteet.

*Demokraatliku
ühiskonna
kodanikuhariduse
projekt*

1997. aastal käivitas Kultuurikoostöö Nõukogu (CDCC) demokraatliku ühiskonna kodanikuhariduse projekti, et hinnata ümber osalusdemokraatia ja kodanikustaatus tähendus. Põhiküsimusena vaadeldi, missuguseid väärtusi ja oskusi on inimesel vaja selleks, et olla ühiskonna aktiivne ja vastutustundlik liige.

Projekti esimeses järgus (1997–2000) uuriti peamiselt vajalikke oskusi ja koolitusstrateegiaid. Uurimistulemuste alusel käivitus koolitustegevus kodanikuhariduse projektide hindamiseks ning poliitiliste otsuste tegijate, ekspertide, praktikute, kodanikeühenduste ja valitustevaheliste organisatsioonide võrgustiku väljakujundamiseks.

Projekti teises järgus (2001–2004) töötati välja ja parandati kodanikuhariduse poliitikat, luues liikmesriikides võrgustikud, mis võimaldavad kooskõlastatult tegutseda ning levitada kodaniku- ja inimõiguste alast teavet, toetamaks Euroopa pluralistlikku demokraatiat.

2005. aasta oli Euroopa kodanikuhariduse aasta. Kogu aasta jooksul käivitasid Euroopa Nõukogu ja liikmesriigid rida sellele pühendatud projekte, üritusi ja muid ettevõtmisi, mis toimusid nii riiklikul, piirkondlikul kui ka kohalikul tasandil. Ühtlasi tutvustas Euroopa Nõukogu eriprogramme, mis võimaldavad üleminekuriikidel kavandada kodanikuhariduse vallas uusi teadus- ja haridusprogramme.

*Kultuuridevahelise
hariduse proovikivi*

2002. aastal käivitus usulise mitmekesisuse ja dialoogi projekt, mille sihiks on edendada kultuuride ja usundite vahelist dialoogi. See on üks Euroopa Nõukogu põhiprojekte, mis innustab poliitiliste otsuste tegijaid, haridustegelasi ja õpetajaid mõistma paremini kultuuridevahelist haridust kui sellist ning eriti selle usuga seotud aspekte nii kooli- kui koolivälises hariduses, tuues parimaid näiteid praktikast. Kultuuridevaheline haridus hõlmab paljut – näiteks kaasamist, osalemist ja kooselu – ja tutvustab võimalusi lahkeltelide demokraatlikuks lahendamiseks paljukultuurilisuse ja usulise mitmekesisuse keskkonnas.

Kõrgharidus ja teadustöö

CD-ESR kannab Euroopa Nõukogus vastutust kõrghariduse ja teadustöö valdkonna eest. Komitee sihiks on arendada seda valdkonda Euroopas, tuginedes demokraatlikele põhimõtetele ning Euroopa ülikoolivaramu väärtustele. Demokraatlikus ühiskonnas hõlmab see vabadust õppida, õpetada ja teha teadustööd ning akadeemiliste institutsioonide õigust omavalitsusele.

Praegu on päevakorral Euroopa kõrghariduspiirkonna kujundamine, hariduse rolli suurendamine sotsiaalse ühtekuuluvuse saavutamisel, muutunud sotsiaalses keskkonnas kõrghariduse ja teadustöö ümberhindamine juhtimise ja avaliku vastutuse seisukohast, kõrgharidustunnistuste ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate tunnistuste Euroopa regioonis tunnustamise konventsiooni (ETS 165) kohaldamine, kõrghariduse reformimine Kagu-Euroopas ning kõrghariduse kättesaadavamaks muutmisele ja Euroopa ülikoolide autonoomiale ning varade säilimisele kaasa aitamine.

Bologna protsess – Euroopa kõrghariduspiirkonna kujundamine

Möödunud aastakümnetega võrreldes toimuvad praegu Euroopa kõrghariduses eriti ulatuslikud ja tähtsad reformid. Bologna protsessi nime all tuntud reformi tulemusel peaks 2010. aastaks olema loodud Euroopa kõrghariduspiirkond. Selles piirkonnas hakkavad toimima avatud ja kergesti arusaadavad haridus- ja uuendatud akadeemiliste kraadide süsteem ning haridustunnistuste tunnustamise kord. Kõrgharidus viiakse vastavusse tööturuga ja elukestev õpe leiab enam rakendamist.

Euroopa Nõukogul on suur roll haridustunnistuste tunnustamisel ja akadeemiliste kraadide struktuuri uuendamisel.

CD-ESR toimib ühenduslülina Bologna protsessis osalevate riikide ja nende Euroopa kultuurikonventsioonile allakirjutajate vahel, kes võivad protsessist kasu saada ilma sellega ametlikult liitumata.

Haridustunnistuste tunnustamine Euroopas

Euroopa Nõukogu on töötanud rööbiti UNESCOga kõrgharidustunnistuste ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate tunnistuste Euroopa regioonis tunnustamise konventsiooni (ETS 165) ja sellega seonduva vallas. Konventsioon avati allakirjutamiseks 1997. aasta aprillis Lissabonis ja jõustus 1999. aasta veebruaris. Konventsiooni on ratifitseerinud nelikümmend ja sellele alla kirjutanud veel kaheksa riiki.

Lisaks teeb Euroopa Nõukogu UNESCOga koostööd akadeemilise liikuvuse ja haridusdokumentide tunnustamise riiklike infokeskuste koostöövõrkude (ENIC) käigus hoidmisel.

Riigi kohustused ja kõrghariduse juhtimine

Suurenenud vajadus riikliku rahastatuse järele ning jätkuv Bologna protsess ja GATS tähendavad, et riigi vastutus kõrghariduse suhtes vajab ümberhindamist. Toimunud muutused tõstavad tähelepanu keskmesse kõrghariduse korralduse ja institutsioonid, asetades rõhu kõigi huvirühmade osalusele nende juhtimises. Euroopa Nõukogul

on praegu kaks asjaomast projekti – valikute kaardistamine ning soovitude ja suuniste väljatöötamine.

Keelepoliitika projekt

Projekt “Keeled, mitmekesisus, kodakondsus” algatati selleks, et arendada kooli- ja elukestva keeleõppe korraldust, edendada sotsiaalset ühtekuuluvust ja demokraatliku ühiskonna kodanikuharidust. Muu hulgas abistatakse liikmesriike keeleõppe väljakujundamisel ja pakutakse tõhusaid lahendusi õppekavasse kuuluvate keelte mitmekesistamiseks.

Projekt töötab välja ühtseid Euroopa standardeid ja abimaterjale, et veelgi enam sidustada ning läbipaistvamaks muuta keeleõppekavu ja haridustunnistusi. On välja töötatud Euroopa ühtne kuueastmeline keeleoskustasemete skaala, mis leiab laialdast kasutust. Ka kvalifikatsiooni ja kutseoskuste läbipaistvuse tagamiseks mõeldud Euroopa Liidu Europass kasutab sama skaalat. Projekt hõlmab kõiki keeleaspekte: rahvuskeeli, õppekeeli, võõrkeeli ja sisserännanute keeli. Ühtlasi aitab see kaasa vähemuste koolitamisele.

Euroopa keeltepäev

Euroopa Nõukogu on kuulutanud 26. septembri iga-aastaseks Euroopa keeltepäevaks. Kogu Euroopa tähistab seda kui jätku edukalt kulgenud Euroopa keelte aastale (toimus 2001. aastal), mille korraldasid Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liit üheskoos. Tuhanded eurooplased osalevad sel päeval üritustel, mis rõhutavad keelelise mitmekesisuse ja keelte õppimise väärtust üksteise mõistmise, sallivuse, demokraatliku stabiilsuse saavutamise ning tööõhve ja reisimise seisukohalt.

Keelte aasta eesmärk on

- tutvustada laialdaselt Euroopa keelelist pärandit;
- motiveerida kõiki Euroopa kodanikke õppima keeli (ka vähemkasutatavaid keeli);
- toetada eluaegset keelte õppimist, mis on osutunud vajalikuks Euroopas toimunud majanduslike, sotsiaalsete ning kultuuriliste muutuste tõttu.

Euroopa Tänapäeva Keelte Keskus (ECML)

Tänapäeva keelte tähtsustamine

Austrias Grazis 1994. aastal osalepinguga loodud Euroopa Tänapäeva Keelte Keskus on 33 liikmesriigile toeks nende keeleõppe poliitika rakendamises. Keskus propageerib uuenduslikku lähenemist ning tänapäeva keelte õppimisel ja õpetamisel saadud häid kogemusi.

Tänapäeva Keelte Keskus viib ellu keskmise kestusega programmi, mille raamesse kuuluvaid projekte organiseeritakse koostöös

Euroopa keeõppe asjatundjatega. Liikmesriikidest kutsutakse osalejaid selle programmi töötubadesse, konverentsidele ja teadusprojektidesse, mis annavad võimaluse teabe kogumiseks ja levitamiseks, diskussiooni elavdamiseks ja õpetajate koolitamiseks. Keskus toetab ka õpetajate koolitajate, teadlaste ja haridusjuhtide üleeuroopalist koostöövõrku.

Ajaloo õpetamine

Ajaloo õpetamisel on eriline koht demokraatliku ühiskonna tulevaste kodanike teadmiste, oskuste ja suhtumiste kujundamisel. Soovitus Rec (2001) 15 ajaloo õpetamisest 21. sajandi Euroopas loob raamistiku Euroopa lähiajalugu kujundanud võtmedaatumeid ja -sündmusi (1848, 1912/13, 1919, 1945, 1989) käsitlevale projektile “Ajaloo õpetamise Euroopa mõõde”. Õpetajate koolituseks mõeldud, sümposiume, seminare ja interaktiivset andmebaasi hõlmava projekti tulemused kavatakse CD-ROMil välja anda 2006. aastal.

Euroopa Nõukogul on ajaloo õpetamisel pikaajalised kogemused. Neile toetudes aitab ta uutel liikmesriikidel nende ajaloo õppekavu uuendada, õpikuid välja anda ning ajalooõpetajaid koolitada. Organisatsiooni käivitatud kolm põhilist projekti on järgmised: uue õppekava ja normide väljatöötamine, õpikute väljaandmise ja õpetajate koolituse projekt Venemaal, Musta mere riikide projekt, mis hõlmab Bulgaaria, Gruusia, Moldova, Rumeenia, Venemaa, Türgi ja Ukraina ning mille üheks olulisemaks tulemuseks oli 2004. aastal avaldatud materjalide pakett selle regiooni ajaloo õpetamiseks, ja Tbilisi projekt, mille raames Armeenia, Aserbaidžaan, Gruusia ja Venemaa autorid koostasid ühise ajalooõpiku.

Ühtlasi koordineerib Euroopa Nõukogu ajalooõpetust Kagu-Euroopa riikides, keskendudes õpetajate koolitamisele, õppevahendite väljatöötamisele, kõrgharidusele ja noorte koolivälisele tegevusele.

2004. aastal alustas Euroopa Nõukogu tegelemist ajaloo õpetamisega Küprosel. Korraldatakse ajaloo õpetamise uusi meetodeid tutvustavaid seminare ja õpikodasid, et saavutada eri vaatenurkadel ja kultuuridevahelisel dialoogil rajanevat lepitust ja sallivust.

Haridus ja mälestamine

Järgides ajaloo õpetamist käsitlevat soovitusi ja 2000. aasta oktoobris Krakówis haridusministrite saavutatud kokkulepet, korraldavad Euroopa kultuurikonventsioonile alla kirjutanud 48 riiki nüüd igal aastal holoausti mälestuspäeva ja inimsuse vastaste kuritegude ennetamise päeva. Iga riik võib valida oma ajalooaga seonduva päeva, mida tähistatakse koolides tunnis või sageli eri aineid hõlmavate projektidega.

Mälestusürituste läbiviimise hõlbustamiseks annab Euroopa Nõukogu välja õpetajatele mõeldud spetsiaalseid õppevahendeid.

Mustlaste ehk romide hariduse projekt

Vastavalt soovitusele Rec (2000) 4 algatati 2001. aastal romi laste hariduse projekt. Selles lähtutakse just romidele sobivast

koolitusstrateegiast ja antakse liikmesriikidele praktilist nõu, kuidas seda oma riigi hariduspoliitikas kohaldada.

Rõhutatakse romi kogukonna liikmetele õiguste andmist, nende kaasamist neid puudutavate poliitiliste otsuste tegemisse, julgustades kaasamist otseselt osalema, ning nende ajaloo- ja kultuuripärandi väljatoomist. Sel eesmärgil on projekti raames välja töötatud rida õppevahendeid.

Euroopa Nõukogu toetab ja aitab igati kaasa romi koolides samast rahvusest vahendajate kaasamisele ning on välja andnud neile mõeldud käsiraamatu.

Võistlus "Euroopa koolis"

Iga-aastast konkursi toetavad Euroopa Nõukogu, Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament ja Euroopa Kultuurifond. Võistluse eesmärk on äratada koolinoortes huvi Euroopas toimuva vastu.

Võistluse võitjad kutsutakse juulikuus nädalaks Strasbourgi. Nad peatuvad Euroopa Noortekeskuses, kus tutvuvad Euroopa Nõukogu põhiliste tegevusprogrammidega – eriti haridusprogrammidega – ning Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Parlamentaarse Assambleega. Strasbourgis toimub ka auhinnatseremoonia.

Õpetajate täienduskoolituse programm

See programm annab euroopaliku mõõtme kooliharidusele ja õpetajakoolitusele 48 riigis, kes on Euroopa kultuurikonventsioonile alla kirjutanud. Täienduskoolitusprogramm on mõeldud haridustöötajatele (õpetajad, koolijuhid, inspektorid, nõunikud, õpetajakoolitajad, õpikute autorid), kelle ülesandeks on koolitusel omandatud teadmised edasi anda. Igal aastal osaleb koolitustel umbes 2500 haridustöötajat, sealhulgas korraldajamaa enda õpetajad. Semestris toimub keskmiselt viisteist üleeuroopalist koolitust, kus keskendutakse Euroopa Nõukogu võtmeteemadele põhirõhuga haridusel. Kõne all on demokraatliku kodanikuühiskonna ja inimõiguste alane haridus, ajaloo õpetamine, vägivalda vastu astumine demokraatliku ühiskonna igapäevaelus, mustlas- ehk romi laste haridus, kultuuride- ja usunditevaheline dialoog ning euroopaliku mõõtme tutvustamine koolis.

Kaks korda aastas, mais ja novembris avaldab Euroopa Nõukogu erinevates kultuurikonventsioonile alla kirjutanud riikides toimuvate koolitusürituste kava. Sama kava koos taotlusvormi, eri riikide kontaktisikute andmetega ning muu vajalik teave on kättesaadav Internetist aadressil: http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/Teacher_training.

Veebisait: http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education

Kultuur ja kultuuripärand

Euroopa Nõukogu arendab Euroopa mitmetahulist kultuuriidentiteeti. Võttes vastu konventsioone ja valvates nende täitmise üle, seades norme, juhtides teadlikkuse suurendamise kampaaniaid ja luues erialavõrgustikke, tõstab ta esile riiklikke, regionaalseid ja kohalikke eripärasid ning ühiseid väärtusi, millele rajaneb Euroopa kodanikuühiskond. Koostööprogramm näitab kultuuripärandi panust inimarengusse ja ühiskonda tervikuna ning edendab loovust eri kultuurivaldkondades.

Kultuur

Kultuuridevaheline dialoog ja konfliktide ennetamine

Vastuseks sageli just kultuurierinevustest tingitud ühiskondlike ja poliitiliste konfliktide arvu suurenemisele, on Euroopa Nõukogu algatanud kultuuridevahelise dialoogi ja konfliktide ennetamise projekti. Sellega soovitakse õhutada riikide, regionide ja kohaliku poliitika juhtfigure, vabatahtlike ühendusi, kultuurivahendajaid ning avalikkust osalema ühisüritustes, mis edendavad eri kultuuri-, usu- või sotsiaalsete rühmade üksteisemõistmist ning leevendavad seega pingeid ja soodustavad leppimist. Et tagada kultuuri- ja usukogukondadele Euroopa linnades ja äärealadel võrdne juurdepääs kultuuritegevusele, lähtub Euroopa Nõukogu dialoogi loomisel akadeemilisest mõttevahetusest ja praktilisest tegevusest kohtadel.

Kultuuripoliitika

Olles oma pikaajalise kogemuse põhjal teadlik sellest, et Euroopa kultuuri tugevuseks on nii selle paljutahulisus kui ka ühine kultuuripärand, on Euroopa Nõukogu õige organisatsioon pakkuma valitsustele ja spetsialistidele vahendeid ja abi, mida nad vajavad heade kultuuripoliitiliste tavade välja selgitamiseks ja kasutusele võtmiseks.

- ***Riikide kultuuripoliitika ülevaadete Euroopa programm*** analüüsib kultuuri olukorda eri riikides ning aitab neil kavandada lühiajalisi ja keskmise kestusega kultuuristrateegiaid. Ühtlasi annab programm Euroopa Nõukogule liikmesriikide probleemidest laialdase ülevaate, mida saab kasutada Euroopa üldstrateegiate kujundamiseks isegi laiemas plaanis kui kultuurivaldkond. Enamik Euroopa kultuurikonventsioonile allakirjutanuist on nõustunud andma hinnangut oma taotlustele ja meetoditele, koguma asjakohast informatsiooni ja analüüsima suundumusi ning lubanud tulemusi üle vaadata välisekspertidel.
- ***Euroopa kultuuripoliitika ja -suundumuste kompendium*** on Euroopa kultuuripoliitika esimene elektrooniline

infosüsteem, mis võimaldab juurdepääsu riikide andmetele ja lubab neid omavahel võrrelda. Süsteemi abil saab selgitada välja ühtsetel alustel esitatud jooksvad suundumused ja muutused, kuna seal on määratletud kultuurilise mitmekesisuse, kultuuridevahelise dialoogi, kultuuri rahastamise, õigusaktide ning kultuurivarade ja -teenuste tarbimise ja nendele juurdepääsu täpsed näitajad ja head tavad.

- **Projekt STAGE** pakub kunsti- ja kultuurivaldkonnas tuge laienu Euroopasse astunud riikidele. See loodi selleks, et toetada Armeeniat, Aserbaidžaanit ja Gruusiat dünaamilise kultuuripoliitika väljatöötamisel ja rakendamisel ning edendada nimetatud riikide nii omavahelist kui ka kogu Euroopa ulatuses toimivat kultuurivahetust kultuuriinstitutsioonide (muuseumide ja raamatukogude) mestimise ning linnadevahelise koostöö kaudu.

Kultuuritegevus ning majanduslik ja sotsiaalne areng

Euroopa Nõukogu on eriti huvitatud kultuuriloomest kui identiteedi ja erinevuse kogemise vahendist. Nõukogu toetab neid kultuuritööstuse loomise ja edendamise katseprojekte, mille aluseks on sotsiaalne integratsioon kultuuritegevuse kaudu.

- Euroopa Nõukogu **kultuurkapitali loomise** projekt edendab ja soodustab kultuurilist mitmekesisust ning kultuuriloomet Euroopas ja kogu maailmas, pakkudes kohalikele kultuuritootjatele hõlpsamat pääsu maailma kultuuriturule. Partnerluse, koolituse ja koostöö võimalused Euroopa teatud regioonides – nagu näiteks Ukrainas ja Venemaal – on eredamateks näideteks kultuuritööstuse panusest nende piirkondade jätkusuutlikku arengusse.
- Euroopa Nõukogu on valinud Venemaa kohaks, kus arendada katseprojekti käigus partnerlussuhteid kunstnike organisatsioonide ja ärimaailma vahel. Projekt **“Sillad kultuuri uute partnerlussuheteni”** keskendub sponsorlusele ja patroonisuhetele ning teadmiste ja oskuste edasi andmisele koolitustel ja uuringumaterjalide kaudu.
- Katseprojektid propageerivad oma kultuuriidentiteedi tunnetamist ja kultuurialast eneseväljendust. Nende sihiks on **integreerida noori nüüdisühiskonda** ja soodustada oma identiteedi väljendamist loominguks.

Euroopa filmikunsti edendamine

Kultuurikomitee on välja töötanud Euroopa filmialase koostöö konventsiooni, mis aitab edendada Euroopa filmikunsti kõrgetasemeliste koostööfilmide kaudu, ning vastu võtnud audiovisuaalse kultuuripärandi kaitse konventsiooni, mis avati allkirjutamiseks 8. novembril 2001. Praeguseks on kaksteist riiki viimati nimetatule alla kirjutanud ning kaks selle ratifitseerinud.

Eurimages

Eurimages on Euroopa Nõukogu fond, mis toetab koostööna valmivate Euroopa filmide ja audiovisuaalsete teoste tootmist ja levitamist. 1989. aastal osalepingu alusel loodud fondil on praegu 31 liikmesriiki ja ligi 20 miljoni euronit ulatuv eelarve.

Eurimages'i esmane siht on toetada selliseid teoseid, mis kajastavad võimalikult paljusid Euroopa ühiskonna tahke, mille ühised juured peegeldavad ühist kultuuritausta.

Eurimage pakub rahalist toetust ka kassaedu taotlevate, aga samas kunstipäraste filmide tootmiseks.

Nimetatud kahte eesmärki silmas pidades on Eurimage asutanud kolm rahastamisprogrammi koostööfilmide, filmilevi ja kinode toetamiseks.

Fondi laekuvad summad peamiselt liikmesriikide rahalistest eraldustest ning ettemaksete tagastamisest. Ligi 90 % eelarvest kulub koostööfilmide toetamisele. Eurimages'i asutamisest saadik on fondi toel koostöös toodetud üle tuhande täispika mängu- ja dokumentaalfilmi. Mitmed neist on võitnud rahvusvahelistel festivalidel väärikaid auhindu. Eurimages'i viimati toetatud filmide loetelu leiab fondi veebilehelt.

Filmilevi ja kinod toetatakse nendes liikmesriikides, kes ei saa toetust Euroopa Liidu MEDIA programmi raames.

Kultuuripärand

*Kultuuripärandit ja
sotsiaalsel muutumist
käsitlev poliitika*

- Euroopa Nõukogu kultuuripärandi ühiskondlike väärtuste raamkonventsiooni eelnõu viib kultuuripärandi toimimise teadmühistikonna ja maailmamajanduse konteksti. Konventsioon kehtestab kultuuridevahelist dialoogi, ühiseid väärtusi ja paremat elukvaliteeti loova, kultuuripärandit käsitleva poliitika põhijooned. Eurooplased vastutavad ühiselt oma maailmajao rikkalike kultuuritraditsioonide säilimise eest ja võimalikult paljud inimesed peavad osalema selle pärandi edasi andmises tulevastele põlvetele.
- Euroopa infosüsteem HEREIN on kättesaadav valitsustele, asjatundjatele ja avalikkusele. See pakub mitmeid infotehnoloogial põhinevaid teenuseid nagu Euroopa riikide pärandipoliitika andmebaas, kultuuripärandi tesaurus, riikide veebilehekülgele juurdepääsu võimaldavad portaal ning foorumid ja virtuaalnäituste ülesriputamise võimalus. Praegu on sellesse võrgustikku kaasatud kolmkümmend viis riiki.

*Euroopa erinevuste
poolest rikka
kultuuriidentiteedi
tähtsuse suurendamine*

Euroopa kultuuriasutustele tähelepanu juhtimiseks kavandab Euroopa Nõukogu suurendada teadlikkust ühisest ainelisest ja vaimsest kultuuripärandist ning soodustada loovust. Organisatsioon toetab erinevaid kultuuriidentiteete, lähtudes maailmajaos kõrvuti elavate eri kultuuride koostoimimisest. Euroopa Nõukogu kavatseb eurooplastele tutvustada nende ühist kultuuripärandit mitme projekti, näiteks projektide “Piirijoontel” ja “Võõrsilt tulnud kultuuripärand” abil.

- Iga aasta septembris osalevad Euroopa kultuurikonventsioonile alla kirjutanud 48 riiki Euroopa Nõukogu eestvõttel ja Euroopa Liidu toetusel toimuvatel ***Euroopa kultuuripärandi päevadel***, tehes ligipääsetavaks uusi kultuurivarasid ja avades külastajaile ajaloolisi hooneid, kuhu nad tavaliselt ei pääse. Kultuuriüritused tutvustavad kohalikke oskusi ja tavasid, arhitektuuri ja taieseid. Samas aitavad nad laiemas plaanis eurooplastel vaatamata kultuuri- ja keeleerinevustele üksteist mõista.
- ***“Euroopa ühest tänavast teise”*** on projekt, mis toob kokku eri riikide kooliõpilased, kaasates nad loovatesse haridusprojektidesse, mis tutvustavad neile linnakeskkonda sellele omases sotsiaalses, kultuurilises ja loominguilises mitmekesisuses.
- ***Euroopa Nõukogu kultuurireiside*** eesmärk on kõrgetasemelise kultuuriturismi kaudu tuletada eurooplastele meelde nende ühist kultuuriidentiteeti, tuvustades seega kultuuripärandi vähemtuntud tahke. Euroopa Nõukogu toetab ainult enda seatud tingimustele vastavaid marsruute, tehes eelnevalt koostööd riigiasutuste ja eraettevõtjatega. Luxembourgis paiknev Euroopa Kultuurireiside Instituut aitab Euroopa Nõukogu reisimarsruutide kavandamisel tehniliste teadmistega.
- ***Euroopa Nõukogu kunstinäituste*** eesmärgiks on tutvustada ja väärtustada Euroopa kunsti. Seni on korraldatud kakskümmend kaheksa näitust, mis käsitlesid olulisemaid kunstiajastuid eelajaloolisest perioodist tänapäevani. 2006. aastal vaatajate ette jõudnud kahekümne kaheksas näitus, mis on pühendatud Leonardo da Vincile ja kannab nime “Mitmekülgne Leonardo”, avab erialaringkondadele ja avalikkusele selle suure isiksuse ning tema kunsti- ja teadustegevuse mitmes uudses võtmes (füüsilised ja virtuaalsed näitused, väljaanded, uurimisprogrammid ja õppevahendid).

*Tehniline ja kutsealane
koostöö*

Kultuuripärandi kaitse alane nõustamis- ja tehnilise koostöö programm on üks Euroopa Nõukogu peamisi selle valdkonna kutsealase ja poliitilise koostöö korraldamise vahendeid. Selle kaudu toetakse ja abistakse liikmesriike, lähenedes igas valdkonnas

säästvale arengule inimest arvestavalt. Arvestatakse järgmisi tegureid:

- linna- ja ruumilist planeerimist;
- kultuuripärandit (monumendid, arhitektuuriansamblid ja kultuurmaastikud);
- keskkonda ja loodust (bioloogiline ja maastiku mitmekesisus);
- piirkondlikku ja kohalikku arengut (majandusaktiivsus ja töökohtade loomine);
- kultuuri (identiteedi säilitamine ja edendamine, kultuuriline mitmekesisus, ühiskonna väärtussüsteemid);
- sotsiaalpoliitikat (elamumajanduse, infrastruktuuri ja avaliku ruumi arendamine, loodusõnnetuste ennetamine, konfliktijärgne ülesehitustöö).

Selle valdkonna projektidega soovitakse eelkõige mõjutada siseriiklikku poliitikat ning õhutada valitsusi tegema institutsioonilisi muudatusi ning täiustama asjaajamise korraldust ja projektijuhtimise vahendeid.

Veebisait: http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Heritage

Looduspärand, maastikukaitse ja säästev areng

Euroopa Nõukogu liikmesriigid seisavad silmitsi mitmesuguste keskkonna-, maastikukaitse, säästva arengu ning regionaalse või ruumilise planeerimise probleemidega, mille lahendamine nõuab sageli rahvusvahelist lähenemist.

Euroopa Nõukogu on võtnud vastu mitu dokumenti, selleks et

- kaitsta ja majandada Euroopa looduskeskkonda,
- alal hoida ja parandada inimesi rahuldavat elukeskkonda,
- koostada ruumilise planeerimise ja arengu kavandeid;
- soodustada terviklikku lähenemist tasakaalustatud säästvale arengule.

Bioloogilise ja maastikualade mitmekesisuse üleeuroopaline arenduskava

1995. aastal peetud ministrite konverentsil kiitsid viiekümne viie Euroopa riigi keskkonnaministrid heaks Euroopa keskkonna arenduskava, mis nägi ette algatuste, mehhanismide, rahastamise, uurimisprogrammide ja olemasoleva teabe ühise kasutamise looduse ja maastikualade mitmekesisuse kaitsmiseks ja edendamiseks kogu Euroopas. Arenduskava sihiks on tagada

- Euroopa bioloogilist ja maastikualade mitmekesisust ähvardavate ohtude märgatav vähendamine,
- Euroopa bioloogilise ja maastikualade mitmekesisuse arenemine,
- Euroopa ökoloogilise kokkukuuluvuse tugevnemine,
- avalikkuse ulatuslik osalus Euroopa bioloogilise ja maastikualade mitmekesisuse säilitamises.

Arenduskava on uuenduslik ja tegus samm Euroopa bioloogilise ja maastikualade mitmekesisuse allakäigu peatamiseks. See on seadnud eesmärgiks integreerida ökoloogilised kaalutlused sotsiaal- ja majandussektorisse.

Arenduskava tugevdab juba varem võetud meetmeid ja määrab uued kaheks järgmiseks aastakümneks. Ühtlasi tagab see riikide ja regioonide tegevuse järjepidevuse ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ellurakendamiseks.

Arenduskava rakendatakse Euroopa mitme olulise institutsiooni osalusel. Sekretariaadi moodustavad ühiselt ÜRO Keskkonnaprogramm (UNEP) ja Euroopa Nõukogu.

*Euroopa loomastiku ja
taimestiku kaitse*

Euroopa looduskeskkonna ja looduslike elupaikade kaitse konventsiooniga (1982), mida laiemalt tuntakse Berni konventsiooni nime all, kaitstakse haruldasi ja ohustatud looma- ja taimeliike ning nende looduslike elupaiku. Konventsioonis on loetletud kaitsealused liigid ja sätestatud teatud liikide kasutamine. See kutsub riike kehtestama liikide looduslike elupaikade säilitamise nõudeid, luues selleks Euroopa kaitsealade võrgustiku.

Berni konventsioon on liitumiseks avatud ka nendele Euroopa ja Aafrika riikidele, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed. Seni on konventsiooni ratifitseerinud nelikümmend Euroopa Nõukogu liikmesriiki, Euroopa Ühendus ning neli Aafrika riiki (Burkina Faso, Maroko, Senegal ja Tuneesia).

*Maastik kui
Euroopa kultuurilise
mitmekesisuse
peegeldaja*

2000. aastal Firenzes vastu võetud Euroopa maastikukonventsioon jõustus 1. märtsil 2004. See dokument rõhutab kõikide maastike, ka inimese igapäevakeskkonna väärtust. Et tagada jätkusuutlik areng, mis oleks tasakaalus ja harmooniline sotsiaalsete vajaduste, majandustegevuse ja keskkonna omavahelistes suhetes, sätestab konventsioon maastike kaitse, majandamise ja planeerimise abinõud kogu Euroopas. Konventsiooni alusel antakse välja Euroopa Nõukogu maastikuauhinda, millega tunnustatakse kohalikke ja regionaalseid omavalitsusi või valitsusväliseid organisatsioone neile kuuluvate maastike kaitse ja majandamise poliitika ja vahendite tõhusa rakendamise eest.

Looduskaitse auhind

Euroopa kaitsealade diplom antakse piirkondadele, kus looduskeskkond on iseäranis oluline ning piisavalt kaitstud. Diplomi pälvinud alad esindavad Euroopa looduskeskkonna rikkust ja mitmekesisust. Tänapäevaks on välja antud kuuskümmend viis diplomit.

*Informatsioon ja
haridus kui tegevuse
alus*

Euroopa Nõukogu tegeleb teadlikkuse tõstmisega loodus- ja kultuurikeskkonna kaitsmise olulisusest, toetudes umbes neljakümnest riiklikust esindusest ja erialainimestest koosnevale võrgustikule. 1968. aastast ilmuv ajakiri *Naturoopa*, mis asutati algselt looduse säilitamise ja loodusressursside säästva majandamise eesmärgil, on avardanud oma haaret ja hõlmab alates 2001. aastast veel kultuuri-pärandit, maastike säilitamist ja säästvat ruumilist arengut.

Säästva arengu kava

Euroopa regionaalse planeerimise eest vastutavate ministrite konverents (CEMAT) koondab Euroopa Nõukogu liikmesriikide esindajaid, kes on pädevad regionaalse ja ruumilise planeerimise küsimustes. Tähelepanu keskmes on säästev majandamine ning kogu Euroopa keskkonna- ja sotsiaalne areng, mis toimub regionaalse ja ruumilise planeerimise kaudu.

Aastate kestel on vastu võetud hulk ruumilise planeerimise poliitikat reguleerivaid dokumente, näiteks regionaalse planeerimise Euroopa strateegia ning regionaalse ja ruumilise planeerimise

Euroopa harta, mis toetavad kõikehõlmavat, funktsionaalset ja pikaajalist tegevuspoliitikat. Hiljaaegu võttis CEMAT vastu Euroopa maailmajao säästva arengu juhtpõhimõtted, mis annab riikide koostööks paindliku ja ettevaatava raamistiku ning rõhutab koolituse tähtsust säästva ruumilise arengu poliitika elluviimisel.

*Loodus- ja
tehnokatastroofide
ennetamine Euroopa
ja Vahemeremaade
partnerluses*

1987. aasta märtsis sõlmiti suurte loodus- ja tehnokatastroofide ennetamist, nende eest kaitsmist ja kahjude likvideerimist käsitlev avatud osaleping (EUR-OPA Major Hazards Agreement). Leping on avatud allakirjutamiseks nii mitteliikmes- kui liikmesriikidele, näiteks ka Marokole, Alžeeriale ja Liibanonile. Seni on sellele alla kirjutanud kakskümmend viis riiki. Lepinguga on ühinenud Euroopa Komisjon, UNESCO, Ülemaailmne Tervishoiuorganisatsioon ja ÜRO humanitaarküsimuste osakond. Jaapan osaleb vaatljana.

Lepingu eesmärk on tugevdada ja muuta paindlikumaks liikmesriikide vahelist multidistsiplinaarset koostööd, kasutades olemasolevaid ressursse ja oskusteadmisi, et tagada suuremate ohtude korral tõhus ja koordineeritud tegutsemine.

Tähtsaimaks prioriteediks on riskiennetus, mille juurde kuulub laste teadlikkuse tõstmine, kodanike teavitamine ja riskijuhtimist käsitlevate õigusaktide võrdlev analüüs. Praegu kuulub Euroopa ja Vahemeremaade partnerlusvõrgustikku kakskümmend kuus keskust, kes kõik tegutsevad liikmesriikides aktiivsema huvi ja osalemise ärgitamise nimel. Need keskused tagavad ühiseid eesmärke omavate partnerite tõhusa panuse Euroopa info-, koolitus- ja uurimisprogrammide kaudu.

Leping annab oma panuse 2005. aasta jaanuaris Jaapanis Kobes toimunud ÜRO kriisi- ja katastroofi tagajärgede leevendamise teemalisel maailmakonverentsil vastu võetud ülemaailmsesse tegevuskavasse. Euroopa Nõukogu keskendub selle lepinguga seoses Euroopa ja Vahemeremaade regiooni seadusandluse võrdlevale uuringule, haridusküsimustele ja koolitusalgatustele. Oluline on erikeskuste võrgustiku kogemus, millest olulisemaid on Euroopa hoiatusüsteem.

Veebisait: http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Environment/Landscape

Sport

Euroopa Nõukogu lähtub oma spordialases tegevuses Euroopa kultuurikonventsioonist.

Sallivus, õiglus ja demokraatia kõigile avatud spordis

Euroopa Nõukogu järgib spordile omase aususe ja eetilise säilimise nimel kahte strateegiat.

- Propageerida sporti kui elukvaliteedi tõstmise vahendit, mis soodustab lõimumist ühiskonda ja aitab eelkõige noorte hulgas kaasa sotsiaalse ühtekuuluvuse kujunemisele. Spordi roll demokraatia ja kodanikuvastutuse juurde juhatajana eriti noorteuhtide hulgas oli 2004. aastal toimunud Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjoni ühisprojekti “Euroopa aasta – haridus spordi kaudu” ettevõtmiste peateemasid.
- Püüda kaitsta sporti dopinguga ja vägivaldalt eest.

Euroopa Nõukogu on alati hinnanud spordi kui eeskujuna andja olulisust. Spordil on kanda suur osa inimeste, sealhulgas just sotsiaalselt tõrjutud rühmade ühiskonda lõimumises ning sel on suur panus rahva tervise ja heaolu edendamisse ning eetiliste väärtuste austamisse.

Demokraatia ja sport

1975. aastal vastu võetud Euroopa spordiharta nimetusega “Sport kuulub kõigile” muutis Euroopa spordimaastikku ja aitas märkimisväärselt kaasa spordi demokratiseerimisele.

1992. aastal ajakohastatud ja 2001. aastal muudetud harta, mida toetab spordieetika koodeks, moodustab iga Euroopa riigi jaoks raamistikku, mida tuleb järgida oma spordipoliitika kujundamisel. Kõnealuse harta ja koodeksi kohaselt peab sport

- võimaldama kõigil osaleda;
- olema eriti lastele ja noortele kättesaadav;
- olema tervislik ja ohutu, aus ja salliv ning põhinema kõrgetel eetilistel normidel;
- edendada eneseteostust igal tasandil;
- austama keskkonda;
- kaitsma inimväärikust;
- välistama spordiga seotud isikute mistahes viisil eksploateerimise.

*Võitlus dopingu vastu:
puhta ja tervisliku spordi
poole*

1989. aastal vastu võetud dopinguvastase konventsiooniga võidakse tegusalt ja kooskõlastatult dopingu kasutamise vastu spordis. Selle rakendamise eest vastutab vastav järelevalverühm. Konventsioon sätestab rea üldreegleid, mis kohustavad konventsiooni osalisi võtma mitmeid finants-, seadusandlikke, tehnilisi ja kasvatuslikke meetmeid selleks, et

- piirata dopinguvastase kauplemist;
- tõhustada dopingukontrolli ja täiustada kontrollimiskorda;
- toetada asjakohaseid õppe- ja teavituseprogramme;
- tagada, et süüdlaste karistused oleksid tõhusad.

Dopinguvastase konventsiooni lisaprotokoll jõustus 1. aprillil 2004. Selle eesmärk on kindlustada dopingukontrolli vastastikune tunnustamine ja konventsiooni rakendamise sidumine kohustusliku kontrollisüsteemiga. Tänapäevaks on konventsiooni ratifitseerinud nelikümmend kaks Euroopa Nõukogu liikmesriiki ning Austraalia, Kanada ja Tunesia.

Koostöös Euroopa Komisjoni ja Euroopa Liidu liikmesriikidega on Euroopa Nõukogu aidanud luua Maailma Antidopingu Agentuuri (WADA). Euroopa Nõukogul on agentuuri asutavas kogus kaks kohta ja tal on WADAs tegus roll. Üheks Euroopa Nõukogu ja WADA tiheda koostöö näiteks on maailma dopinguvastase koodeksi ja selle mitmete normide ettevalmistamine.

UNESCO võttis oma dopinguvastase konventsiooni koostamisel aluseks Euroopa Nõukogu samanimelise konventsiooni. UNESCO dokument võimaldab koondada dopinguvastasesse võitlusse suurima võimaliku arvu riiki ja tunnustada WADA-t ametlikult.

*Vägivalda vastu: salliva
ja turvalise spordi
edendamine*

1985. aastal vastu võetud jalgpallivõistluste ja teiste spordiürituste pealtvaatajate vägivalda ning muid korrarikkumisi käsitleva Euroopa konventsiooni on tänapäevaks ratifitseerinud kolmkümmend üheksa riiki. Konventsiooni alaline komitee jälgib vägivaldavastase sätete järgimist ning annab praktilisi soovitusi. (Näiteks on koostatud seitsmekümnest punktist koosnev nõuete loetelu, mille täitmist tuleb iga suurvõistluse eel kontrollida).

Konventsioon soovib järgmist:

- kasutada politseipatrulle staadionidel ja nende sissepääsude juures;
- paigutada vastasvõistkondade toetajad tribüünidel lahku;
- kontrollida rangelt piletimüüki;
- kõrvaldada provokaatorid;
- piirata alkoholsete jookide müüki;
- rakendada turvakontrolli;

- jaotada täpsed kohustused võistluste korraldajate ja ametivõimude vahel;
- ehitada pealtvaatajate julgeolekut tagavaid ajutisi rajatisi.

Konventsioonis on toodud korrapidamist, rassismi- ja ksenofoobia- ilmingute ärahoidmist, politseiga koostööd, infovahetust ning vägivaldade ennetavaid sotsiaalseid ja kasvatustlikke meetmeid käsitlevaid soovitusi.

Viimasel ajal on Euroopa Nõukogu andnud välja trükiseid kohalike ja regionaalsete omavalitsuste osast vägivalla ennetamisel ning teoksil on projekt fänn-klubide osast vägivalla ärahoidmisel.

Sport, sallivus ja aus mäng

Vastavalt 1996. aastal toimunud spordi, sallivuse ja ausa mängu teemalise ümarlaua otsusele määrasiid üle poole liikmesriikidest ametisse riiklikud spordi, sallivuse ja ausa mängu saadikud, kellest enamik on endised sportlased. Nende ülesanne on soodustada oma riigis ausa võistluse, sallivuse ja vastastikuse austuse põhimõtete järgimist spordis ning koostada programmid sallivuse ja teiste eetiliste väärtuste õpetamiseks spordi kaudu. Oma tegevuses pööravad nad suurt tähelepanu rassismiilmingute ja muu diskrimineerimise ärahoidmisele spordi vallas.

Sotsiaalne ühtekuuluvus ja sport

Spordi võimalik roll sotsiaalse ühtekuuluvuse soodustamisel on teine valdkond, kus Euroopa Nõukogu on andnud oma panuse demokratiseerimisprotsessi eelkõige noorte hulgas.

Märkimisväärne rõhk on pandud vähemusrühmade (võõrtöötajate, pagulaste, töötute, kinnipeetavate, noorte õigusrikkujate ja puuetega inimeste) spordiprogrammidele. Neid programme viiakse ellu koostöös riigivalitsuse või regionaalse või kohaliku omavalitsusega või on nende rakendamine usaldatud asjaomase maa vabatahtlikule spordisektorile. Spordi kaudu saavutatud sotsiaalsel ühtekuuluvusel on eriti tähtis osa Kagu-Euroopa ümberkujundamis- ja lepitusprotsessis.

Projekt "Ballons rouges"

Projekt "Ballons rouges" ("Punased õhupallid") loodi selleks, et näidata, mida võib kehaliste harjutuste abil saavutada rasketes oludes elavate inimeste (nt mingisse riiki põgenenud või põgenikelaagris elavate pagulaste, ühiseluruumides elavate isikute jt) nii füüsilise kui ka psüühilise tervise ning eluviisi parandamiseks. Selle projekti toimimise suurepäraseks näiteks oli 2004. aastal Aserbaidžaanis toimunud noorte pagulaste ja ümberasustatute suvelaager.

Kohustustest kinnipidamine

1998. aastal loodi järelevalvesteem, mis võimaldab välja selgitada, kuidas liikmesriigid kohaldavad Euroopa spordihartat ja kaht spordialast konventsiooni. 2004. aasta lõpuks oli vastava komitee määratud hindamisrühm külastanud kuutteist riiki. Neli riiki olid koostanud oma hinnangud ise. Lisaks tehti visiite,

andmaks riikidele nõu, kuidas eelpool nimetatud dokumentides seatud nõuetele vastavat poliitikat ja programme ellu viia. Hiljem avaldati kõikide külastuste aruanded.

Dopinguvastase konventsiooni lisaprotokoll sätestab, et osapooled peavad hindamisviisi ametlikult kinnitama. Seega on see konventsioon üks vähestest rahvusvahelistest dokumentidest, millel on range järelevalvesüsteem.

Sport kuulub kõigile

Programm SPRINT

Spordi reformimise, uuenduste ja koolitusprogramm SPRINT loodi toeks uutele liikmesriikidele nende spordistruktuuride ümberkujundamisel.

Programm hõlmab järgmisi valdkondi:

- spordiliikumise demokratiseerimine;
- spordi propageerimine valitsuste üldpoliitikas;
- kogu elanikkonna osalemine spordiüritustes.

Et tagada Euroopa spordiharta täielik järgimine kogu maailmajaos, korraldab komitee mitmeid sihtotstarbelisi üritusi (seminare ja propagandaüritusi), mis aitavad kaasa harta artiklite rakendamisele järgmistes valdkondades:

- spordi kaitsmine halbade mõjude eest (võitlus sallimatuse vastu ja ausa mängu põhimõtte propageerimine);
- diskrimineerimise vältimine spordis;
- spordi ja tervise seoste selgitamine;
- spordi tähtsustamine noorte hariduses;
- info vahetamine uut tüüpi sportimisvõimaluste kohta;
- spordi majandusliku mõju uurimine;
- spordi hea juhtimise kindlustamine.

Spordialane koostöö homses Euroopas

20.–21. oktoobril 2006 toimub Moskvas Euroopa spordiministrite 17. mitteametlik konverents, mis keskendub spordialase üleeuroopalise koostöö tulevikule. Teised olulisemad arutusele tulevad teemad on Euroopa koostöö dopinguvastases võitluses ja Euroopa esindatus Maailma Antidopingu Agentuuri (WADA) organites.

Veebisait: http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Sport

Noortetöö

Euroopa avanemine noortele

Euroopa Nõukogu noortetöö põhieesmärgiks on

- innustada noori aktiivselt kaasa lööma Euroopa kodanikuühiskonna tugevdamisel ning abistada neid mitteformaalse hariduse ja osalemise võimaldamise kaudu ühiskonna väljakutsetega toimetulekus ning nende endi taotluste elluviimises;
- kujundada Euroopa ühtne noortepoliitika, kus põhirõhk on demokraatlikul kodanikuühiskonnal ning parematel õppimis- ja töövõimalustel.

Selle nimel osalevad noored, noorteühingud ja -võrgustikud, kodanikuliikumised, valitsuse esindajad ja ametnikud aruteludes noortepoliitika eesmärkide ja elluviimise üle. Euroopa Nõukogu toetab noorteühenduste ja -võrgustike arendamist ja noortealgatusi ning aitab kaasa noorteorganisatsioonide rahvusvahelise koostöö edendamisele.

Euroopa Nõukogu noortetöö sektor on seadnud aastaiks 2006–2008 järgmised prioriteedid:

- inimõiguste ja sotsiaalse ühtekuuluvuse alane koolitus;
- osalus ja kodanikuharidus demokraatlikus ühiskonnas;
- kultuuridevahelise dialoogi ja rahu edendamine;
- asjakohase noortepoliitika kujundamine ja arendamine.

Euroopa noortetöökoostöö

Euroopa noortekeskused (EYC)

Euroopa noortekeskused Strasbourgis ja Budapestis on rahvusvahelised koolituskeskused, mis pakuvad ühtlasi õõbimisvõimalust ning kus koolitusspetsialistid annavad osalejatele õppe- ja tehnilist abi noorteuõrituste ettevalmistamiseks, korraldamiseks ja igapäevaseks tegevuseks.

Igal aastal korraldatakse Euroopa noortekeskustes koolituskursusi noorteorganisatsioonides ja -algatustes aktiivselt osalevatele noortele. Kursustel käsitletakse noortetegevust, rahvusvahelist koostööd, kultuuridevahelist haridust ning mitteformaalset koolitust. Tähelepanu all on inimõõigustevalaste teadmiste jagamine,

vähemustega seotu, kultuuridevaheline dialoog, kodanikuharidus demokraatlikus ühiskonnas ja rahu, aga erilist rõhku pannakse noorte ettevalmistamisele kodanikuühiskonna arendamiseks pingekolletes.

Ligi kolmekümne viiel rahvusvahelisel koolitusnädalal aastast kogunevad noorteorganisatsioonide liikmed arutama asjatundjatega laia teemaderingi.

Kohtumised asjatundjatega, seminarid ja sümposionid võimaldavad noortetöötajatel arutleda erinevatel teemadel ning avardada oma tulevikunägemusi Euroopa noortepoliitika suhtes. Üritustel osalejate ideid ja soovitusi arvestavad omakorda Euroopa Nõukogu noortepoliitika väljatöötajad.

*Rahvusvaheliste
noorteprojektide
rahaline toetamine*

Selleks et rahaliselt toetada Euroopas toimuvaid rahvusvahelisi noorteüritusi, eraldab Euroopa Nõukogu igal aastal Euroopa Noortefondile kolm miljonit eurot. Alates 1972. aastast on fondi toetatud üritustest võtnud osa üle 300 000 noore inimese.

*Rongiga läbi kogu
Euroopa*

Euroopa Nõukogu ja Rahvusvahelise Raudteeliidu (UIC) ühissettevõtmisel loodi 1995. aastal erireisifond puuetega noortele. Selle aja jooksul on fond tegelenud umbes 270 projektiga ning andnud ligikaudu viiele tuhandele noorele võimaluse sõita üle Euroopa toimuvatele rahvusvahelistele üritustele ja osaleda projektides.

*Noortekaardid
suurendavad
liikumisvabadust*

Euroopa Nõukogu ja Euroopa Noortekaardi Ühingu (EYCA) vahel sõlmitud noortekaardi osaleping annab kuni kahekümne kuue aastastele noortele suuremad liikumisvõimalused ning teeb kättesaadavamaks nende isiklikuks või kultuuriliseks arenguks vajalikud kaubad ja teenused.

*Üleeuroopaline
teadustöö*

Euroopa teadustöövõrk loodi selleks, et aidata suhelda teadlastel, valitsustel ja valitsusvälistel noorteorganisatsioonidel ning lõppkokkuvõttes edendada võrdlevaid rahvusvahelisi uurimisprojekte.

*Demokraatia stabiilsuse
areng ja kindlustamine*

Euroopa Nõukogu korraldab Kesk- ja Ida-Euroopa riikides koolitusi, õppekülastusi ja konsultatsioone eesmärgiga

- asutada Kesk- ja Ida-Euroopas noorteühendusi kodanikuühiskonna arengu hoogustamiseks;
- aidata neil riikidel kujundada oma kohalik, regionaalne ja riiklik noortepoliitika;
- edendada kultuuridevahelist dialoogi;
- soodustada noortevahetust kogu Euroopas.

*Demokraatliku juhtimise
programm*

Selle programmi (DLP) sihiks on arendada Kesk- ja Ida-Euroopa tulevaste poliitikute, ajakirjanike ja valitsusväliste organisatsioonide juhtide poliitilisi oskusi ja pädevust, mis tagab kõige kindlamalt demokraatia säilimise.

Programmi raames püütakse luua usaldust eri ühikondadest ja etnilistest kogukondadest pärit noorteuhtide vahel. Koolituse läbi teinud noorte võrgustik käivitaks seejärel põhiprogrammi raames edasise tegevuse.

*Euroopa noortetöötajate
koolitus*

Euroopa Nõukogu ja Euroopa Komisjoni ühine, 1998. aastal käivitunud Euroopa noortetöötajate koolituse partnerlusprogramm rahastab Euroopa noortetöötajate koolitamist ja koolitusmaterjale. Partnerlusprogrammi raames toimib aastaringne koolitusfoorum, loodud on asjakohane veebisait, antakse välja ajakirja *Coyote* ja haridusteemaliste üllitiste sarja *T-Kits*. Projektid näevad ette noortetöötajate õppekavade arendamist ja Euroopa koolituse kvaliteedi-nõuete täiustamist.

*Noortepoliitika õhutab
osalemisvalmidust ja
kodanikutunnet*

Euroopa Noortetöö Korralduskomitee (CDEJ) koondab Euroopa kultuurikonventsiooni neljakümne kaheksa osalisriigi noortetöö eest vastutavate ministriumide või muude asutuste töötajaid.

Komitee keskendub eelkõige noorte osalemisvalmiduse ja kodanikutunde, mitteformaalse hariduse ning noorte vabatahtliku teenistuse küsimustele.

Komitee on koostanud Ministrite Komitee soovitude eelnõusid järgmistel teemadel:

- Euroopa noorte teavitamine ja nõustamine;
- kommunikatsioon ja koostöö noorteuuringute vallas Euroopas;
- vabatahtliku teenistuse propageerimine;
- noorte liikuvus;
- noorte osalusküsimused ja kodanikuühiskonna tulevik.

*Euroopa
noortekampaania “Kõik
erinevad – kõik võrdsed”*

2006. aastal organiseerib Euroopa Nõukogu noortekampaania, mille märksõnadeks on mitmekesisus, inimõigused ja osalus.

Kampaania eesmärk on anda noortele võimalus osaleda austuse, sallivuse ja vastastikuse mõistmise vaimus rahupüüdliku, mitmekesise ja ühtekuuluva ühiskonna loomises. Noortekampaania “Kõik erinevad – kõik võrdsed” jätkab 1995. aastal toimunud sama nime ja sama logo kandnud kampaaniat, mis keskendus võitlusele rassismi, antisemitismi, ksenofoobia ja sallimatuse vastu.

Veebisait:

http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Youth

Euroopa lipp, hümn ja auhinnad

50 aastat Euroopa lippu

Kõik teavad ja tunnevad Euroopa lippu – kaheteistkümnest kuldsest tähest moodustuvat ringi sinisel taustal. Lipu idee esitas Parlamentaarne Assamblee ning Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee kiitis selle 1955. aastal heaks. 2005. aasta detsembris tähistati Euroopa lipu viiekümnendat aastapäeva.

Kuldtähtede ring tähistab Euroopa riikide liitu. Tähtede arv on muutumatu, sest kaksteist on tuntud täiuslikkuse ja lõplikkuse sümbolina.

Alates 1986. aastast on Euroopa lipp ka Euroopa Liidu ametlik embleem.

Strasbourgis asuv Euroopa Nõukogu õigusküsimuste peadirektoraat ja Brüsselis asuv Euroopa Komisjon annavad kõrvalistele asutustele ja isikutele teavet, kuidas nad võivad Euroopa embleemi kasutada.

Euroopa hümn

Ministrite Komitee otsusega kuulutati 1972. aasta jaanuaris Euroopa hümniks Beethoveni 9. sümfoonia eelmäng “Ood rõõmule” Herbert von Karajani seades. Hümn mängitakse Euroopa ametlikel üritustel.

Euroopa päev

1964. aastal otsustas Ministrite Komitee kuulutada Euroopa Nõukogu loomise päeva 5. mai Euroopa päevaks. Selle tähistamisega soovitakse üldsust senisest rohkem kaasata Euroopa ühtlustumisprotsessi.

Euroopa inimõiguste auhind

Ministrite Komitee algatatud Euroopa inimõiguste auhinda antakse välja 1980. aastast silmapaistva tegevuse eest Euroopa inimõiguste konventsioonis sätestatud inimõiguste kaitsmisel.

Auhinna annab Strasbourgis kätte Ministrite Komitee iga kolme aasta järel üksikisikule, inimeste rühmale, asutusele või valitsusvälisele organisatsioonile. Valik tehakse Parlamentaarse Assamblee esitatud nimekirja põhjal. Auhind koosneb kuldmedalist ja tunnistusest, kus kirjeldatakse auhinnasaaja panust inimõiguste kaitsmisesse.

Euroopa linnaautasud

Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee juures tegutsev keskkonna-, regionaalse planeerimise ja kohalike omavalitsuste komitee autasustab linnasid ja linnavalitsusi nende üleeuroopalise tegevuse eest. Võimalik on taotleda järgmisi autasusid: Euroopa diplom, aulipp, auplaat ja Euroopa auhind.

Euroopa auhind

1955. aastast peale igal aastal antud Euroopa auhind on suurim tunnustus kohalikele omavalitsustele panuse eest Euroopa koostöösse. Auhinnasaaja valib välja Parlamentaarse Assamblee juures tegutsev keskkonna, regionaalse planeerimise ja kohalike omavalitsuste komitee. Auhind koosneb aastaks hoiule antavast reljeefist, pronksmedalist ja diplomist.

Auhinnatud omavalitsus saab lisaks veel ligi 7600 eurot, mis reeglina tuleb kulutada sihtotstarbeliselt mõne kohaliku noore õppereisiks.

Euroopa kaitsealade diplom

Ministrite Komitee autasustab bioloogilise ja maastikualade mitmekesisuse komitee ettepanekul selle 1965. aastal asutatud diplomiga loodusparke, looduskaitsealasid või rahvusvahelise tähtsusega loodusobjekte, mis vastavad kindlatele looduspärandi kaitse põhimõtetele ja võttes arvesse nende teaduslikku, kultuurilist ja/või virgestuslikku väärtust.

Väljavalitud ala jääb viieks aastaks Euroopa Nõukogu sponsorluse alla. Toetus võib pikeneda järgmiseks viieks aastaks pärast seda, kui spetsialistid on kohapeal oma hinnangu andnud.

Euroopa Nõukogu muuseumiauhind

1977. aastal asutatud aastaauhinna pälvib muuseum, mis on paistanud silma erilise panusega Euroopa kultuuripärandi kaitsmisse. Auhinnaks on hispaania kunstniku Joan Miró annetatud pronkskujuke ja umbkaudu 5000 euro suurune summa. Parlamentaarse Assamblee kultuuri- ja hariduskomitee valib võitja nimekirja põhjal, mille on esitanud sõltumatuna tegutsev Euroopa aasta muuseumi auhinna komitee.

Euroopa teleauhind "Prix Europa"

"Prix Europa" on parimatele telesaadetele mõeldud aastaauhind, mida jagatakse neljas kategoorias: kunstilised, publitsistika- ja uudistesaadet ning mitmekultuurilised saated (IRIS). Konkurssi korraldab Euroopa Nõukogu koos teiste Euroopa institutsioonidega ja selle sihiks on ergutada loovust ja mitmekesisust riigi, regionaalses ja kohalikus kultuurielus ning edendada kõrgetasemeliste saadete telekraanile jõudmist.

Täpsemat teavet annab Euroopa Kultuurifond:

European Cultural Foundation

Jan Van Goyenkade 5

NL-1075 HN Amsterdam

Tel: (31) 20 676 02 22

Faks: (31) 20 675 22 31

E-post: PRIX-EUROPA@t-online.de

Veebisait: <http://www.prix-europa.de>

“Euroopa koolis”

Sel iga-aastasel üritusel auhinnatakse õpilaste parimaid Euroopa-teemalisi kirjutisi ja joonistusi. Võistlusega soovitakse äratada koolilastes huvi Euroopa temaatika vastu. 1986. aastast on “Euroopa koolis” Euroopa Nõukogu, Euroopa Komisjoni ja Amsterdamis asuva Euroopa Kultuurifondi ühisettevõtmine. Auhindadeks on lastele ette nähtud rahalised preemiad, reisirid, medalid, raamatud jm.

Täpsemat teavet annab korraldustalitus:

“Europe at School“ Co-ordinating Unit

Europa-Zentrum

Bachstraße 32

D-53115 Bonn

Tel.: (49) 228 72 900 40

Faks: (49) 228 72 900 90

E-post: eas-cu@t-online.de

Veebisait: <http://www.europe-at-school.org>

Euroopa institutsioonid: mis on mis?

*Pange tähele
erinevust*

Euroopa Nõukogu (Council of Europe)

Neljakümmend kuut demokraatlikku Euroopa riiki ühendav rahvusvaheline organisatsioon, mis asub Strasbourgis

ja

Euroopa Ülemkogu (European Council)

Kahekümne viie Euroopa Liitu kuuluva riigi juhtide korrapärased, vähemalt kaks korda aastas toimuvad kohtumised, mille käigus kavandatakse Euroopa Liidu tegevuspoliitika

ja

Euroopa Komisjon (European Commission)

Euroopa Liidu täitevorgan, mis asub Brüsselis ja jälgib Euroopa Liidu lepingute ja Euroopa Liidu institutsioonide otsuste rakendamist.

Parlamentaarne Assamblee (Parliamentary Assembly)

Neljakümne kuue Euroopa Nõukogu liikmesriigi parlamendist valitud 315 liikmest ja 315 asendusliikmest koosnev nõuandev organ

ja

Euroopa Parlament (European Parliament)

Euroopa Liidu parlamentaarne organ, kuhu kuulub kahekümne viiest Euroopa Liidu liikmesriigist üldise häälteenamusega valitud 732 esindajat.

Euroopa Inimõiguste Kohus (European Court of Human Rights)

Strasbourgis asuv Euroopa Inimõiguste Kohus on ainus tõeliselt üleeuroopaline kohtuorgan, mis on loodud Euroopa inimõiguste konventsiooniga. Kohus koosneb neljakümne kuuest kohtunikust ja jälgib konventsiooniga sätestatud kohustuste täitmist lepinguosalistes riikides

ja

Euroopa Ühenduste Kohus ehk Euroopa Kohus (Court of Justice of the European Communities)

Kohus asub Luxembourgis ja tagab Euroopa Liidu lepingute õige tõlgendamise ja rakendamise

ja

Rahvusvaheline Kohus (International Court of Justice)

Haagis asuv ÜRO õigusorgan.

Euroopa inimõiguste konventsioon (European Convention on Human Rights)

Leping, millega ühinedes Euroopa Nõukogu liikmesriigid on kohustunud austama isiku põhiõigusi ja -vabadusi

ja

Inimõiguste ülddeklaratsioon (Universal Declaration of Human Rights)

1948. aastal ÜRO vastuvõetud deklaratsioon, selleks et tugevdada inimõiguste kaitset rahvusvahelisel tasandil.

Täiendatud Euroopa sotsiaalharta (Revised European Social Charter)

Euroopa Nõukogu täiendatud ja parandatud Euroopa sotsiaalharta tagab inimeste sotsiaalsed ja majanduslikud õigused ja täiendab Euroopa inimõiguste konventsiooni

ja

Põhiõiguste harta (Charter of Fundamental Rights)

Euroopa Liidu harta, mis võeti vastu 2000. aasta detsembris Nice'is toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel.

Olulised kuupäevad

5. mai 1949

Sõlmitakse Londoni leping, millega asutatakse Euroopa Nõukogu ning millele kirjutavad alla kümme riiki – Belgia, Holland, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Norra, Prantsusmaa, Rootsi, Taani ja Ühendkuningriik.

4. november 1950

Roomas kirjutatakse alla inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon – esimene Euroopa Nõukogu õigusakt inimõiguste kaitseks.

19. detsember 1954

Kirjutatakse alla Euroopa kultuurikonventsioon, millest kujuneb Euroopa Nõukogu raamdokument töös hariduse, kultuuri, noorte ja spordi vallas.

16. aprill 1956

Asutatakse Ümberasumisfond (vahepealse nimega Euroopa Sotsiaalarengu Fond, praegu Euroopa Nõukogu Arengupank), millest aidatakse liikmesriike sotsiaalprojektidega.

12. jaanuar 1957

Euroopa Nõukogu asutab Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Alalise Konverentsi (nüüd Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongress), et tuua kokku kohalike ja regionaalsete omavalitsuste esindajad.

18. september 1959

Euroopa Nõukogu asutab Euroopa inimõiguste konventsiooniga Euroopa Inimõiguste Kohtu, et tagada liikmesriikide võetud kohustuste täitmine.

18. oktoober 1961

Torinos kirjutatakse alla Euroopa sotsiaalharta, millest saab Euroopa inimõiguste konventsiooni paariline sotsiaal- ja majandusvaldkonnas.

1. juuni 1972

Prantsusmaal Strasbourgis avatakse esimene Euroopa noortekeskus.

27. märts 1980

Moodustatakse Pompidou grupp – ministeeriumidevahelise ja mitut valdkonda hõlmava koostöö foorum uimastitega kauplemise ja nende kuritarvitamise vastu võitlemiseks.

26. november 1987

Kirjutatakse alla piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa konventsioon.

8. juuni 1989

Parlamentaarne Assamblee kehtestab erikülalise staatuse, et tugevdada sidemeid uute demokraatia poole liikuvate riikide parlamentidega.

30. aprill 1990

Portugalis Lissabonis avatakse Põhja-Lõuna keskus.

10. mai 1990

Euroopa Nõukogu asutab Veneetsia komisjoni, kes hakkab tegelema demokraatia seaduslikul teel tagamise küsimustega.

6. november 1990

Euroopa Nõukogusse võetakse vastu esimene sotsialismileeri riik Ungari.

September 1991

Euroopa Liidu toetusel seatakse sisse Euroopa kultuuripärandi päevad.

8.–9. oktoober 1993

Euroopa Nõukogu liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide esimene tippkohtumine Viinis võtab vastu deklaratsiooni, milles rõhutatakse organisatsiooni üleeuroopalist suunitlust ja määratakse kindlaks uued esmatähtsad ülesanded: rahvusvahemuste kaitse ning võitlus rassismi, ksenofoobia ja sallimatuse vastu.

17. jaanuar 1994

Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Alaline Konverents nimetatakse ümber Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressiks.

1. veebruar 1995

Kirjutatakse alla Euroopa Nõukogu koostatud Euroopa vähemusrahvuste kaitse raamkonventsioon.

15. detsember 1995

Ungaris Budapestis avatakse teine Euroopa noortekeskus.

28. veebruar 1996

Venemaa liitub Euroopa Nõukoguga.

4. aprill 1997

Kirjutatakse alla inimõiguste ja biomeditsiini Euroopa konventsioon.

10.–11. oktoober 1997

Strasbourgis toimub Euroopa Nõukogu liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide teine tippkohtumine.

12. jaanuar 1998

Kirjutatakse alla inimõiguste ja biomeditsiini Euroopa konventsiooni inimkloonimist keelustav lisaprotokoll.

1. november 1998

Vastavalt Euroopa inimõiguste konventsiooni 11. protokollile asutatakse Strasbourgis alaliselt tegutsev ühtne Euroopa Inimõiguste Kohus.

5. mai 1999

Euroopa Nõukogu 50. aastapäev.

4. november 2000

Euroopa inimõiguste konventsiooni 50. aastapäev.

25. jaanuar 2001

Armeenia ja Aserbaidžaan saavad Euroopa Nõukogu liikmeks.

23. november 2001

Kirjutatakse alla arvutikuritegevusvastane konventsioon.

24. aprill 2002

Bosnia ja Hertsegoviina saavad Euroopa Nõukogu liikmeks.

2 mai 2002

Kirjutatakse alla protokoll nr 13 inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni juurde surmanuhtluse igas olukorras kaotamise kohta.

15. juuli 2002

Võetakse vastu inimõiguste ja terrorismivastase võitluse põhisuunad.

28. jaanuar 2003

Kirjutatakse alla arvutikuritegevusvastase konventsiooni lisaprotokoll arvutisüsteemide kaudu rassismi ja ksenofoobia levitamise kriminaliseerimise kohta.

3. aprill 2003

Serbia ja Montenegro saavad Euroopa Nõukogu liikmeks.

15. mai 2003

Kirjutatakse alla terrorismi tõkestamise Euroopa konventsiooni muutmise protokoll.

5. oktoober 2004

Monaco saab Euroopa Nõukogu liikmeks.

15.–16. mai 2005

Poolas Varssavis toimub Euroopa Nõukogu liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide kolmas tippkohtumine.

13. detsember 2005

Euroopa lipu 50. aastapäev.

Euroopa Nõukogu

kontaktandmed ja infopunktid

Infopunkt Infopunkt asub Euroopa Nõukogu keskraamatukogus, Euroopa palee peasissekäigust vasakul.

Kui te vajate informatsiooni või Euroopa Nõukogu dokumente, palun võtke ühendust järgmistel aadressidel ja telefonidel:

Infopoint
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
Tel +33 (0)3 88 41 20 33
Faks: +33 (0)3 88 41 27 45
E-post: infopoint@coe.int
Veebisait: <http://www.coe.int>

Euroopa Nõukogu kirjastus Oma kahes ametlikus keeles (inglise ja prantsuse) levitab Euroopa Nõukogu üle maailma üle 1500 trükise, mis kajastavad kõiki tema tegevusvaldkondi.

Council of Europe Publishing
F-67075 Strasbourg Cedex
Tel: + 33 (0)3 88 41 25 81
Faks: +33 (0)3 88 41 39 10
E-post: publishing@coe.int
Veebisait: <http://book.coe.int>

Raamatukogu- ja arhiiviosakonna teenused Nii arhiivi kui ka raamatukogu ja infopunkti on võimalik külastada, leppides selles kokku ööpäev varem. Parlamentaarse Assamblee istungite ajal pole külastused lubatud.

Library and Archives Division
Council of Europe
F - 67075 Strasbourg Cedex

Arhiiv ja arhiivmaterjalid Arhiiviuksus säilitab Euroopa Nõukogu dokumente ja ajalooliste osakondade arhiive alates 1949. aastast. Soovi korral on võimalik neid skaneerida või teha neist koopiaid.

Täpsem teave:
archives@coe.int
Tel.: + 33 (0)3 90 21 43 77

Giuseppe Vedovato
nimeline Raamatukogu

Keskraamatukogu ja Vedovato raamatukogu liitmisel kujunenud Giuseppe Vedovato nimeline Raamatukogu avati 27. jaanuaril 2004. Keskraamatukogu asutati 1951. aastal Parlamentaarse Assamblee esimese istungjärgu ajal. Vedovato kogu on Parlamentaarse Assamblee endise presidendi professor Vedovato annetus 1987. aastast ja on aja jooksul märkimisväärselt suurenenud. Kogud annavad teavet Euroopa teemade ja Euroopa Nõukogu tegevusvaldkondade kohta.

Raamatukogu asub Strasbourgis Euroopa Nõukogu B-hoone alumisel korrusel.

Raamatukogu on külastajaile avatud esmaspäevast neljapäevani.

Kontaktandmed:

Tel.: + 33 (0)3 88 41 20 25

Faks: + 33 (0)3 90 21 47 54

E-post: infodoc@coe.int

EUROOPA NÕUKOGU BÜROOD

Pariisi büroo

Paris Office

55 avenue Kléber

F-75 784 Paris Cedex 16

Tel: +33 (0)1 44 05 33 60

Faks: +33 (0)1 47 27 36 47

E-post: bureau.paris@coe.int

Brüsseli büroo

Brussels Office

Avenue de Tervuren 12

B-1040 Brussels

Tel: (32-2) 230 41 70

Faks: (32-2) 230 94 62

E-post: bureau.bruxelles@coe.int

Euroopa Nõukogu Arengupank

Council of Europe Development Bank

55 avenue Kléber

F-75 784 Paris Cedex 16

France

Tel.: +33 (0)1 47 55 55 00

Faks: +33 (0)1 47 55 03 38

E-post: ceb@coebank.org

Veebisait: <http://www.coebank.org>

Ülemaailmse Vastastikuse Sõltuvuse ja Solidaarsuse Euroopa Keskus

European Centre for Global Interdependence and Solidarity

North-South Centre

Avenida da Liberdade, 229-4

P-1250 Lisbon

Portugal

Tel.: + 351 213 584 030

Faks: + 351 213 531 329

E-post: nsinfo@centre.org

Veebisait: <http://www.nscentre.org>

Euroopa Tänapäeva Keelte Keskus Grazis

European Centre for Modern Languages (Graz)

Nikolaiplatz 4

A-8020 Graz

Austria

Tel.: + 43 316 323 554

Faks: + 43 316 323 554-4

Veebisait: <http://www.ecml.at>

Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskus

European Audiovisual Observatory

76, allée de la Robertsau

F - 67 000 Strasbourg

France

Tel.: +33 (0)3 88 14 44 00

Faks: +33 (0)3 88 14 44 19

E-post: obs@obs.coe.int

Veebisait: <http://www.obs.coe.int>

Euroopa Ravimite Kvaliteedi Direktoraat

European Directorate for the Quality of Medicines (EDQM)

BP 907

F - 67 029 Strasbourg Cedex 1

France

Tel.: +33 (0) 3 88 41 20 00

Faks: +33 (0)3 88 41 27 71

E-post info@pheur.org

Veebisait: <http://www.pheur.org>

Euroopa Noortekeskus Strasbourgis

European Youth Centre Strasbourg

30 rue Pierre-de-Coubertin

F - 67 000 Strasbourg

France

Tel.: +33 (0) 3 88 41 23 00

Faks: +33 (0)3 88 41 27 77

E-post youth@coe.int

Veebisait: <http://www.coe.int/youth>

Euroopa Noortekeskus Budapestis

European Youth Centre Budapest

Zivatar utca 1-3

H-1024 Budapest

Hungary

Tel.: +36 1 212 40 78

Faks: +36 1 212 40 76

E-post eycb.secretariat@coe.int

Veebisait: <http://www.eycb.coe.int>

EUROOPA NÕUKOGU INFOTALITUSED

Riigivalitsuste palvel asutas Ministrite Komitee Euroopa Nõukogu infotalitused. Need pakuvad riikide ametiasutustele (ministeeriumidele ja valitsusasutustele) ning eraisikutele ja valitsusvälistele organisatsioonidele Euroopa Nõukogu tegevust ja nõudeid käsitlevat teavet ja levitavad organisatsiooni dokumente ning toetavad ja reklaamivad Euroopa Nõukogu algatusi. Talituse töötajad on pärit samast riigist. Talitust juhatab direktor.

Albaania

Sheshi Skenderbej

Pallati i Kultures, Kati i pare

Tirana

Tel: + 355 4 22 84 19

Faks: + 355 4 24 89 40

E-post: information.office@coealb.org

Veebisait: <http://www.coealb.org>

Armeenia

“European Regional Academy” building

10, David Anhaght Str.

Yerevan 375045

Tel: + 374 10 24 38 92

Faks: + 374 10 24 38 75

E-post: coe.yerevan@coe.int

Veebisait: <http://www.coe.am>

Aserbaidžaan

39-41, Boyuk Gala Str.

Icheri Sheher

Baku AZ 1004

Tel: + 994 12 497 31 56 / 54 93 / 31 65

Faks: + 994 12 497 23

E-post: office@coe-baku.org

Veebisait: <http://www.coe.az>

Bulgaaria

Aleksander Zhendov 5
BG - 1113 Sofia
Tel: + 359 2 971 30 00
Faks: + 359 2 971 22 33
E-post: cid@online.bg
Veebisait: <http://www.cid.bg>

Veliko Turnovo regionaalkeskus

Regional Centre
European Information Centre
24 Bulgaria bul.
P.O. Box 345
5000 Veliko Turnovo
Tel: + 359 62 60 50 60
Faks: + 359 62 63 00 48
E-post: coevt@vali.bg
Veebisait: <http://www.europeinfocentre.bg>

Eesti

Tõnismägi 2
EE-10122 Tallinn
Tel: + 372 630 72 58
Faks: + 372 646 00 89
E-post: eni@coe.ee
Veebisait: <http://www.coe.ee>

Gruusia

7, Erekle II Lane
GE - 0105 Tbilisi
Tel: + 995 32 989 560 / 988 977
Faks: + 995 32 989 657
E-post: information.office@coe.ge
Veebisait: www.coe.ge

Leedu

Gedimino pr. 51
LT - 01109 Vilnius
Tel: + 370 52 496 685 / 647
Faks: + 370 52 496 214
E-post: m.prokopcik@lnb.lt
Veebisait: <http://www.etib.lt>

Läti

K. Barona iela 14
LV - 1423 Riga
Tel/Faks: + 371 7 28 68 65
E-post: centre@coecidriga.lv
Veebisait: <http://www.coecidriga.lv>

Endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik

ul. Mito Hadzivasilev Jasmin b.b.

(Skopje Linnamuuseumi 1. korrus)

MK - 1000 Skopje

Tel: + 389 2 3123 616

Faks: + 389 2 3123 617

E-post: gjorgji.jovanovski@coe.int

Veebisait: <http://www.iocoe.org.mk>

Moldova

78 "A", 31, August Str.

MD – 2012 Chisinau

P.O. Box 219

Tel: + 373 22 21 29 30 / 24 10 94

Faks: + 373 22 24 10 96

E-post: informchisinau@coe.int

Veebisait: www.bice.md

Poola

Al. Niepodleglosci 22

PL - 02653 Warsaw

Tel: + 48 22 845 20 84 / 853 57 73

Faks: + 48 22 853 57 74

E-post: informwarsaw@coe.int

Veebisait: <http://www.coe.org.pl>

Rumeenia

6, Alexandru Donici Str.

Sector 2

RO - 020478 Bucharest

Tel: + 40 21 211 68 10

Faks: + 40 21 211 99 97

E-post: info.office@coe.ro

Veebisait: <http://www.coe.ro>

Slovakkia

Klariska 5

P.O. Box 217

SK - 810 00 Bratislava 1

Tel: + 421 2 544 35 752

Faks: + 421 2 544 356 72

E-post: centrum@radaeuropy.sk

Veebisait: <http://www.coe.sk>

Sloveenia

Rimska cesta 16

SLO - 1000 Ljubljana

Tel: + 386 14 21 43 00

Faks: + 386 14 21 43 05

E-post: idc.slovenija@idcse.nuk.si

Veebisait: <http://www.idcse.nuk.si>

Tšehhi Vabariik

Namesti Pod Kastany 529/2
CZ - 160 00 Praha 6 - Bubeneč
Tel: + 420 233 085 450 / 452
Faks: + 420 233 085 451
E-post: dana.bekova@radaevropy.cz
Veebisait: <http://www.radaevropy.cz>

Ukraina

24-A Ivan Franka Str.
UA - 01030 Kyiv
Tel: + 38 044 23 44 084
Faks: + 38 044 23 4 43 778
E-post: informkiev@coe.int
Veebisait: <http://www.coe.kiev.ua>

Ungari

(Hungarian Parliament)
P.O. Box 3
H - 1357 Budapest
Tel: + 36 1 441 48 57 / 45 63
Faks: + 36 1 441 48 78
E-post: idcbud@t-online.hu
Veebisait: <http://www.europatanacs.hu>

Venemaa

State Institute for International Relations in Moscow (MGIMO)
Pr. Vernadskogo 76
RU - 119454 Moscow
Tel: + 7 495 434 9077
Faks: + 7 495 434 9075
E-post: coemoscow@dionis.iasnet.ru
Veebisait: <http://www.coe.ru>

Uurali regionaalkeskus

Ul. Kolmogorova 54
RU – 620034 Yekaterinburg
Tel/Faks: + 7 3432 45 92 25
E-post: CIDURAL@mail.utk.ru

Volga regionaalkeskus

Ul. Volskaya 16
RU – 410028 Saratov
Tel: + 7 845 2 29 91 51
Faks: + 7 845 2 22 85 04
E-post: cid.saratov@overta.ru
Veebisait: <http://volgacoe.ru>

EUROOPA NÕUKOGU KOHALIKUD BÜROOD

Ministrite Komitee otsusega asutatud Euroopa Nõukogu kohalike büroode tegevuse eesmärgid ja viisid varieeruvad sõltuvalt kinnitatud erimandaadist. Nende kõigi jaoks on esmatähtis hoolitseda selle eest, et töösuhted organisatsiooni ja vastava riigi valitsuse ja parlamendi, kodanikuühiskonna esindajate, parteide, meedia, aga ka teiste rahvusvahelise kogukonna liikmete vahel toimiksid sujuvalt.

Erineval määral võimaldab nende tegevus Euroopa Nõukogul mõjutada riikide seadusandlikke ja teisi reforme, anda hinnanguid organisatsiooni pädevusse kuuluvates valdkondades, välja töötada tulemuslikke koolitusprogramme (muu hulgas Euroopa inimõiguste konventsiooni alal) jpm.

Kohalikud bürood kooskõlastavad ka ühisalgatusi organisatsiooni peamiste rahvusvaheliste partnerite, eelkõige ÜRO ja tema allorganisatsioonide, OSCE ja Euroopa Liiduga.

Armeenia

Office of the SRSG to Armenia

“European Regional Academy” building

10, David Anhaght Str.

Yerevan 375045

Tel: + 374 1 24 33 85

Faks: + 374 1 24 38 75

Aserbaidžaan

Office of the SRSG to Azerbaijan

6 – 10 Vagif Mustafazade Kucasi

1st Floor, Icheri Sheher

Baku 370004

Tel: + 994 124 975 489

Faks: + 994 124 975 475

Bosnia ja Hertsegoviina

Office of the SRSG to Bosnia and Herzegovina

Trg Fra Grge Martica 2/III

71000 Sarajevo

Tel/Faks: + 387 33 264 360

Gruusia

Office of the SRSG to Georgia

7, Erekle II Lane

0105 Tbilisi

Tel: + 995 32 989 560 / 988 977

Faks: + 995 32 989 657

Moldova

Office of the SRSG to Moldova

Str. Banulescu Bodoni bl.57/1

2005 Chisinau

Tel: + 373 22 23 50 34 / 35

Faks: + 373 22 23 30 18

Serbia ja Montenegro

Office of the SRSG to Serbia and Montenegro

Sindjeliceva 9

11000 Belgrade

Tel: + 381 11 30 88 411 / 30 88 412

Faks: + 381 11 30 86 494

Montenegro

CoE Secretariat Office in Montenegro

Ul. Novaka Miloseva Nr. 6

81000 Podgorica

Tel: + 381 81 230 819 / 825

Faks: + 381 81 230 176

Kosovo

CoE Secretariat Office in Kosovo

UNHCR HQ Building, 6th Floor

Kragujevci 8

10000 Pristina

Kosovo / UNMIK

Tel: + 381 38 243 749 / 750 / 751

Faks: + 381 38 243 752

Muud välisametid

Erinõunik Albaanias

Special Adviser

Albania

Pallati i Kulturës, Kati I pare

Sheshi Skënderbej

Tirana

Tel: + 355 4 22 84 19

Faks: + 355 4 24 89 40

Alaline ekspert endises Jugoslaavia vabariigis Makedoonias

Resident Expert

“The former Yugoslav Republic of Macedonia”

Council of Europe Information Office

ul. Mito Hadzivasilev Jasmin b.b.

MK - 1000 Skopje

Tel: + 389 2 3290 232

Faks: + 389 2 31 23 617

46 Euroopa Nõukogu liikmesriiki

Albaania	Malta
Andorra	Moldova
Armeenia	Monaco
Aserbaidžaan	Norra
Austria	Poola
Belgia	Portugal
Bosnia ja Hertsegoviina	Rootsi
Bulgaaria	Rumeenia
Eesti	Saksamaa
Gruusia	San Marino
Hispaania	Serbia
Holland	Slovakkia
Horvaatia	Sloveenia
Iirimaa	Soome
Island	Šveits
Itaalia	Taani
Kreeka	Tšehhi Vabariik
Küpros	Türgi
Leedu	Ukraina
Liechtenstein	Ungari
Luksemburg	Venemaa
Läti	Ühendkuningriik
endine Jugoslaavia Vabariik	
Makedoonia	

Liikmekandidaadid

Valgevene (12.03.1993)

Montenegro (06.06.2006)

Vaatlejariigid

Jaapan
Kanada
Mehhiko

USA
Vatikan

Seisuga: 1. juuli 2006

Märkus: Euroopa Nõukogu liikmesriikide riigipeade ja valitsusjuhtide kolmas tippkohtumine Poolas Varssavis 2005. aasta mais võttis vastu tegevuskava, kus on toodud organisatsiooni uued tegevussuunad ja suunised. Väljaande "800 miljonit eurooplast" järgmine trükk kajastab juba neid.

Originaal:
The Council of Europe: 800 millions Europeans
Edited by the Public Relations Service
Design cover page and layout: Cristophe Nutoni
Produced by the Documents and Publications Production Department

© Tõlge eesti keelde: Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalitus
Väljaandja: Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalitus
Tallinn, juuli 2006
Estonian version

